SFÂNTUL IOAN DE KRONSTADT

SPICUL VIU

GÂNDURI
DESPRE
CALEA
MÂNTUITOARE

SFÂNTUL
IOAN DE KRONSTADT

SPICUL VIU

Gânduri
despre calea mântuitoare

Ediția a doua revizuită

Traducere din limba rusă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura Σοφία

București

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a făcut după originalul în limba rusă: Sviatoi Ioann Kronstadtskii, *Jivoi kolos*.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IOAN de KRONSTADT, st.
Spicul viu: gânduri despre calea mântuitoare/ sfântul Ioan de Kronstadt; trad. din lb. rusă: Adrian Tănăsescu-Vlas. - Ed. a 2-a, rev. - București: Editura Sophia, 2009
ISBN 978-973-136-109-3

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

1. Despre Credința și Biserica Ortodoxă. Vrăjmașii Credinței și ai Bisericii

Să cunoști creștinismul în tot duhul lui, în tot planul lui dumnezeiesc, în întreaga lui idee, măreață cuprindere, bunătate, înțelepciune și dreptate dumnezeiască, minunează-te de măreția lucrării lui Dumnezeu, lucrării mântuirii neamului omenesc, închină-te cu smerenie și devotament înaintea ei și fii împlinitor al virtuților creștine, cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Credința creștinească este reașezare de către Dumnezeu, după nemărginita Lui bunătate, a chipului lui Dumnezeu din om care era căzut, spurcat, stricat, împăcarea Făcătorului cu făptura nerecunoscătoare, nesupusă, îngâmfată, dezlegarea de blestemul cel după dreptate și dăruirea binecuvântării, deschiderea cerului ce ne era închis – *de acum veți vedea cerul deschis* (Ioan 1, 51), biruința asupra morții și nimicirea ei, precum și a diavolului, pricinuitorul ei, aducerea în rai și dăruirea vieții veșnice. Câte bunătăți fără număr a dat Dumnezeu, în credința creștină, omului credincios, ascultător față de Evanghelie și de poruncile lui Hristos! Și atunci, care-i treaba, creștinilor? De ce dormiți? Treziți-vă, privegheați, rugați-vă, pocăiți-vă și îndreptați-vă, faceți fapte bune și înălțați-vă la cer!

Treime Sfântă, Părinte, Fiule şi Duhule Sfinte, pentru mine şi pentru toţi eşti suflare şi lumină, viaţă, putere, îndreptare, înţelepciune, sfinţenie, eşti toată bogăţia, ajutor, vindecare de toată boala, foc în rugăciune, izvor al străpungerii, pază, neprimejduire, eşti toată bunătatea. Mulţumesc totdeauna Ţie, Domnului meu. Primeşte rugăciunea mea pentru toţi oamenii şi mai ales pentru Biserica Ta, ca adunare a celor ce cred în Tine fără făţărnicie.

Oare bate inima ta de bucurie şi de cutremur când îţi aduci aminte şi când rosteşti preasfântul Nume al Neziditei şi Atotziditoarei, Întrutotbunei şi Întrutotfericitei Treimi, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh? O, preaminunat Nume! O, preadulce şi atoatefăcător de viaţă Nume! O, Preafrumoasă, Fiinţială şi Veşnică Treime, Care ai dat nepovestită frumuseţe întregii lumi zidite, atât duhovniceşti, cât şi materiale! Împodobeşte-ne după chipul şi asemănarea Ta şi pe noi, pe cei ce de sloboda noastră voie ne-am schimonosit şi ne-am stricat cu toate felurile de păcate! Treime Dreaptă, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!

Singurul Fiu Unul-Născut este numai Fiul lui Dumnezeu şi Singurul Duh Făcător de viaţă este Duhul lui Dumnezeu, prin Care *tot sufletul viază şi cu curăţie se înalţă, luminează-se întru Unimea Treimii cu sfinţenie de taină* (Antifonul 1, gl. IV). Slavă Ţie, Doamne, Celui ce ne-ai descoperit taina Sfintei Treimi, pe cât se cuvenea. Amin.

Ale Cui sunt cuvintele acestea: *Luaţi, mâncaţi: acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor*, şi *beţi dintru acesta toţi: acesta e*

Sângele Meu, al Legământului celui Nou, care pentru voi şi pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor (Matei 26, 26-28)? Oare nu ale Făcătorului întrutotbun şi Atotputernic şi Mântuitorului Atotîndurat al întregului neam omenesc, ale Mielului lui Dumnezeu, Care ridică păcatele întregii lumi? Arie ereticul L-a coborât pe Făcător în rândul făpturilor şi nu L-a recunoscut de o fiinţă şi împreună-veşnic cu Tatăl, de Una şi aceeaşi Fire Sfântă cu Dânsul şi cu Duhul Sfânt. Poate, oare, făptura să prefacă fiinţa lucrurilor într-o cu totul altă fire, de pildă pâinea din grâu în însuşi Preacuratul Trup al lui Dumnezeu şi vinul roşu din viţă în însuşi Preacuratul şi de viaţă Făcătorul Sânge al lui Dumnezeu? Oare nu Atotputernicul Făcător poate să facă şi să prefacă asta? Arie, dimpreună cu cei de un cuget cu dânsul, care s-au numărat cu zecile de mii, nu L-au recunoscut pe Iisus Hristos ca Făcător. Iată care a fost marea nenorocire pentru ortodocşi şi eretici: care s-ar fi încrezut lui Arie, ar fi fost lipsit de împărtăşirea cu Biserica şi de veşnica mântuire. Arie ereticul a vrut a nimici credinţa ortodoxă, mântuitoare, şi să pună în locul ei credinţa eretică, pierzătoare. Drept aceea, arhiereii, clericii şi mirenii ortodocşi s-au ridicat cu tărie împotriva lui Arie. Însuşi binecredinciosul împărat Constantin, cel întocmai cu Apostolii, a adunat de la toate marginile lumii ortodoxe pe sfinţii episcopi, presviteri şi, în parte, diaconi, în rândul cărora se afla şi Sfântul arhidiacon Atanasie, care mai apoi a fost făcut arhiepiscop al Alexandriei din Egipt. Aceştia au cercetat, au cântărit şi au răsturnat învăţătura cea păgânească a lui Arie şi a celor de un

cuget cu dânsul, dând-o anatemei ca pe o învățătură împotrivitoare de Dumnezeu, și au alcătuit expunerea credinței ortodoxe, sau *Simbolul de credință*, pentru toate vremurile până la sfârșitul veacului, după învățătura limpede și stăpânitoare și înțeleaptă a Sfântului Duh al lui Dumnezeu: și noi credem până acum cu toții, într-un singur glas și într-un singur cuget, și nu adăugăm la dânsul nici o iotă, ca să nu ne lipsim de mântuire pentru adaos mincinos, precum catolicii și anglicanii. Dumnezeului nostru, Celui în Treime slăvit, slavă în vecii vecilor! Amin.

De folos este vouă să Mă duc Eu (la Tatăl)*: că de nu Mă voi duce Eu, Mângâietorul nu va veni la voi; iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite pe El la voi* (Ioan 16, 7). Urmașii lui Hristos – Apostolii, arhiereii, preoții, mironosițele și mai toate femeile credincioase lui Hristos, mucenicii, mucenicele, cuvioșii și sfinții toți – au fost supuși de-a lungul timpului celor mai aspre încercări, și în aceste încercări le-a fost de trebuință Atotputernic Mângâietor și Preaplin de dragoste, deopotrivă cu Tatăl și cu Fiul, anume Duhul Sfânt. Ce însetează de mântuirea noastră și dorește toată mângâierea celor luptați și totodată face această mângâiere – și El, ca Cea de-a Treia Față (Persoană) a Sfintei Treimi, trebuie să aibă împreună-lucrare deopotrivă cu celelalte Două, în puterea unimii de ființă a Celor Trei Fețe ale Dumnezeirii. Sfântul Duh nu are cum să nu ia parte personală, întrutotbună, preaînțeleaptă și atotputernică la mântuirea creștinilor. Iată de ce L-a și rugat Domnul pe Tatăl să le trimită lor alt Mângâietor după răscumpărarea săvârșită de către Fiul. Vrăjma-

şul diavol, cu oastea sa drăcească, s-a întrarmat asupra Bisericii lui Hristos, cu îngăduinţa lui Dumnezeu şi pentru punerea la încercare a tuturor credincioşilor prin înfricoşătoare şi felurite prigoane şi chinuri: era de trebuinţă o mângâiere cât se poate de mare, atotputernică şi din partea unei Feţe (Persoane) Atotputernice, pentru a putea fi pusă cu reuşită deplină împotriva tuturor cumplitelor necazuri şi nevoi ale creştinilor chinuiţi din primele veacuri şi din cele ce au urmat. Iată: Domnul Iisus Hristos şi Dumnezeu-Tatăl au şi pus împotriva acestor necazuri înfricoşătoare Mângâietor Atotputernic şi Întrutotbun, Duhul Cel Sfânt; şi El i-a mângâiat pe creştini întotdeauna şi a împreună-lucrat cu ei la îndurarea cu bărbăţie şi bucurie a tuturor chinurilor. Citeşte despre pătimirile mucenicilor, despre pătimirile lor pline de bucurie, şi vei vedea în ele puterea Duhului Sfânt, Mângâietorului. Amin.

Domnul Dumnezeu este Fiinţă fără de început, Veşnică, de nesfârşită sfinţenie, dreptate, bunătate şi milostivire, cu neputinţă de închipuit, de nemăsurată strălucire, căci e Lumină Pururea-Făcătoare, de la Care sunt toate nenumăratele lumini de rangul al doilea – soboarele îngereşti –, de la Care este lumina soarelui, a lunii şi a stelelor, de la Care sunt tunetele şi fulgerele şi tot ce se întâmplă în lume. Dumnezeu este Fiinţă a rânduielii (ordinii) nesfârşite, neclintite, a frumuseţii negrăite, a păcii veşnice, nezdruncinate. Fiind Sfânt şi fiind Cel care ne-a zidit după chipul sfinţeniei Sale, El cere de la noi sfinţenie şi întoarcere deplină de la orice păcat, care e întuneric, tulburare, schimonosire, fărădelege şi depărtare de viaţă şi cădere în

blestem şi în moarte. Judecaţi înşivă, oameni păcătoşi, căzuţi, întunecaţi, muritori, ce trebuie neabătut să faceţi? – Trebuie ca neîncetat să vă pocăiţi, să vă rugaţi, să vă îndreptaţi, să faceţi fapte bune şi să vă asemănaţi lui Dumnezeu.

Este o Fiinţă fără de început, fără de sfârşit, Personală, Preaînţeleaptă, Întrutotbună şi Întrutotdreaptă, al Cărei nume este *Cel ce este* (fiinţarea, existenţa), de la Care este toată fiinţarea şi Care nu are cum să nu fiinţeze. Făpturile făcute de către Ea sunt fără număr, felurite la nesfârşime, preafrumoase, făcătoare de bine, pline de viaţă, toate poartă pecetea înţelegerii [raţionalităţii/ logosităţii], înţelepciunii, frumuseţii nedescrise. Din ele putem să ne dăm seama de Artistul Ce le-a gândit şi le-a făcut pe ele, de puterea de viaţă făcătoare, de bunătatea, înţelepciunea, frumuseţea, veşnicia fiinţării Lui, credincioşia Sa faţă de toate cuvintele Sale pe care le-a grăit în descoperirea [revelaţia] Sa despre Sine dată nouă, făpturilor Lui înţelegătoare [raţionale]. – Să Îi dăm mulţumită Lui, Făcătorului şi Ziditorului, Răscumpărătorului şi Mântuitorului nostru, Care ne-a dat descoperirea [revelaţia] despre Sine în Cuvântul Său, cel grăit prin proroci şi apostoli, precum şi felurite făgăduinţe pe care le-a împlinit şi le va împlini până la una la vremea potrivită – de pildă, făgăduinţa învierii din morţi şi a vieţii fericite ce va să vină, plină de fericiri atât de covârşitoare, că *ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit* (I Corinteni 2, 9). Pentru aceasta, slavă şi mulţumită Ţie, Făcătorului, şi Mântuitorului, şi Răscumpărătorului nostru!

Viața fizică, vegetală și animală s-a împărțit sau, mai bine zis, răspândit într-o nenumărată mulțime de vieți dintr-o nenumărată mulțime de ființe nesfârșit de mici, apoi mici, mijlocii și mari, de la infuzor la elefant, de la firicelul de iarbă abia băgat de seamă până la uriașii cedri și stejari. Orice viață fizică vine și a venit de la Viața Cea Primă și Singură, Personală, Preaînțeleaptă, Întrutotbună, fără de început, Atotputernică. Asta înseamnă că Viața Dintâi, Personală, fără de început, a dăruit viața vremelnică tuturor ființelor fizice – îngerilor și oamenilor, zidiți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și reașezați din cădere de către Cuvântul Cel Ipostatic, Care S-a întrupat și S-a înomenit și a răscumpărat pe credincioși din cădere și blestem, din păcat și moarte. Slavă Ție, Viața noastră! *Întru Dânsul viață era, și viața era lumina oamenilor* (Ioan 1, 4).

După ale cui rânduieli și legi se săvârșește zămislirea, formarea și creșterea trupului omenesc în pântecele mamei, maturizarea lui și ieșirea la lumină a organismului omenesc deplin? După ale cui rânduieli sunt consumate mâncarea și băutura, sunt potolite foamea și setea, se săvârșește hrănirea trupului nostru? Cine a gândit și a zidit așa o minunată felurime a nenumăratelor roade gustoase pentru limbă și preafrumoase la arătare ale pământului, ce cu înțelepciune și gust ales au fost rânduite și pregătite spre hrana și desfătarea noastră? După ale cui rânduieli este prelucrat în trupul nostru sângele, fără de care viața omului nu este cu putință? Oare nu după ale Preamarelui Înțelept și Artist, Atotdesăvârșitului, Celui fără de început și Atotputernicului nostru Domn și Dumnezeu?

Deci cazi în pulbere, dă mulțumită, cucernicește-te înaintea Lui, iubește-L, însă și teme-te de Dânsul de nu faci voia Lui, dacă nu te supui Lui! Amin.

În toată lumea animală și vegetală pulsează viață îmbelșugată, curată, ce veselește privirea și inima: vedem necurmatele nașteri din regnul animalelor patrupede, atât domestice, cât și sălbatice, al păsărilor, peștilor, insectelor, târâtoarelor, al celor ce sar; în regnul vegetal vedem minunate, nenumărate, preafrumoase și hrănitoare verdețuri și fructe de tot felul, de ale căror frumusețe și gust bun și bună mireasmă atât de felurită ne minunăm. Toată natura este plină de viață – pământul, apa, văzduhul. Ce armonie, ordine, utilitate, frumusețe este pretutindeni! Cu câtă înțelepciune și cu cât rost sunt întocmite toate! Ochii nu se satură să privească, mintea nu se satură să se minuneze. – Slavă Ție, Doamne, Celui ce ai făcut toate și tot pentru om! Iar omul și toate sunt spre slava lui Dumnezeu: fiindcă Domnul a făcut toate pentru Sine, pentru a-Și arăta bunătatea, sfințenia, înțelepciunea și puterea. Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!

Nesfârșită prăznuire este în lumea animală, organică și neînsuflețită – a plantelor, verdețurilor, florilor, arbuștilor și arborilor de tot felul. Primăvara și vara mi se înfățișează nesfârșită veselie și bucurie, nesfârșită prăznuire a tuturor făpturilor vii – a târâtoarelor, a celor ce sar, a păsărilor de toate soiurile și felurile, a insectelor, peștilor, fiarelor, animalelor domestice și sălbatice, în fine – a oamenilor, mai ales a copiilor care se veselesc și țopăie, a oamenilor care forfotesc sau

muncesc, şi trag întotdeauna încheierea: Pricinuitorul, Artistul şi Izvorul vieţii şi bucuriei tuturor acestor făpturi este Domnul, Cel Unul în Trei Feţe [Persoane], fără de început, Preabun, Preaînţelept, Atotputernic, Care dă viaţă tuturor; şi cât de fericit este El în Sine Însuşi, dacă făpturile Lui sunt atât de fericite, pline de bucuria vieţii; cât de Minunat este El, dacă făpturile Lui sunt atât de minunate şi cu atâta rost întocmite! Ce pline de viaţă sunt, ce bună mireasmă răspândesc, cum îndulcesc privirea fiecărei făpturi înţelegătoare [raţionale] şi, în fine, ce plini de viaţă, de înţelegători [raţionali], de minunaţi, de lucrători [activi] sunt oamenii – şi în stare de nenumărate munci măiestre şi folositoare în viaţa obştească, de nenumărate lucruri ale minţii şi de atâtea altele! Mintea nu se poate minuna îndeajuns cât de Bun, de viaţă Făcător şi Atotputernic e Făcătorul şi Artistul tuturor, Dumnezeu! Cum se aprinde dorul de a-L iubi, de a săruta mâna Lui făcătoare, de a te cuceri înaintea Lui, de a te închina Lui, de a-L slavoslovi asemenea celor trei tineri în cuptorul din Babilon! O, Făcătorul meu! Toate făpturile, oricâte ar fi, înalţă privirea mea spre Tine, fiindcă eşti Pricinuitorul bucuriei vieţii. Dar ce ospăţ, ce prăznuire a vieţii este în cer, în lumea îngerilor şi oamenilor drepţi, ce s-au învrednicit de viaţa veşnică şi starea înaintea tronului Domnului, Viaţa tuturor! Să citeşti capitolele de pe urmă ale Apocalipsei Sfântului Apostol şi evanghelist Ioan, şi vei vedea ce ospăţ veşnic este şi va fi în cer, ce fericire veşnică este şi va fi în Împărăţia slavei! Slavă Ţie, Doamne, Care pe toate le-ai făcut astfel şi de toate porţi grijă astfel!

Tu, omule, care eşti dăruit cu înţelegere [raţiune] şi chibzuinţă, oare cu înţelegere priveşti lumea cea minunată a lui Dumnezeu, zidită în chip nesfârşit de înţelegător [raţional] de către Făcătorul Cel Unul în Trei Feţe [Persoane]? Oare cu înţelegere priveşti fiecare exemplar din regnul vegetal, fiecare copac şi copăcel, fiece arbust, iarba, florile de nenumărate feluri, fructele, regnul animalelor de casă şi al fiarelor sălbatice, întreaga zidire nesfârşit de felurită? Oare nu priveşti toate acestea fără chibzuinţă, prosteşte, fără să cugeţi şi să te minunezi? O, cât de plăcut mă minunează înţelepciunea, noima, folosul, frumuseţea tuturor celor zidite, din orice fir de iarbă, pom şi arbust! În fiecare animal văd pe Preaînţeleptul, Preabunul, Atotputernicul, Preafrumosul Dumnezeu şi sărut mâna Lui care zideşte, dă viaţă, formează, pune în fiecare plantă gust şi miros, organizare, viaţă şi frumuseţe. Nu mă pot minuna destul de înţelegerea [raţiunea] ce nu poate fi socotită [calculată] a lui Dumnezeu, grăind împreună cu psalmistul David: *Mare este Domnul şi lăudat foarte, şi slavei Lui nu este sfârşit* (Psalmi 144, 3), şi totodată mă aprind de puternica dorinţă de a-L vedea pe Artistul Care şi pe mine m-a făcut cu înţelepciune după chipul şi asemănarea Sa, m-a înzestrat cu înţelegere [raţiune], simţire, voie slobodă şi cu nemurirea sufletului. Când Îl voi vedea pe El, Doritul, Preabunul, Preaminunatul, Preafericitul, Nemuritorul Făcător şi Stăpân şi când mă voi închina Lui şi Îi voi mulţumi faţă către faţă pentru tot, pentru tot?

Gustând din feluritele roade ale pomilor, te întâlneşti cu o nenumărată felurime de gusturi foarte plă-

cute şi folositoare, pe deplin potrivite cu firea noastră, aşa încât nu te poţi minuna îndeajuns de bunătatea şi înţelepciunea Făcătorului. Ce bine a voit a ne face pe plac cu părintească Sa bunătate, dulceaţă, înţelepciune, atotputernicie. Dintr-un singur Pământ, câte roade nenumărate ca formă şi ca gust! Te sărut, mă alint pe lângă Tine, Părintele şi Făcătorul şi Hrănitorul meu, în fiecare pom, în fiecare boabă, în fiecare spic de grâu (şi câte feluri ale lor nu sunt!). Iar în ce priveşte nenumăratele gusturi ale celorlalte felurite mâncăruri date nouă, hotărât lucru că minunarea mea nu cunoaşte margini. În gustul fiecărei fărâmiţe se vede dragostea Făcătorului faţă de tine, dorinţa de a-ţi plăcea, de a te alinta, mângâia, bucura, îmbărbăta, hrăni, întări, de a-ţi da putere de viaţă. Minunat eşti Tu, Doamne, în toate lucrurile şi faptele mâinilor Tale! Însă ce neasemuită, cu neputinţă de socotit bogăţie a desfătării duhovniceşti ai pregătit în veacul viitor – desfătare pricinuită de îndulcirea cu negrăita bunătate şi frumuseţe a Feţei Tale, de Care negrăit sunt fericite toate cetele şi soboarele îngerilor!

Există o Fiinţă Personală, Fără de început, Preabună, Preaînţeleaptă, Ce se numeşte pe Sine *Cel ce este*: *Eu sunt Cel ce este* (Ieşire 3, 14) – aşa S-a numit pe Sine lui Moisi, prorocul lui Dumnezeu; există, zic, o Fiinţă Fără de început şi Personală, minunată, Care dă tuturor făpturilor zidite îndestulare, bună fiinţare şi bucurie, există o Viaţă Personală şi Fără de început, Care după voinţa Sa a dat şi dă tuturor viaţă. Acestei Fiinţe Îi sunt oamenii îndatoraţi cu bună fiinţare, dragoste, mulţumită, slavoslovire şi, ca făpturi călcătoare de lege

prin voia lor, cu pocăință și străpungere, cu suspine, lacrimi, îndreptare, fapte bune, năzuință spre îndreptare și spre desăvârșire. Doamne, ajută-ne nouă tuturor în această lucrare cuvenită și mântuitoare! Dă-ne a slăvi pururea ființarea Ta cea pururea ființoare, bunătatea Ta, puterea și stăpânirea Ta făcătoare și proniatoare, milostivirea și îndelungă-răbdarea Ta față de noi. Amin.

Lumea cea de acum, cea văzută, e doar o umbră a veacului viitor, duhovnicesc, fără de moarte, a viitorului *pământ al celor vii* (Psalmi 26, 19). Oare este un lucru rațional să ne lipim de umbră, iar nu de însuși adevărul, de veacul care va să vină, cel cu adevărat real, și de ziua cea veșnică? Trece chipul lumii acesteia, se schimbă anotimpurile anului, se schimbă neîncetat atmosfera sau văzduhul înconjurător, o generație trece și altă generație vine, trec împărații, se schimbă unul cu altul, trec oamenii mari și mediocri și toate talentele lor, trece frumusețea omenească și se preface în gunoi, trec chipurile zilei și nopții, nesfârșit de feluritele forme ale cerealelor și tuturor plantelor – totul trece și se preface în stricăciune. Singur Dumnezeu nu Se schimbă niciodată și rămâne veșnic Unul și Același, Preabun, Preasfânt, Preaînțelept, Preafrumos, Preafericit, Veșnic, Atotputernic – precum și sufletul cel omenesc, cel zidit după asemănarea Lui, dacă a ajuns la sfințenie.

Numai ceea ce a zidit și zidește Dumnezeu are însușirea tăriei și statorniciei cu neputință de sfărâmat, dovadă fiind cerul și pământul și toată tăria cerurilor pe care până în ziua de astăzi o vedem în toată neschimbarea minunatei sale frumuseți. Faptele și rân-

duielile omeneşti sunt nestatornice, şubrede, schimbătoare, fiindcă însuşi omul este fiinţă căzută, slabă, schimbătoare.

Minunată este bunătatea şi înţelepciunea lui Dumnezeu şi purtarea de grijă a lui Dumnezeu în făpturile Sale înţelegătoare [raţionale] şi neînţelegătoare [iraţionale]: toate nevoile şi trebuinţele lor sunt prevăzute şi este zidit tot ceea ce trebuie să slujească spre folosul şi mulţumirea omului, spre bucuria vieţii lui – toate lucrurile trebuincioase şi folositoare. Totul a fost prevăzut şi zidit în măsura trebuincioasă. Nu este număr lucrurilor Tale, nemăsurată este înţelepciunea Ta, purtarea Ta de grijă! Slavă Ţie pentru toate, pentru toate stihiile şi pentru lucrurile Tale, pentru lumina soarelui, a lunii, a stelelor, pentru vânturile Tale, pentru apele Tale nenumărate!

Au nu se vând cinci păsări cu doi bani? Şi nici una dintr-însele nu este uitată înaintea lui Dumnezeu (Luca 12, 6). M-am înduioşat văzând în crâng un cuibuşor de pasăre micuţă cu puişorii mici (de culoare cenuşie), văzând cu câtă grijă şi jale piuiau bărbătuşul şi perechea sa, iar copilaşii lor aşteptau un viermişor sau o musculiţă din ciocul mamei. Cu adevărat, nici păsărica cea mai mică nu e uitată înaintea lui Dumnezeu. El poartă grijă de fiecare, hrăneşte şi creşte pe fiecare, tuturor le dăruieşte viaţă.

În orice roadă a pământului sunt câteva însuşiri: culoare, formă, gust, putere hrănitoare, frumuseţe, bună mireasmă. Slavă Ţie, Treime, Ce toate le-ai gândit şi le-ai zidit spre mâncare şi desfătare făpturilor Tale, mai ales oamenilor înţelegători [raţionali]!

Nici o picătură de ploaie nu se varsă fără voia Făcătorului, iar Domnul ştie numărul tuturor picăturilor de ploaie. Totul se face după porunca Lui. Slavă bunătăţii, înţelepciunii, proniei Tale!

Doamne, cât e de minunată frumuseţea şi înţelepciunea, întinderea rânduielii Tale, atoatestăpânirii Tale, iconomiei Tale cu care ai iconomisit mântuirea neamului omenesc (am în vedere Biserica Ta)! Mă umplu de evlavie în faţa lucrurilor mâinilor Tale. Slavă Ţie, Minte Nesfârşită, Părinte! Slavă Ţie, Cuvântule Cel Împreună-fără de început! Slavă Ţie, Săvârşitorule, de viaţă Dătătorule, Duhule Sfinte!

Toţi laudă credinţa lor ca fiind cea dreaptă – însă drept nu e acela care se laudă, ci acela pe care Dumnezeu îl laudă, după cuvântul apostolului (I Corinteni 4, 5). Iar credinţa noastră Însuşi Dumnezeu o proslăveşte fără încetare, precum în Sine Însuşi, aşa şi în sfinţii Săi. Mergeţi la moaştele sfinţilor bineplăcuţi lui Dumnezeu şi vedeţi a cui credinţă este dreaptă. În ce credinţă face Dumnezeu asemenea minuni ca în cea ortodoxă?! În ce credinţă se învrednicesc oamenii de nestricăciunea şi buna mireasmă a trupului după moarte, şi în ce credinţă fac atât de multe şi mari minuni? Mergeţi la Preacuviosul Serafim şi la Sfântul Serghie, mergeţi la Teodosie de Cernigov şi aşa mai departe. Sau vreţi să daţi ascultare intelectualilor din ziua de azi, atât semidocţi, cât şi stricaţi la cap de învăţătura fără dreaptă socotinţă, cum că de fapt nu ar fi moaşte, n-ar fi minuni? Ascultă-i pe martorii credincioşi cu inimă simplă, ascultă ce-ţi vor spune ei. Cum să mergi împotriva adevărului, împotriva evidenţei?

Sădiți în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru vor înflori (Stihiră la stihoavnă, praznicul Fericitului Vasile[1]). Doar în Biserica Dreptmăritoare a lui Dumnezeu este nestricăciunea moaștelor, iar în afara Bisericii nu – adică nici la catolici, nici la luterani, cu atât mai puțin la evrei și mahomedani. Țineți-vă de Biserica Ortodoxă cu inimă nefățarnică.

Mântuirea noastră e în Biserică, precum în arca lui Noe, și nicăieri altundeva. *Dacă nici de Biserică nu ascultă, să-ți fie ție ca un păgân și ca un vameș* (Matei 18, 17). Biserica suntem noi, Trupul lui Hristos, iar El, Hristos, este Mântuitorul trupului; noi suntem *mădulare ale Trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui* (Efeseni 5, 30). Duhul Sfânt este cârmaciul corabiei Bisericii. Doar în Biserică, precum în arca lui Noe, poate cineva să se mântuiască. Evlaviosul Cornelie sutașul a fost un păgân care se ruga și făcea milostenie mereu, și a fost învățat de înger să-l cheme pe Apostolul Petru și să asculte de la el cuvântul mântuirii și să primească botezul împreună cu toată casa sa. Grăitor!

Sfânta Biserică ne adună pe noi toți și, ca să spun așa, ne concentrează în jurul unui singur Cap de obște, de viață Începător și de viață Făcător, Domnul nostru Iisus Hristos, Răscumpărătorul și Mântuitorul nostru; noi toți suntem un singur trup duhovnicesc de taină și mădulare unul altuia. Sfântul Înainte-Mergător, apostolii și cu toți sfinții sunt cu toții apropiați unul de altul și de noi, de vom trăi întru credință

[1] Nebun pentru Hristos din veacul al XVI-lea, foarte cinstit în Rusia. Pomenirii lui este închinată marea catedrală Vasili Blajennâi de lângă Kremlin (*n. tr.*).

şi evlavie. Sfinţii se roagă pentru noi, iar noi îi chemăm cu osârdie – şi aşa ne mântuim toţi. Ce măreaţă, dumnezeiască, luminoasă, mântuitoare, veşnică zidire este Sfânta Biserică! Fericiţi suntem, că ne-am născut şi trăim în ea şi primim de la ea nenumărate daruri harice, după mila Domnului nostru Iisus Hristos, după bunăvoirea lui Dumnezeu-Tatăl şi harul Duhului Sfânt. – Ci mântuiţi-vă cu toţii, de vreme ce este atât de lesnicioasă mântuirea.

Nu uita, creştine, că după botez, mirungere şi adăugarea la Biserică eşti cetăţean al cerului şi patriei cereşti, unde ca Înainte-Mergător a intrat Răscumpărătorul nostru, Hristos Dumnezeu, dimpreună cu Născătoarea de Dumnezeu şi cu toţi sfinţii Vechiului şi Noului Testament. *Voi nu mai sunteţi străini şi venetici, ci împreună-cetăţeni cu sfinţii şi casnici ai lui Dumnezeu* (Efeseni 2, 19).

Ce dumnezeiască oaste ne înconjoară pe noi, mădularele Bisericii Ortodoxe – soborul sfinţilor (asta dacă suntem cu adevărat mădulare), fiindcă suntem un singur Trup duhovnicesc, o singură oaste dumnezeiască! Ce ajutor să căutăm, dacă nu cel ceresc? La cine să alergăm în necazuri, dureri şi întristări, dacă nu la mădularele sfinte ale Bisericii lui Dumnezeu şi mai ales la Însuşi Domnul, la Născătoarea de Dumnezeu, la Înainte-Mergătorul şi ceilalţi sfinţi?

Dă mulţumită Domnului că te-a făcut mădular al Bisericii Sale, al acestei obşti dumnezeieşti a sfinţilor, a cărei începătoare şi mădular dintâi este Maica lui Dumnezeu. Ea este ca o mamă, plină de bunătate,

ajutătoare la tot lucrul bun, purtătoare de grijă şi simţitoare faţă de toate mădularele credincioase şi nefăţarnice ale Bisericii, copiii ei.

Eu sunt în aceeaşi tulpină şi împreună-rânduit cu Biserica cerească şi cu cea de pe pământ – cu Maica Domnului, cu cinurile îngereşti, cu toţi sfinţii patriarhi, proroci, apostoli, arhierei, mucenici, preacuvioşi, drepţi, cu toţi sfinţii, prin harul lui Dumnezeu. Deci, în ce chip sunt dator să gândesc, să simt, să voiesc, să vorbesc şi să făptuiesc? Iată cum: doar *câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt de bună laudă, orice virtute şi orice laudă, acestea să gândiţi; cele ce aţi învăţat şi aţi primit şi aţi auzit şi aţi văzut întru mine, acestea să le faceţi – şi Dumnezeul păcii va fi cu voi* (Filipeni 4, 8-9), spune apostolul.

Alergarea ta, creştinule dreptmăritor, cu rugăciune fierbinte la mijlocirea Maicii Domnului, a sfântului înger păzitor sau a sfinţilor îngeri ai Domnului îndeobşte, a sfinţilor bineplăcuţi ai lui Dumnezeu în parte şi împreună, arată că eşti mădular al Bisericii lui Hristos, altfel spus al sfintei obşti [comunităţi] a celor ce au fost mântuiţi ori se mântuiesc, a celor ce prăznuiesc în cer slăvita biruinţă asupra lumii şi a stăpânitorului acestei lumi; că tu nu eşti unul şi nu eşti singur, ci în unire cu mulţimea fără număr a celor ce au biruit ori se luptă; că te afli în oastea cea duhovnicească, în oastea lui Hristos Mântuitorul, Care este Atotputernicul Cap al Bisericii, Cel ce ajută tuturor credincioşilor să biruiască pe vrăjmaşii mântuirii noastre, care ne bântuie neîncetat; că sfinţii sunt ajutătorii, apărătorii şi prie-

tenii noştri, gata să ne ajute atunci când îi chemăm cu râvnă. Nu suntem ostaşi singuri pe câmpul de bătaie (care este această lume), în vreme ce mulţimea celor care se războiesc cu noi este mare – şi prin mulţime suntem puternici, mai ales având împreună-lucrarea Atotputernicului Cap al Bisericii, a Domnului Iisus Hristos. Deci aleargă cu osârdie la rugăciunea sfinţilor şi să crezi că ei se milostivesc de tine şi te ajută, că te iubesc şi împreună-lucrează la mântuirea ta.

Să nu uiţi apropierea tuturor mădularelor Bisericii cereşti de mădularele binecinstitoarei Biserici pământeşti, fiindcă un singur Trup alcătuiesc Biserica cerească şi cu cea pământească; şi roagă-te Capului şi mădularelor cu credinţă şi cu dragoste, întru simplitatea inimii. – Slavă Ţie, Stăpână, începătoarea zidirii celei gândite [inteligibile]! Slavă Ţie, Atotputernic Cap al Bisericii care pe toţi îi uneşte!

Dar ştiţi voi, oare, cu ce turmă aţi fost împreunaţi? Cu turma sfântă şi aleasă a lui Hristos, cu obştea aleşilor lui Dumnezeu. Aţi fost împreunaţi cu Biserica lui Hristos, cu sfântul Trup al lui Hristos, al căruia El este Cap. Oare vă gândiţi voi la asta? Oare puneţi voi preţ pe asta? Oare daţi mulţumită Domnului? Oare-L iubiţi? Oare cereţi ajutorul Lui pentru a vă asemăna Lui întru bunătate, dreptate, blândeţe şi celelalte virtuţi? Oare doriţi veşnica Lui Împărăţie, la care aţi fost chemaţi prin botez?

De câtă cinste învredniceşte Domnul sufletul care crede în El şi Îl iubeşte, numindu-Se pe Sine Mire al lui, iar pe suflet – mireasă, dacă se dăruieşte Lui cu

întreaga ființă! *Hristos a iubit Biserica* (celor credincioși) *și S-a dat pe Sine pentru ea ca să o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, ca să o pună înainte Luiși Biserică slăvită, neavând întinăciune, nici prihană sau altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană* (Efeseni 5, 26-27). Ce viață, ce sfințenie se cere de la noi! Nestricăcioasele bunătăți veșnice îi așteaptă pe creștinii adevărați. *Ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit și la inima omului nu s-a suit ce a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul* (I Corinteni 2, 9). Iar vrăjmașul ne amăgește cu (părelnicele) bunătățile de aici și cu toate deșertăciunile. Omule, unde ești? Unde ai ajuns? – Domnul te așteaptă, mergi în întâmpinarea Lui, răspunde-I: „Iată-mă pe mine, cel rătăcit, care Te-am părăsit pe Tine, Viața mea și Izvorul tuturor bunătăților!" – Doamne, caută-ne, trage-ne! *Nu fiți precum calul, precum catârul, la care nu este pricepere; cu zăbală și cu frâu fălcile lor vei strânge, ale celor ce nu se apropie către Tine* (Psalmi 31, 9). – Slavă Ție, Doamne, Celui ce îndelung ne rabzi! Mai rabdă-ne încă și trage-ne la Tine prin puterea harului Tău!

În ce mediu înalt este pus creștinul, în ce preaînaltă și sfântă obște [comunitate] este înscris el ca creștin și mădular al Bisericii! *Voi nu mai sunteți străini și venetici, ci împreună-cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, fiind întăriți pe temelia apostolilor și a prorocilor, având pe Însuși Iisus Hristos ca piatră din capul unghiului* (Efeseni 2, 19-20). Adu-ți aminte de aceasta, creștine, și trăiește în chip vrednic de chemarea ta, întru toată virtutea.

Adu-ți aminte în ce sfântă, duhovnicească, cerească, dumnezeiască unire te afli (am în vedere Biserica cerească și pământească), în unire vie și cât se poate de strânsă (împărtășirea Sfintelor Taine) cu Însuși Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu sfinții îngeri, cu toți sfinții oameni și cu Biserica de pe pământ – cu toată ierarhia și cu creștinii credincioși (vezi rânduiala Proscomidiei și Liturghiei catehumenilor și credincioșilor). – Să pătrunzi această unire, să cugeți și să simți pe potrivă. *Același gând să fie întru voi, care era și în Iisus Hristos* (Filipeni 2, 5).

Ce minunat, sfânt, fermecător al minții, inimii și voinței este conceptul Bisericii sobornicești a lui Hristos, având drept Cap pe Însuși Întemeietorul ei – Hristos Dumnezeu! În Evanghelie și în Liturghie se răsfrânge ca într-o oglindă întreaga bunătate și dreptate dumnezeiască, întreaga dragoste, întreaga înțelepciune dumnezeiască, toată minunata iconomie prin care Dumnezeu a iconomisit mântuirea neamului omenesc, dumnezeiasca apreciere a omenirii căzute, care a fost zidită întru început după chipul lui Dumnezeu, toată minunata împărtășire [comuniune] a lui Dumnezeu cu oamenii renăscuți, toată îndumnezeirea, înălțarea la ceruri a firii omenești și așezarea ei împreună cu Dumnezeu. În ce chip minunat de fericit, cu ce osteneli fizice și duhovnicești au săvârșit sfinții calea pregătitoare a vieții lor și cum au fost ei proslăviți de Dumnezeu în timpul vieții și după moarte, cum au răspândit bună mireasmă cu duhul și cu trupul și s-au arătat vii și după moarte! Pătrundeți în acest concept despre Biserică, în conceptul Liturghi-

ei, în această parte pregătitoare a ei (Proscomidia), ca şi în Liturghia celor chemaţi şi a celor credincioşi, priviţi conceptul Bisericii ca trup al lui Hristos, cu care creştinii credincioşi sunt uniţi în chip nedespărţit; priviţi ce interacţiune este între mădulare – între cele cereşti şi pământeşti, proroci, patriarhi, apostoli, mucenici, ierarhi, preacuvioşi şi toţi sfinţii; priviţi ce grijă are Biserica pământească de Biserica din cele mai dedesubt, adică de cei morţi. Priviţi ce împărtăşire are Biserica de pe pământ cu locuitorii cerului, altfel spus cu mădularele desăvârşite ale Bisericii lui Hristos, care au primit bunătăţile nestricăcioase, veşnice; priviţi ce împărtăşire avem cu sfinţii toţi: noi îi proslăvim, fericim, mărim, îi rugăm să ne ajute în lucrarea biruinţei asupra patimilor noastre şi a vrăjmaşilor nevăzuţi, dăm mulţumită lui Dumnezeu că El i-a proslăvit şi i-a făcut rugători pentru noi, mai ales pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu; şi, spre a pune vârf întregii noastre minunări de milostivirea lui Dumnezeu – ne împărtăşim (unii dintre noi) în fiecare zi cu preacuratul Trup şi Sânge al lui Hristos, împărtăşindu-ne preaadevărat cu Însuşi Capul Bisericii, ca chezăşie a vieţii veşnice din ceruri. O, Sfântă Biserică! O, Dumnezeiască Liturghie! Cât sunteţi de dumnezeieşti, de sfinte, de făcătoare de viaţă! În credinţa catolică nu este conceptul de Biserică. El s-a dus pe apa gârlei: Proscomidie nu au, din Preacuratul Sânge nu dau mirenilor – şi tocmai acesta este neapărat trebuincios. *Beţi dintru acesta toţi*, spune Domnul, *acesta este Sângele Meu, al legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor* (Matei 26, 27-28).

Elementul vital al sufletului tău se află în Biserica Ortodoxă şi în locaşul de închinare ortodox: acolo este Prestolul lui Dumnezeu, acolo este Sfânta Evanghelie cu Epistolele de Dumnezeu înţelepţiţilor apostoli, acolo sunt cereştile slujbe, acolo sunt chipurile Domnului, Născătoarei de Dumnezeu, sfinţilor îngeri şi oameni, acolo este tămâia adusă prinos Domnului, acolo sunt candelele şi lumânările care ard şi însemnează arderea duhului tău înaintea Domnului. Acolo să prinzi rădăcini, într-acolo să alergi, acolo să odihneşti sufletul tău.

Călătorind prin Rusia, adeseori întâlneşti biserici asemenea cu corturile lui Israil călător prin pustie sau ca nişte case pentru pelerini. Şi, de fapt, bisericile de la oraşe şi sate chiar sunt nişte corturi şi case pentru pelerini, căci credem şi ştim cu toţii că noi toţi suntem aici străini şi călători, iar nu locuitori statornici. Bisericile sunt şcoli, spitale duhovniceşti, locuri de cultivare, staţii de drum pentru călătorii spre cer, case de binefacere, unde ni se arată cele mai mari binefaceri şi mijloace harice pentru a ne pregăti de sălăşluirea în cer.

Odată cu venirea pe pământ a Însăşi Înţelepciunii Ipostatice întrupate, pentru primirea marii taine a credinţei a fost trebuinţă de suflete curate şi simple, în stare de a crede cu simplitate şi a primi marile adevăruri dumnezeieşti pentru a le predanisi şi altora (ca să fie în stare să îi înveţe şi pe alţii). Aceste înalte unelte ale adevărului, primitorii preaînaltului har al lui Dumnezeu, al înţelepciunii cereşti, au fost Apostolii.

O, simplitate a inimii! O, credință necugetătoare de cele viclene! Cât de prețioasă și de plăcută ești înaintea lui Dumnezeu, cât ești de mântuitoare oamenilor! Iată, a venit în lume Dumnezeu în trup să mântuiască neamul omenesc, și Lui Îi trebuia să Își aleagă ajutoare dintre oameni. Cine a fost găsit vrednic să fie ajutor al lui Dumnezeu-Cuvântul? Niște oameni simpli, neștiutori de carte!

Care dintre oameni a fost vrednic să îi fie încredințată preamarea și preaînțeleapta taină a întrupării Fiului lui Dumnezeu și a minunatei iconomii cu care El a iconomisit mântuirea neamului omenesc? Domnul, cunoscătorul inimilor și Dreptul Judecător al neamului omenesc, a aflat vrednici de a primi, a propovădui și înfăptui această taină pe doisprezece pescari simpli, iar apoi a adăugat lor încă șaptezeci, cu precădere tot dintre oamenii de rând.

Praznicele creștinești ne dau cunoștința despre dogme, altfel spus despre principalele adevăruri mântuitoare ale credinței creștinești: despre Dumnezeu Cel Unul după fire, despre treimicitatea Persoanelor, despre răscumpărarea neamului omenesc de către Unul din Treime, despre cruce și izbăvirea de păcat, blestem și moarte, despre puterea crucii, despre cinstirea ei, despre dogma învierii neamului omenesc, despre Înfricoșata Judecată, despre chinurile veșnice ale celor necredincioși și nepocăiți, despre cinstirea sfinților și urmarea lor, despre puterea pocăinței și nesfârșita dragoste a lui Dumnezeu, Cel ce miluiește pe păcătoși, despre puterea și însușirea mântuitoare a milostivirii și milosteniei.

De ce Sfânta Biserică pomeneşte şi prăznuieşte în fiecare an cele mai mari evenimente ale lumii creştine, cum ar fi: Bunavestire, Naşterea lui Hristos, Botezul Domnului, Învierea şi celelalte? Pentru a încălzi şi întări credinţa noastră, nădejdea noastră creştinească, recunoştinţa şi dragostea noastră faţă de Dumnezeu şi Maica Domnului, mijlocitoarea noastră înaintea lui Dumnezeu cea nefăcută de ruşine, ca să ne amintim şi să nu uităm de patria noastră cea cerească, veşnică, şi să nu avem împătimire de viaţa de aici, care e doar pregătitoare şi şcolitoare, vremelnică, trecătoare. De nu ar fi aceste praznice creştineşti, creştinii ar uita că ei sunt anume creştini, chemaţi la patria cerească, şi nu ar şti de ce trăiesc, de ce au fost înscrişi în obştea [comunitatea] creştinească – altfel spus, în Biserica lui Dumnezeu –, care e ţelul vieţii lor, pentru ce este nevoie să credem în Hristos, în Sfânta Treime, pentru ce trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu, Maicii Domnului şi să-i chemăm pe sfinţi. Iar praznicele bisericeşti ne explică toate aceste lucruri şi ne pun întru cunoştinţă cu privire la purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru noi, păcătoşii, ne învaţă să Îl iubim pe Dumnezeu şi să Îi mulţumim şi totdeauna să avem în vedere viaţa viitoare, care nu va avea sfârşit, şi să ne pregătim de ea.

Oare vă interesează, fraţi şi surori, atotrăscumpărătoarea lucrare a lui Hristos, iconomia cu care El a iconomisit mântuirea omenească, oare vă interesează Biserica, Tainele, lucrarea rugăciunii şi pocăinţei? La drept vorbind, de toate ne interesăm, adeseori de fleacuri vane: doar de aceste lucruri nesfârşit de importante pentru noi nu ne interesăm! Unde ne e raţi-

unea? Unde ne este scopul vieții? Oricine are multe scopuri proprii – felurite plăceri; iar singurul scop de trebuință nu îl avem. Iar sufletul unde este? Sufletul este îngropat în adâncul patimilor și deja, ca un mort, dimpreună cu conștiința pârjolită, tace și nu se arată bun prin nimic, fiindcă nu are în el teren și nici motiv pentru aceasta. Ehei, de unde să își amintească beți-vul, chefliul, de aproapele ce flămânzește sau degeră! Decât dacă îi vine în cap gândul că n-are bani de vin și trebuie să fure ori să-l omoare pe aproapele și să se îmbete iar de moarte.

Cum s-au purtat oamenii cu Însăși Bunătatea și Adevărul Ceresc întrupat, cu Însuși Începutul și Viața dintâi, cu Domnul Iisus Hristos? În tot chipul L-au ispitit, au viclenit înaintea Lui, L-au pizmuit, se dădeau pe lângă El ca să Îl prindă cu vorba și să Îl dea pe mâna judecății romane; și, în cele din urmă, după toate felurile de batjocuri și chinuiri, L-au omorât pe cruce. Ce au făcut oamenii cu credința cea adevărată, pe care Hristos a adus-o din cer, cu toată învățătura Lui, cu Tainele de Dumnezeu așezate [instituite]? Le-au schimonosit până la a nu mai putea fi recunoscute, iar unii le-au lepădat, și în locul învățăturii Lui au pus născocirile lor, întocmai precum cărturarii și fariseii, iar în vremea noastră Lev Tolstoi.

Logica creștinului nu este, s-ar părea, anevoioasă și lesne poate fi înțeleasă și deprinsă, și este prea de viață dătătoare ca să nu o iubești, să n-o înveți și să nu ți-o însușești din toată inima: și totuși, tocmai pe ea, pe această logică creștinească, au uitat-o aproape

toți – și cei simpli, și învățații (părutii învățați), și nu pătrund în ea câtuși de puțin și n-o învață cu osârdie, ca pe celelalte științe, arte, meserii pământești și obositoare. Logica și înțelepciunea cerească sunt arătate drepte de către fiii ei din neamul lui Serafim de Sarov, Teodosie de Cernigov și al celorlalți sfinți. Care dintre mireni caută acum acest mărgăritar de mult preț (sufletul după chipul și asemănarea lui Dumnezeu), această comoară de mult preț, însă puțin prețuită?

Doamne, cât de nemăsurat ai mărit Tu neamul omenesc prin întruparea și Dumnezeo-Omenitatea Ta și prin Pururea Fecioara, de Dumnezeu Născătoarea, care Te-a întrupat pe Tine, și prin omenirea aleasă de Tine în persoana nenumăraților sfinți! Și cât (o, groază!) te batjocoresc pe Tine și Biserica Ta, învățătura Ta, Tainele și slujbele Tale, alde Tolstoi și întreaga așa-zisă intelectualitate care s-a prostit! Doamne, până când batjocura aceasta? Până când această îndrăcire? Doamne, pogoară-Te să sfărâmi acest munte al necredinței. Fie!

Fiul lui Dumnezeu a venit pe pământ ca prin învățătura, minunile, pilda, pătimirile și moartea Sa să reașeze și să mântuiască neamul omenesc, să-l lumineze, să-l curețe, să-l înnoiască, să îl înfrumusețeze cu toată virtutea și să-l unească pe veci cu Sine; iar Lev Tolstoi, dimpreună cu scriitorii asemeni lui, *cărora nu este număr*, s-au arătat și trăiesc pe pământ spre a întuneca, strica prin lipsa lor de Dumnezeu, prin necredința și anarhia lor, o mulțime de oameni care le urmează, le citesc scrierile hulitoare. Doamne, pierde-i de pe pământ sau întoarce-i la credință, smerește trufia lor drăcească!

Creştinilor, mai ales ortodocşilor, care păstrează şi păzesc curate dogmele credinţei noastre de Dumnezeu predanisite, li s-au dat de către Dumnezeu atâtea bunătăţi şi puteri spre mântuire, li s-au descoperit atâtea taine ale lui Dumnezeu, încât cei credincioşi, cu luare-aminte, care se nevoiesc întru credinţa lor, să se mântuiască şi să se facă moştenitori ai Împărăţiei cereşti şi veşnice, *căci jugul* Domnului *este bun şi sarcina* Lui *este uşoară* (Matei 11, 30). Îngerii se minunează cu cutremur de milostivirea lui Dumnezeu către noi, care s-a arătat în întruparea lui Dumnezeu pentru noi, împreună-vieţuirea Lui cu oamenii pe pământ, învăţăturile date de către El Însuşi, nenumăratele minuni săvârşite de către El spre adeverirea Dumnezeirii Sale şi a trimiterii Sale de către Dumnezeu, în pătimirile pentru noi, în moarte, în îngropare, în învierea din morţi şi înălţarea la cer însoţită de făgăduinţa celei de-a doua şi înfricoşatei Sale veniri spre judecarea viilor şi a morţilor. Iar cea mai mare parte a oamenilor rămâne fie în necredinţă, fie în îndoială, nesimţire, neîmpărtăşire, surzenie faţă de cuvântul evanghelic, împătimită de cuvântul omenesc cel deşert, în van răsunător şi calp, de părtinire şi făţărnicie, de tot ce este miraj, tot ce este efemer, de ceea ce prezintă un interes deşert de o zi: iar despre ceea ce este veşnic, despre singurul lucru de trebuinţă, uită. *Mulţi chemaţi, puţini aleşi* (Matei 20, 16).

Dar oare ştiţi voi, toţi câţi sunteţi datori s-o ştiţi, că toată revoluţia[1] noastră de acum e mai întâi de toate urmare a apostaziei de la credinţă, de la Ortodoxia

[1] Este vorba de revoluţia nereuşită din 1905 (*n. tr.*).

noastră iubită de Dumnezeu, sfântă, de viață dătătoare, ce are în sine toată puterea de a pune în rânduială, pentru cei care cred în ea, toate: și lumea noastră lăuntrică, și cea din afară, și politica, și toată viața familială, obștească și economică?

Domnul ne-a încredințat nouă, rușilor, marele talant mântuitor al credinței ortodoxe, întru care s-a mântuit mulțime de oameni credincioși. Acest talant l-am primit prin apostolii lui Hristos. Acest talant neprețuit a fost călcat în picioare de mulți ruși, și aceștia vor răspunde pentru el înaintea Dreptului Judecător. La prima venire a lui Hristos ni s-a încredințat talantul nouă (adică neamului omenesc), și în tot pământul a ieșit vestirea duhovnicești lor apostoli, și în toate marginile lumii cuvintele lor. La cea de-a doua venire, Domnul va cere de la noi toți socoteală pentru întrebuințarea talanților. Va fi tras la răspundere și împăratul, și tot supusul, mic și mare, și lucrurile fiecărui om se vor arăta înaintea tuturor, nici un gând nu va rămâne ascuns, toată viața lăuntrică a fiecăruia se va arăta ca fotografiată, nimeni nu va putea să tăgăduiască ori să se închisteze în păcatele sale, de nu s-a pocăit în vremea vieții pământești. Dar unde sunt faptele voastre, fraților? În ce v-ați petrecut viața pământească, această arvună de mult preț dată nouă de Făcător pentru a ne pregăti de viața cea viitoare, pentru a ne dezvolta puterile și capacitățile duhovnicești, pentru a întrebuința lucrător talanții? *Împărăteasa de la miazăzi se va scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi pe el, că de la marginile pământului a venit ca să audă înțelepciunea lui Solomon: și iată, mai*

mult decât Solomon este aici (Matei 12, 42): Însăşi Înţelepciunea Cea Ipostatică. Iar mulţi orbi cu duhul au luat şi iau învăţătură de la Lev Tolstoi, pe care îl citesc cu lăcomie şi cad în cursele întinse cu îndemânare de către el, se înstrăinează de Dumnezeu, cad în deznădejde şi sfârşesc prin a-şi pune capăt vieţii. Iată roadele talantului drăcesc, semănat de potrivnicul lui Dumnezeu prin sluga sa Tolstoi.

Doamne, Tu eşti Adevăratul Domn al zidirii. Ce uneltesc împotriva Rusiei şi împotriva Sfintei Tale Biserici finlandezii, polonii, nemţii, care au strâmbat Evanghelia Ta, care au căzut din Biserica Ta! Doamne, ce uneltesc ei! Ei vor de tot să ne înghită şi să strice Biserica Ta, locaşurile Tale cele sfinte, slujbele Tale, rânduielile Tale, aşezămintele Sfinţilor Apostoli şi Sfinţilor Părinţi, Sinoadelor Ecumenice şi locale. Ce am trăit să vedem!

Doamne! Tu vezi viclenia vrăjmaşilor credinţei şi Bisericii Tale şi sârguinţa lor de a o birui. Pune-le lor sfârşit, ca să moară dimpreună cu aceşti oameni toată lucrarea lor cea vicleană!

Au n-ai semănat sămânţă bună în ţarina Ta (a Bisericii Tale)*? Dar de unde are neghine* (Matei 13, 27): eresuri, schisme, îngăduirea unor dogme noi, toate felurile de păcate, dorinţa de a stăpâni, primatul în Biserica Catolică, strâmbarea slujbelor, Tainelor, ritualurilor (vezi azimele)? Domnul răspunde: *Un om vrăjmaş a făcut aceasta* (Matei 13, 28), trufia şi răutatea omenească; însă Domnul lasă toate să crească până la sfârşit, iar în veacul cel viitor va da răsplată fiecăruia după faptele sale.

Lumea este adunarea sufletelor moarte, al căror cap și stăpânitor este diavolul. Biserica, în adevăratul său înțeles, este adunarea sau unirea sufletelor vii, al căror Cap este Hristos, Dătătorul de viață, iar Mângâietor și Săvârșitor – Duhul Cel de viață Făcător. *Lumea toată întru cel rău zace* (I Ioan 5, 19); lumea e adunarea celor orbi cu ochii inimii. Biserica e adunarea celor care văd totul în lumina cea adevărată. Toți oamenii din lume nu au cea de-a doua naștere, sunt supuși orbirii inimii – dar îndeosebi tagma părelnicilor învățați și scriitori ai lumii funcționărești, studențești, femeiești sunt supuși, cei mai mulți dintre ei, de către părerea trufașă de sine, celei mai pierzătoare orbiri, și cu atât mai rău cu cât nu își dau seama de nenorocirea lor și o văd doar atunci când urmează să moară și când toată viața lor li se arată ca în palmă. Întâmplările din vremurile noastre întăresc adevărul acestor spuse. În orbirea lor sufletească, ei săvârșesc fapte nebunești. Dar nu vă țineți capul prea sus și prea fălos voi, cei învățați, dar necredincioși (chiar dacă nu toți) – voi toți sunteți departe de adevărata înțelepciune și de adevăratul rost al vieții și de izvorul ei, de calea cea adevărată; mulți dintre voi nu au gustat din înțelepciunea cea adevărată, înțelepciunea creștinească, nu au crezut în Hristos ca în Adevăratul Dumnezeu, în Evanghelia Lui, în Biserica Lui, singura adevărată și dreaptă învățătoare a adevărului și dătătoare a vieții. Voi toți sunteți orbi și morți, chiar dacă păreți înțelepți în proprii ochi. *Dumnezeu a făcut nebună înțelepciunea lumii acesteia* (I Corinteni 1, 20). Dacă vreți să aveți adevărata cunoaștere, adevărata înțelepciune și adevărata viață, lepădați tru-

fia voastră, părerea voastră de sine, îngâmfarea voastră, smeriți-vă cu adevărat și mergeți din nou să luați învățătură de la foștii pescari și aruncați putreda, stricăcioasa și nebuna voastră înțelepciune. Coborâți-vă de la înălțimea voastră, așezați-vă mai jos, plecați capetele voastre și auzul vostru spre adevărurile cele dinainte de veci. Da, nu este înțelepciunea la Lev Tolstoi, cel care a înnebunit cu totul, ci la Biserica pe care el o calcă în picioare, la apostoli și la evangheliști, și la toți Sfinții Părinți și Dascăli ai lumii. Încetați a mai bea apa cea moartă a romanelor și a tuturor cărților puturoasei înțelepciuni lumești, care s-au înmulțit la nesfârșit. De nu veți asculta, veți rămâne în veac învățați orbi, care nu cunosc calea cea adevărată și în păcatele voastre veți muri și veți moșteni întunericul veșnic. Vă ajunge cât ați râs de adevărurile cele veșnice și vii; cu dragoste vă chemăm în sânul Bisericii – deșteptați-vă din trufia păcatului și din hipnoza patimilor pe care noi v-o punem, cu toată dreptatea, pe seamă.

Doamne, dacă eu sunt preot al Tău și în Numele Tău trâmbițez cu glasul meu de atâția ani împotriva preamarelui eretic Tolstoi, a acestui zid înalt al Ierihonului, atunci să cadă acest zid al trufiei spre minunarea tuturor celor ce cred în Tine și Te cinstesc pe Tine, Singurul Domn al slavei, batjocorit de acest eretic între eretici. *Până când, Doamne, necredincioșii se vor făli?* (Psalmi 93, 3). Până când se vor făli hula și necredința? Tot pământul s-a umplut de hulă împotriva lui Dumnezeu.

De nu veți crede în Mine, veți muri în păcatele voastre (Ioan 8, 24), grăiește Domnul către farisei. Vai

lui Lev Tolstoi, care nu crede în Domnul şi moare în păcatul necredinţei şi hulei împotriva lui Dumnezeu! *Moartea păcătosului este cumplită* (Psalmi 33, 20). Şi moartea lui – a lui Tolstoi – va fi de spaimă pentru întreaga lume (firește, rudele vor ascunde asta).

Doamne, scoate Rusia pe calea cea adevărată şi mântuitoare, pentru toate pătimirile şi sfârşitul mucenicesc primit de la uneltele omorâtoare de către fiii ei credincioşi, din care este aşa o mare mulţime în toate colţurile ei. Doamne, sădeşte credinţă neclintită în inimile tuturor fiilor ei, ca să strălucească Biserica Ta prin ortodoxie, cucernicie nefăţarnică; învaţă toate tagmele să creadă şi să umble în calea poruncilor Tale.

Care dintre ortodocşi nu ar dori unirea cu toţi catolicii sau luteranii şi să fie una cu ei în Hristos, o singură Biserică, o singură obşte [comunitate] a celor credincioşi! Care însă dintre aceste zise Biserici, mai ales dintre întâi-stătătorii numiţi papi, patriarhi, mitropoliţi, arhiepiscopi şi episcopi sau xiondzi (numele polonez pentru preot – n. tr.), pateri, se va învoi să se lepede de rătăcirile sale? Nici unul. Iar noi nu putem să ne învoim la învăţătura lor eretică fără să aducem vătămare mântuirii sufletului nostru. Iar vrăjmăşia lor faţă de noi este de veacuri. Prejudecăţile împotriva noastră, încredinţarea lor că noi suntem schismatici, nu sunt oare o mare piedică în calea unirii? Poftim de încercaţi să vă uniţi. Oare se pot uni cele de neunit – minciuna cu adevărul?

Iezuiţii catolici, în folosul papei şi al propriilor vederi şi scopuri egoiste şi meschine, au pervertit legea conştiinţei şi legea Evangheliei, afirmând că pentru

atingerea scopurilor proprii sau a scopurilor religioase catolicii pot întrebuința toate mijloacele nelegiuite: adică și să omoare, și să violenească în tot felul, și să prigonească credința ortodoxă, să o numească schismatică și credință de câini, și să-i ardă pe ruguri pe ortodocși, ca pe Hus și pe alții.

Ca urmare a abaterilor de la adevărul evanghelic, papii și Catolicismul au devenit obiectul unei încinse dispute cu privire la adevăr – și catolicii, apărându-și nedreptatea, se mânie pe ortodocși, îi urăsc, îi ocărăsc cu tot felul de cuvinte nedrepte și hulitoare și defaimă însăși credința noastră, credința cea adevărată. Dar să se lepede papii de părerile lor mincinoase, vătămătoare și pierzătoare și să ajungă la conglăsuire cu ortodocșii pentru a se reface dreptatea și pacea? De unde! Se socotesc în drept să apere minciuna, să trâmbițeze sus și tare minciuna, spre pierzarea lor și a catolicilor. Catolici, veniți-vă în fire, treziți-vă! V-au dus în rătăcire! Întoarceți-vă la adevăr!

Neîndoielnice sunt cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: *Cela ce nu este cu Mine, împotriva Mea este* (Matei 12, 30). Catolicii, luteranii și reformații au apostaziat de la Biserica lui Hristos – ei nu sunt de un cuget cu noi, nutresc vrăjmășie împotriva noastră, caută din răsputeri să ne omoare, ne strâmtorează în tot chipul pentru credința noastră, ne batjocoresc și ne fac toate felurile de neplăceri, mai ales în așezările lor cele mai însemnate; ei merg în chip vădit împotriva lui Hristos și a Bisericii Sale, nu cinstesc de viață făcătoarea cruce, sfintele icoane, sfintele moaște, nu respectă posturile, strâmbă dogmele credinței celei

mântuitoare. Ei nu sunt cu noi, sunt împotriva noastră şi împotriva lui Hristos. Întoarce-i, Doamne, la adevărata Ta Biserică şi mântuieşte-i!

Catolicii sunt vinovaţi, printre altele, de faptul că ne socotesc în chip nedrept eretici şi schismatici, ocărăsc şi blestemă sfânta, dreapta, neprihănita noastră ierarhie[1], Biserica sobornicească, nu vor să cerceteze învăţătura noastră ortodoxă din dispreţ, trufie şi silă, nu vor nici măcar să calce într-o biserică de-a noastră, socotind că se spurcă prin aceasta. Ură satanicească!

De greşita înţelegere de către catolici a cuvintelor Mântuitorului: *Tu eşti Petru, şi pe această piatră* (pe Hristos, pe Care Petru L-a mărturisit Fiu al lui Dumnezeu) *voi zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18) depind toate rătăcirile catolicilor şi papilor, şi mai ales părelnicul primat papal în Biserică şi părelnicul rang al papilor de locţiitori ai lui Hristos.

Darea în vileag a minciunii catolice. Catolicii îl socotesc pe papa cap al Bisericii, pe temeiul cuvintelor lui Iisus Hristos, greşit tâlcuite de către ei: *pe această piatră* (Hristos, nu Petru, după învăţătura noastră) *voi zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). De ce raportează catolicii cuvintele Mântuitorului: *pe această piatră* nu la Mântuitorul, ci la Petru? Fiindcă Domnul a spus înainte de aceste cuvinte: *tu eşti Petru*, iar după aceea: *şi pe această*

[1] Aici nu este vorba de neprihănirea personală a ierarhilor Bisericii Ortodoxe, ci de neprihănirea ierarhiei ortodoxe ca aşezământ dumnezeiesc (*n. tr.*).

piatră voi zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui. Noi afirmăm că prin cuvintele: *pe această piatră* Domnul S-a avut în vedere pe Sine, iar nu pe Petru – căci piatră a credinţei şi a Bisericii este numit în Scriptură Hristos. Apostolul Pavel, vorbind despre piatra cea din pustie, care în chip minunat a izvorât apă pentru evrei şi le-a potolit setea, înţelege piatra ca preînchipuire a lui Hristos. Dar ca mai mare şi mai limpede dovadă că prin cuvintele: *pe această piatră* trebuie înţeles Hristos ca Temelie a Bisericii, voi aduce locul asemănător din Evanghelia după Ioan: *Stricaţi templul acesta, şi în trei zile îl voi ridica* (Ioan 2, 19). Ce a avut aici în vedere Domnul prin *templu*? Templul cel nefăcut de mână omenească al trupului Său, iar nu templul din Ierusalim. Aşa şi în cuvintele de mai sus nu l-a avut în vedere pe Petru, ci pe Sine Însuşi. E limpede?

Osia trufiei catolice şi rătăcirii catolice în dogme, conducere şi învăţătură morală este primatul papal, înţelegerea părelnică şi greşită a spuselor Mântuitorului: *Tu eşti Petru, şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea, şi porţile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). De către toţi Sfinţii Părinţi ai veacurilor dintâi şi celor următoare, precum şi chiar de către primii papi, cei ortodocşi, a fost recunoscut faptul că prin Piatra de temelie trebuie înţeles Însuşi Iisus Hristos – *iar Piatra era Hristos* (I Corinteni 10, 4). Spre dovedirea acestui adevăr cât se poate de vrednic de crezare şi de vădit, voi aduce o spusă din Evanghelia după Ioan ce are o întorsătură asemănătoare: *stricaţi templul acesta* (Ioan 2, 19) – prin *templu* înţelegându-se templul cel

nefăcut de mână omenească al Trupului Domnului, nu templul din Ierusalim (lucru ce reiese limpede din context). Prin *templu*, Domnul înțelege tocmai preacuratul Său Trup, la fel cum prin Piatra de temelie trebuie înțeles Însuși Hristos, iar nu urmașii Apostolului Petru sau Petru însuși. Aceasta este limpede. Iar papii s-au închipuit pe sine capi ai Bisericii și temelie a ei, și chiar locțiitori ai lui Hristos, lucru care este prostesc și cu totul nepotrivit. Și de aici toată îngâmfarea papilor romani și străvechea lor pretenție la primat și la cârmuirea după bunul plac a întregii Biserici universale. Ei bine, au și comis papii, în Biserica lor papistă, felurite șmecherii, felurite dogme mincinoase, care duc la falsuri atât în credință, cât și în viață. Aceasta este o Biserică pe de-a-ntregul eretică.

Este, oare, papa capul Bisericii? Nu, asta e o prostie! Biserica îi cuprinde în sine și pe sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu și soborul îngeresc – un singur trup având-L drept Cap doar pe Hristos. Tocmai aici greșește papa!

Dacă Iisus ar fi avut de gând să dea Bisericii Sale, după înălțarea Sa la cer, un alt cap în locul Său (sau locțiitor, cum spun papii, socotindu-se locțiitori ai lui Hristos pe pământ), El ar fi arătat aceasta limpede înainte de înălțarea Sa – fiindcă este o dogmă atât de însemnată pentru mântuirea sufletelor omenești; ba și apostolii ar fi făcut vădit acest lucru, sau unul dintre ei s-ar fi numit pe sine locțiitor – dar uite că nimeni dintre ei nu a suflat nici un cuvânt despre acest lucru, amintindu-și cuvintele Domnului: *Care dintre voi va vrea să*

fie mai mare, să fie vouă slugă (Matei 20, 26); *iar voi toți frați sunteți* (Matei 23, 8). Tot necazul stă în aceea că teologii catolici au răstălmăcit cuvintele Domnului către Petru: *pe această piatră* (nu pe Petru, ci pe Însuși Domnul) *voi zidi Biserica Mea* (Matei 16, 18). Comparați cu spusele Domnului: *Stricați templul acesta* (Trupul lui Hristos), *și în trei zile îl voi ridica* (Ioan 2, 19).

Cât sunt de sfinte credința și Biserica Ortodoxă! Cât sunt de drepte, pline de pacea lui Dumnezeu, pline de nesfârșită și nedescrisă frumusețe (adu-ți în închipuire pe toți sfinții, după numele lor, așa cum sunt zugrăviți în icoane, adu-ți aminte Viețile lor, pline de toată virtutea și de minuni atât în viața pământească precum și după moarte)! Biserica îndestulează toate trebuințele duhului omenesc și mântuiește pe tot cel ce s-a dăruit ei și i-a rămas credincios până la sfârșitul vieții. Slavă, Doamne, sfintei Tale credințe ortodoxe! Papiștii, recunoscându-l drept cap al Bisericii pe papă, l-au ridicat pe tron în locul lui Hristos și l-au divinizat, iar pe Hristos L-au pus pe planul al doilea. Pe papa l-au făcut locțiitorul lui Hristos, în timp ce Hristos *rămâne cu noi în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Ci uitați-vă câte rătăciri sunt îngăduite în credința papei (iar nu a lui Hristos), rătăciri ciudate, hulitoare de Dumnezeu – și-i veți întoarce spatele cu nemulțumire și groază! – O, trufie omenească! O, trufie satanicească! Auzi: Papa infailibil! O, iezuitism!

Dacă papa Romei ar fi cu desăvârșire de un cuget și de un suflet, de o învățătură cu Domnul, el s-ar putea numi, chiar dacă nu în înțelesul propriu, „cap al Bisericii": însă fiind de alt cuget decât Hristos și în-

vățând împotriva celor propovăduite de către El, papa este eretic şi nu se poate numi „cap al Bisericii", nici nu poate învăța el Biserica – fiindcă ea e *stâlpul şi întărirea adevărului* (I Timotei 3, 15), iar papa şi papiştii sunt trestie clătinată de vânt şi au strâmbat cu desăvârşire adevărul lui Hristos atât în învățătură, cât şi în slujire (azimele şi scoaterea Proscomidiei), şi în cârmuire, robind ereziei lor întreg Catolicismul şi făcându-l cu neputință de îndreptat: fiindcă papa, cu toate ereziile sale, este recunoscut ca infailibil de Biserica Catolică şi, ca atare, este de neîndreptat în cugetarea sa potrivnică Bisericii.

Catolicii, recunoscându-l drept cap al Bisericii pe papă, pe adevăratul Cap al Bisericii – Hristos – L-au pierdut şi au rămas lipsiți de Cap. Întreaga istorie a papismului dă mărturie că la catolici nu este Cap, fiindcă ei fac lucruri necuvioase, luptă împotriva Bisericii Ortodoxe nu duhovniceşte, ci după trup – prin ură, răutate, răzbunare, ocări de tot felul, ucideri de după colț, incendieri, răscoale, violență, nesupunere, separatism, în ciuda faptului că în Rusia polonezii trăiesc în libertate, neîmpilați, în voie, în îndestulare, la fel ca celelalte națiii. Ura catolicilor față de ortodocşi este istorică, ură din cele mai turbate: preoții şi episcopii catolici, ba chiar şi mulți dintre intelectualii polonezi, sunt gata să ne înghită de vii. Luminează-i, înțelepteşte-i şi mântuieşte-i, Doamne! Dar unde este la ei Capul Bisericii – Hristos? El este dragoste, bunătate, blândețe, milostivire, îndelungă răbdare: iar la catolici nu este nimic de acest fel. Iar în învățătura lor dogmatică – vai, câte erezii, inovații, abateri de la adevăr! O, pierzător sistem papist!

Singurul Cap al Bisericii cereşti, pământeşti şi din cele mai dedesubt este Hristos Dumnezeu. Oare poate papa, un om, să fie cap al Bisericii care este în ceruri? Nu poate. Dar, îndeobşte, poate fi cap al întregii Biserici pământeşti şi poate dispune cum vrea de soarta pământească şi de cea de dincolo de mormânt papa, care este un om păcătos? Oare papa s-a răstignit pentru noi? Oare S-a împărţit Hristos? Oare temelia cea neclintită a Bisericii, care fiinţează străbătând toate veacurile, poate fi un om care, ca să zic aşa, nu dăinuie mai mult de o zi şi este pururea schimbător, asemenea unui caleidoscop, în gânduri, stări sufleteşti, hotărâri, întreprinderi? Citiţi istoria papilor: cum au fost ei? Oare mulţi dintre ei au fost pe de-a-ntregul vrednici de scaunul lor? Şi numai în primele veacuri au fost câţiva vrednici, iar în veacurile ce au urmat câţi papi nevrednici şi stricaţi n-au fost, spre ruşinea întregii Biserici Romane? – Catolicii arată că şi în cărţile noastre de slujbă Petru este numit cap al Bisericii. Da, dar el este numit astfel nu în înţelesul propriu, ci ca întâi-stătător al Bisericii Romane, dar nu al celei Universale. În acest înţeles erau numiţi capi ai Bisericii mitropoliţii vechii Rusii – Petru, Alexie şi ceilalţi.

Este uluitor cum în libera lor cugetare oamenii învăţaţi, vicleni şi mândri îi răstălmăcesc pe marii lor dascăli – pe Însuşi Hristos, Înţelepciunea cea Nesfârşită, pe apostoli, care aveau înţelepciunea Duhului Sfânt; astfel, catolicii au strâmbat învăţătura Însuşi Preaînţeleptului Hristos, Învăţătorul Cel Ceresc, fără de Care nimeni nu cunoaşte pe Tatăl, afară de El, Fiul; Hristos spune că Duhul de la Tatăl purcede, în timp ce catolicii şi lutera-

nii dimpreună cu anglicanii zic că El purcede de la Tatăl şi de la Fiul. Ci încetaţi odată a mai huli pe Duhul Sfânt şi a ridica minciună asupra Lui: cei ce hulesc pe Duhul Sfânt nu vor fi iertaţi nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Iar voi aţi uitat cuvintele Apostolului: *Dacă noi sau înger din cer vă va binevesti vouă altceva decât am binevestit vouă, să fie anatema* (Galateni 1, 8). Este înfricoşător acest cuvânt sau nu? – *Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece* (Matei 24, 35). Iar cuvintele Apostolului sunt cuvinte ale lui Dumnezeu. Nu vă supăraţi, prieteni, ci luaţi aminte întru simplitatea inimii la adevărul lui Dumnezeu, fiindcă şi noi vorbim şi îndrăznim din simplitatea inimii. Lepădaţi minciuna şi primiţi adevărul, şi uniţi-vă cu noi întru unire de cuget; vă ajunge cât v-aţi împotrivit şi v-aţi certat. Venirea lui Hristos este aproape, la uşă.

Proscomidia înfăţişează grăitor toată Biserica împreună cu Capul-Hristos şi cu mădularele cereşti, pământeşti şi dintru cele mai dedesubt (cei adormiţi). O, minunată unire a lui Dumnezeu cu oamenii! Romano-catolicii au lepădat Proscomidia şi prin aceasta au decapitat Biserica, rupând legătura vădită a Bisericii văzute, luptătoare, cu cea cerească, triumfătoare, ca în loc de Hristos să dea Bisericii un alt cap, omenesc, neliber de rătăciri – rătăciri la care acesta face părtaşe şi mădularele sale: clericii şi mirenii. O, cât de înţeleaptă, adevărată şi mântuitoare e întocmirea Bisericii, păzită de rătăciri de către Duhul Sfânt – Luminătorul şi Hristos – Capul Atotputernic!

Mijlocirea Sângelui. Cred în atotcurăţitoarea mijlocire a preacuratului Sânge al lui Hristos Dumne-

zeu, celui vărsat spre iertarea păcatelor întregii lumi (ce crede neabătut şi după adevăr) şi a păcatelor mele; cred în atotputernica mijlocire a Sângelui acestuia, care grăieşte (mijloceşte) mai puternic decât cel al lui Abel. Papii şi catolicii au lepădat în ce-i priveşte pe mireni acest Sânge atotmijlocitor şi nu îl dau acestora – probabil din economie, ca să consume mai puţin vin! Şi cu ce râvnă turbată îi trag pe ortodocşi la Catolicism, la această credinţă pierzătoare! Apără, Doamne, Ortodoxia de cumplitul Catolicism, în care toţi se supun samavolniciei papei, a iezuiţilor.

Talantul Ortodoxiei sobornicesti l-am primit de la Dumnezeu spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea noastră. Cum întrebuinţăm şi înmulţim acest talant? Cum Îi mulţumim Domnului? Ce fel e pocăinţa noastră? Ce fapte bune facem? *Nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul. Toţi s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut* (Psalmi 13, 3). Oare aceste cuvinte ale Scripturii nu ne zugrăvesc şi pe noi?

2. Căderea în păcat şi urmările ei. Diavolul – pricinuitorul păcatului. Însemnătatea Jertfei de pe Golgota şi a Tainei Împărtăşaniei în lucrarea proniatoare a mântuirii oamenilor

În orice om, chiar dacă este înţelept, se află şi multă prostie, şi uneori prostie dezgustătoare. Păzeşte-te în fiecare clipă, omule, de prostia ta. Această preamare prostie este păcatul: de la el vine toată vătămarea.

Căderea primilor oameni şi a întregului neam omenesc a fost adâncă, largă, pierzătoare şi înfricoşătoare prin urmările sale – prin pierderea acelor daruri de viaţă dătătoare de care omul s-a lipsit după cădere şi prin acele roade înfricoşătoare pe care le-a născut păcatul, ca urmare a despărţirii de Dumnezeu – Izvorul vieţii.

Păcatul este otravă atotspurcată, omorâtoare, cât se poate de chinuitoare şi totodată amăgitoare a satanei, care ucide sufletul şi trupul pe veci, care cufundă în întunericul cel dinafară, care desparte sufletul pe veci de Dumnezeu. De această otravă curăţă numai Sângele lui Hristos.

Via pe care a sădit-o Domnul. Domnul aştepta de la ea ciorchini dulci, iar ea, via, s-a preschimbat în spini.

Cununa de spini de pe capul Mântuitorului însemnează spinii păcatelor, de care s-a umplut omenirea.

O, păcat, păcat! Cât eşti de pierzător! Tu ai făcut străină de Dumnezeu lumea pe care El a zidit-o din neființă. *În lume era, şi lumea printr-Însul s-a făcut, şi lumea pe Dânsul nu L-a cunoscut. Întru ale Sale a venit, şi ai Săi pe Dânsul nu L-au primit; iar câți L-au primit pe Dânsul, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele Lui, carí nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut* (Ioan 1, 10-13).

În ce stă puterea nelegiuirii, preamarea nebunie de bunăvoie, nerecunoştința şi nenorocirea primilor oameni? În aceea că ei L-au schimbat pe Dumnezeu pentru făptură, dragostea către Făcătorul pentru dăruirea față de făptura vicleană, preasfânta unire nestricăcioasă cu Făcătorul pentru necurata, vicleana, reaua şi stricăcioasa unire cu făpturile. *Cel ce iubeşte pe tată sau pe mamă* (sau pe fiu sau pe fiică) *mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 37). Ce să mai spunem de legăturile şi împătimirile păcătoase ale curvarilor şi curvelor, despre unirile cu gând rău, aşa cum sunt asociațiile revoluționare de acum? De asociațiile sectanților, schismaticilor, ereticilor, de asociațiile tâlharilor, hoților, îndreptate împotriva statului?

Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta şi cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău, şi pe aproapele tău ca pe tine însuți (Matei 22, 37). Din clipa neascultării de porunca lui Dumnezeu în rai, omul a că-

zut de sloboda sa voie din iubirea lui Dumnezeu şi şi-a mutat dragostea pervertită asupra lui însuşi (iubirea de sine, egoismul) şi asupra lucrurilor pământeşti, s-a îmbrăcat cu totul în înşelarea vrăjmaşului şi a întors asupra sa această înşelare, s-a lăsat înşelat de înţelegerea/raţiunea sa, căzând de la înţelegerea [raţiunea] dumnezeiască – a căzut în mii de înşelări, în înşelarea tuturor desfătărilor pământeşti, şi în inima lui nu a mai rămas loc pentru Dumnezeu, pe Care trebuie a-L iubi (cu toată inima) cu toată fiinţa, a-L proslăvi, Căruia trebuie a-I mulţumi, pe Care trebuie a-L cinsti prin jertfe plăcute Lui, ca semn de mulţumită şi recunoştinţă.

Dacă aţi înviat împreună cu Hristos, cele de sus căutaţi, unde este Hristos şezând de-a dreapta Tatălui (Coloseni 3, 1). Pentru a înţelege pe deplin cuvintele acestea trebuie să ne amintim că omul, prin păcat, a căzut cu totul de la Dumnezeu şi s-a făcut în întregime pământesc, lumesc, iar nu al lui Dumnezeu, nu duhovnicesc, nu ceresc, aşa cum trebuie să fie, s-a făcut rob al nebuniei, deşertăciunii şi stricăciunii, şi nu numai că nu s-a tulburat de această stare a sa, ci s-a desfătat (ca şi acum), la pocăinţă n-a gândit şi nu a recunoscut că are neapărată nevoie de ea, aşa cum nici acum nu recunosc aceasta scriitorii trufaşi şi îndeobşte oamenii trufaşi, care au uitat că sunt *viermi, şi nu oameni* (Psalmi 21, 6), pământ şi cenuşă.

Înşelându-se cu rodul oprit în rai, Adam şi Eva au lăsat moştenire pierzătoare, înşelătoare neamului omenesc – toată înşelăciunea şi minciuna pământească, toată deşertăciunea, toată nebunia păcatului, şi înain-

te de toate însăşi femeia a fost făcută obiect al înşelăciunii, poftei şi batjocoririi de către bărbaţii nelegiuiţi! O, ce adânc şi în ce necurăţie a căzut femeia, fosta fecioară! Cum umblă prin necurăţiile şi poftele ei bărbaţii înverşunaţi spre parte femeiască! Şi apoi, fiecare om, afară de cei aleşi şi cu cuget bun, a preschimbat în înşelare şi împătimire toate cele pământeşti ale sale – însăşi viaţa a preschimbat-o în toată patima şi s-a făcut pentru sine însuşi obiect şi scop al patimilor de tot felul. Întunecime veşnică, dacă Domnul nu va lumina ochii inimii. O! Jalnică vietate este omul, întru început dăruit de Făcător cu libertate, chip şi asemănare, şi pus împărat al tuturor făpturilor neraţionale, care în multe privinţe sunt mai raţionale şi mai pe potriva menirii lor decât omul. Dumnezeu S-a îndepărtat din inimile omeneşti şi nu împărăţeşte în ele, fiindcă în ele împărăţeşte duhul viclean a toată înşelarea şi înstrăinarea de Ziditor – satana; omul s-a făcut atelier al diavolului, laborator al răilor draci, care clădesc în el toată înşelăciunea, tot răul. Hristos Răscumpărătorul a venit pe pământ tocmai pentru a smulge pe om din această înşelare pierzătoare şi a reaşeza în el chipul lui Dumnezeu şi asemănarea lui Dumnezeu şi a-l face făptură nouă şi a-l uni iarăşi cu Dumnezeu. Şi sfinţii au atins ţelul asemănării cu Dumnezeu prin credinţă, dragoste, osteneli, smerenie, ascultare, rugăciuni necurmate. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Eva s-a înşelat cu rodul oprit, şi iată că întreaga omenire a căzut în înşelarea vieţii, şi toţi au început să se înşele, şi femeia însăşi a devenit obiect de înşelare prin frumuseţea ei trupească, şi totul, totul a devenit

pentru om obiect de înşelare: şi mâncarea, şi băutura, şi îmbrăcămintea, şi banii, şi toate jocurile, şi distracţiile, şi vietăţile – câinii, pisicile, păsările: de toate s-a împătimit omul, şi Dumnezeu nu a mai fost la el în inimă; Dumnezeu a devenit uitat în inimi, depărtat şi disprețuit, hulit. O, nemulţumitoare vietate este omul! O, ce vietate proastă, chiar dacă e cinstită cu înţelegere (raţiune)! Ce mai pedepse meriţi, rău nărăvitule!

Înfricoşător, neînchipuit de stricată e firea oamenilor cu păcate de tot felul, păcate de care şi să vorbeşti e ruşinos şi dureros şi înfricoşător. Noi, preoţii-duhovnici, ştim asta mai mult decât oricare altul, şi mai ales aceia dintre noi care prin apropierea şi mângâierea duhovnicească şi împreună-pătimirea lor, prin credinţa lor fierbinte şi nefăţărnicia faţă de bolile duhovniceşti ale fiilor lor duhovniceşti şi-au câştigat încrederea lor. O, cum bolesc de păcate aceste simple şi nefăţarnice suflete ale păcătoşilor şi păcătoaselor, şi cum au nevoie de împreună-pătimirea noastră, de sfat, de doftoricire şi de milostivirea dumnezeiască! Nu este grozăvie şi urâciune a păcatului în care omul să nu fi căzut. Cutare păcătos sau cutare păcătoasă s-a împreunat cu toţi apropiaţii, chiar şi cu rude, cu toate animalele de casă, cu păsări, cu pisici, câini, porci, cai, vaci, viţei. – Dumnezeule! Dar ce înseamnă asta? Până unde a căzut omul? Şi aceştia sunt oameni simpli: iar cei învăţaţi şi educaţi, cei bogaţi, de neam, cad şi au căzut încă şi mai rău, cu toată educaţia lor – făcând ruşine bărbaţii între ei. Vechii împăraţi păgâni erau împătimiţi după băieţi frumoşi şi îşi împlineau cu ei pofta trupească. Acelaşi lucru l-au făcut şi unii

dregători de rang înalt. Sfântul Andrei, nebunul pentru Hristos, l-a vădit deslușit de aceasta pe un dregător de la curte. Nu degeaba un pustnic, nevoitor înalt, adunând o dată pe frați și vorbind cu ei despre sărăcia și nevoia sufletească și despre pătrunderea scârnăviei păcatului în firea omenească, spre sfârșit a grăit: „Fraților, să ne rugăm și să plângem cu toții!", și toți au vărsat lacrimi de zdrobire a inimii.

Oare nu vă simțiți în starea celui care a pierdut ceva, în starea omului care s-a pierdut? Dar în ce stă pierderea aceasta? – Într-un lucru foarte însemnat: ați pierdut în voi ceea ce era pus în chip ființial în firea noastră, ați pierdut asemănarea cu Dumnezeu, iar deseori și chipul lui Dumnezeu, pe care l-ați stricat, l-ați schimonosit, l-ați pângărit. Deci, căutați mai repede această drahmă pierdută.

Vrăjmașul diavol, care a înșelat pe Adam și Eva prin pomul oprit, înșală până acum pe toți oamenii cu toate împătimirile lumii și vieții – cu mâncarea, cu băutura, cu patima desfătării trupești și celelalte patimi. Iată cât de largi și adânci sunt urmările păcatului!

A se înfrâna de la patimi au deosebită nevoie viitorii soți, fiindcă patimile trec, odată cu nașterea, și la copii și li se împărtășesc, așa încât copiii devin jalnici moștenitori atât ai patimilor părinților, cât și ai bolilor acestora (de pildă sifilisul). O, moștenire a păcatului, moștenire de plâns!

Cât de scârbos este păcatul, oricare ar fi el, pentru Domnul Cel Atotsfânt! El e o urâciune, care desparte de Dânsul sufletul care păcătuiește. *Socotiți-vă pe voi*

morți a fi păcatului și vii lui Dumnezeu întru Hristos Iisus, Domnul nostru (Romani 6, 11).

Putoarea păcatului, primită de om în el din neștiință, neprevedere și deprindere în tinerețe, rămâne în suflet și în mădularele trupești până în anii maturității, iar câteodată până la bătrânețe, și îndcobște toată viața. Adu-ți aminte și fereștc-te!

Să mori pentru păcat spre a via pentru Dumnezeu. Cât de nimicnice, stricăcioase, necurate și pierzătoare sunt năzuințele tale, omule! Ele despart de Dumnezeu sufletul, cufundă sufletul în stricăciune și în moarte, îl orbesc, îl aruncă în robie rușinoasă – în nebunie! Vai inimii! Pe crucea minții și inimii să năzuim și să ne răstignim împreună cu Hristos, Cel care pentru noi S-a răstignit. Amin.

Viața noastră e încercare necurmată prin mijlocirea împrejurărilor lumești și a ciocnirilor cu oamenii – ca să se arate măsura în care suntem aplecați cu sufletul și inima spre credință, nădejde și dragoste către Dumnezeu, Făcătorul nostru, și dragoste către aproapele, și măsura în care suntem aplecați spre păcat și feluritele patimi trupești ale vieții, altfel spus spre ascultarea de diavol, care lucrează prin patimile trupești și înșelările lumii. – Fericit cel care va pricepe această adâncă sarcină a sa și va merge cu pas neșovăielnic spre Dumnezeu, biruind încercările venite din partea trupului și lumii, luptându-se cu lumea și cu stăpânitorul acestei lumi, ce ne înșeală fără încetare prin pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții. Sfinții bi-

neplăcuți ai lui Dumnezeu, viața lor, ne slujesc drept pildă și îndrumar în viața noastră.

Domnul a mărit pe om peste toate făpturile pământești, zidindu-l după chipul și asemănarea Sa, cu suflet înțelegător și fără moarte, pe care nici după înfricoșata lui cădere în scârnăvia și stricăciunea păcatului și morții El nu l-a părăsit, și cu osebire l-a mângâiat și l-a miluit, trimițând spre curățirea lui pe Fiul Său Cel Unul-Născut. *Că pe Fiul Unul-Născut curățire L-ai trimis, Bunule, în lume*, vestește sfântul imnograf al Bisericii. Câți vrăjmași nu are omul căzut, robit! – Propriul trup viclean, multpătimaș; diavolul, care privegheză și viclenește ca să ne dea pierzării; lumea preacurvară și păcătoasă, dimpreună cu toate năravurile și înșelările viclene, cu toată deșertăciunea și nestatornicia sa. În fiecare clipă este primejdie din partea păcatului, primejdia pierderii sufletului și trupului. În fiecare clipă trebuie să stăm de strajă, să luptăm cu păcatul și cu vrăjmașul: să priveghem și să postim, să ne rugăm și să cugetăm la Dumnezeu, să plângem pentru noi înșine și pentru ceilalți care pier neîncetat și pretutindeni, căci pretutindeni cursele vrăjmașului sunt întinse spre pierzare, pretutindeni vânează pe cel necercat vânătorul viclean, nu stă degeaba nici o clipă. Privegheză, suflete, roagă-te, luptă-te, scapă de cursele vrăjmașului.

Până când aveți lumina, credeți în lumină, ca să nu vă cuprindă întunericul (Ioan 12, 36). Înfricoșate sunt aceste din urmă cuvinte. Domnul îi preîntâmpină pe iudei să lase necredința, orbirea, viclenia și hula lor împotriva lui Dumnezeu și să creadă în El,

Lumina Cea Neînserată, Ce luminează pe tot omul – altminteri se vor face pradă şi mâncare satanei, care răcneşte ca un leu. Cumplit e să fii înghiţit de acest şarpe, de acest chit al întregului iad. Păziţi-vă, fraţi şi surori, şi slujiţi cu osârdie Domnului, până ce sunteţi vii şi puteţi face ce vreţi cu voi înşivă.

Otrava nenumăratelor păcate a îmbolnăvit toată fiinţa omului, sufletul şi trupul, şi totdeauna caută să se tăinuiască de om, să îşi ascundă urâţenia, chipul său slut, ca omul să nu o urască şi să nu simtă faţă de ea dezgust şi ură; ea linguşeşte pururea pe om, se înfăţişează într-un chip plăcut, atrăgător, şi cere să fie ascultată şi satisfăcută ca şi cum aceasta i s-ar datora (vulpea!).

Dumnezeu l-a mărit pe om, zidindu-l după chipul şi asemănarea Sa, iar vrăjmaşul, hulitorul şi amăgitorul, se străduieşte neîncetat să-l spurce, să îl nimicească prin gânduri nevrednice şi hule. Blestematul!

De toate necazurile şi întristările ne-a izbăvit şi ne izbăveşte Domnul nostru Iisus Hristos, şi noi Îi mulţumim pentru aceasta din toată inima noastră. Dar ce grabnic ne împresoară vrăjmaşul cu necazuri aduse asupra noastră fără veste, nu se ştie de unde, mai ales prin oameni răi şi vicleni sau prin întâmplări neprevăzute. – Slavă Ţie, Celui ce păzeşti viaţa noastră de întristări şi de necazuri!

Rostesc blestem solemn împotriva primului care a apostat de la Dumnezeu, de la veşnica Lui dreptate, rânduială, pace şi fericire, primului care a îngăduit să se nască păcatul şi toată urâciunea lui în zidirea curată a lui Dumnezeu, luceafărului căzut din înăl-

ţimea măririi şi sfinţeniei, prin îngăduinţa Preaînţeleptului Făcător, ca mai mult, în nesfârşire, să se arate îndelungă-răbdarea Sa şi să strălucească nevoinţele şi vitejiile duhurilor bune care au fost credincioase lui Dumnezeu şi au rămas statornice în bine, precum şi ale oamenilor credincioşi lui Dumnezeu până la moarte, ca să se afle loc pentru neîntrecutul pogorământ atotrăscumpărător al Dumnezeu-Omului, al Domnului nostru Iisus Hristos, pentru întruparea, crucea, moartea, îngroparea, învierea Lui şi pentru biruinţa hotărâtoare a binelui asupra răului; blestem răzunchii necredincioşi şi nemulţumitori în care s-a zămislit pentru prima dată prostească, obraznica închipuire şi trufie de a se asemui lui Dumnezeu şi a porni război împotriva Lui, a veşnicei Lui dreptăţi, sfinţenii, înţelepciuni, nesfârşitei Lui frumuseţi şi puterii Lui celei nebiruite.

Cel dintâi care a apostat de la Dumnezeu este diavolul, ce s-a trufit înaintea Făcătorului, a pornit război împotriva Lui şi a dreptăţii Lui, iar apoi împotriva neamului omenesc, care a ascultat, în Adam şi Eva, de graiurile lui amăgitoare. Omul, biruit de vrăjmaş din neluare-aminte şi uşurătate şi robit de el prin toate felurile de păcate, trebuie să ducă război necontenit cu vrăjmaşul şi cu păcatul şi să îl biruie cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru a-şi recăpăta dreptatea dumnezeiască, sfinţenia şi pacea dumnezeiască, pe care le-a pierdut din uşurătate, şi să ajungă la cununa biruinţei – nestricăciunea. Asta o cere dreptatea dumnezeiască. Recapătă, creştine, asemănarea cu Dumnezeu, pe care ai pierdut-o, şi viaţa cea fericită împreunată cu nemurirea.

Vrăjmaşul nu dormitează: ziua şi noaptea, în somn şi aievea el ne atrage la păcat şi hrăneşte în sufletul nostru toate patimile omorâtoare de suflet. Priveghează, omule, răstigneşte patimile trupeşti, mai ales răsfăţarea pântecelui şi toate păcatele trupeşti.

O lume de închipuiri, o lume de iluzii clădeşte pentru noi în fiecare noapte vrăjmaşul nostru cel netrupesc, şi precum când suntem treji ne clădeşte în fiecare zi o lume de închipuiri, aşa şi în vis. Ziua şi noaptea e omul sub vraja vrăjmaşilor netrupeşti. Să ne izbăvească de dânşii Domnul!

Cât de mult ne împărtăşim prin simţurile trupeşti de lucrurile văzute! Cu vederea, de pildă, îi fixăm pe trecători, feţele, mersul, costumele lor, şi deseori ne lăsăm atraşi în chip păcătos; îndeobşte, întrebuinţăm toate simţurile noastre într-un chip pătimaş, prin toate simţurile se străduie vrăjmaşul să depărteze de Dumnezeu inimile noastre. Vai nouă! Este nevoie de luptă statornică, de priveghere statornică, altfel păcatul cel preaticălos ne va robi şi ne va face slugile sale. *Doamne, ajută-ne nouă, pentru Numele Tău. Doamne al puterilor, fii cu noi!*

Izbăveşte-mă de sporirea satanicească. Diavolul sârguieşte, sârguieşte ceva de necrezut să-l vâneze pe om ca să îl piardă pe veşnie, iar oamenii dormitează, stau în nelucrare şi dorm în deşertăciunea lor lumească, în împătimirile lor de câştiguri, de răsfăţ al pântecelui, de curvie, de jocuri (teatru şi cărţi), de modă, scriitoriceşti, de somn şi de tot felul – şi pier cu miile, ca muştele de moartea-muştei[1]. Sârguiţi, dar, sârgu-

[1] Ciupercă ce conţine substanţe letale pentru muşte, un fel de insecticid natural (*n. tr.*).

iți, creștinilor, să mântuiți sufletele voastre, cât aveți vreme, cât mai așteaptă și îndelung rabdă Domnul, cât nu s-au zăvorât porțile Împărăției cerurilor. *Au venit fecioarele cele nebune, zicând: Doamne, deschide nouă!*, și le va răspunde Stăpânul: *Plecați de la Mine: nu vă cunosc pe voi!* (Matei 25, 11-12). Și cum grăbește Domnul a mântui sufletele celor credincioși, cu luare-aminte și pregătiți! În orice ceas, în orice minut grăbește și trimite toate mijloacele de trebuință. *Domnul mă paște, și nimic nu-mi va lipsi. În locul pășunii, acolo m-a sălășluit, la apa odihnei m-a hrănit, sufletul meu l-a întors, povățuitu-m-a pe cărările dreptății, pentru numele Lui* (Psalmi 22, 1-3). O, grăbiți-vă, dar, creștinilor, către mântuire!

Vrăjmașul mântuirii noastre rămâne, iată, de aproape opt mii de ani credincios sistemului său viclean, pierzător, ca să vâneze oamenii spre pierzare prin toate smintelile și patimile. Și pe câți, pe câți oameni lipsiți de prevedere și de credință, trufași, vicleni și răi nu i-a pierdut și nu i-a surpat în iad, oameni din toate popoarele, limbile, stările, vârstele, bărbați și femei deopotrivă, cât de larg este botul lui de foc, cu care înghite pe necredincioși!

Vrăjmașul, care l-a înșelat pe Adam și prin înșelare și-a primit stăpânirea asupra lui, l-a lipsit de stăpânirea asupra naturii și s-a declarat pe sine stăpânitor al acestui veac; iar la început stăpânitor al acestui veac și domn al tuturor făpturilor văzute fusese pus de către Dumnezeu omul, așa încât nici focul nu putea să îl ardă, nici apa să-l înece, nici fiarele să-l vatăme, nici vreo otravă să-i facă stricăciune; iar când s-a dat pe si-

ne înşelăciunii vrăjmaşului, a dat vrăjmaşului şi stăpânirea sa. De aceea fermecătorii şi vrăjitorii, prin lucrarea puterii potrivnice şi cu îngăduinţa lui Dumnezeu, fac unele minuni, stăpânind fiarele sălbatice şi intrând fără vătămare în foc şi apă, precum Ianis şi Iamvris, ce s-au împotrivit lui Moisi, şi precum Simon magul, care s-a ridicat asupra Apostolului Petru.

Eşti biruit de vrăjmaşul cel viclean? Biruie-l şi tu; ţi s-au dat puteri, ţi s-a dat tot harul ajutător şi împreună-lucrător pentru a birui asupra vrăjmaşului: fii credincios, nu dormi, nu slăbi, ci încordează-ţi toate puterile. *Celui ce biruieşte, voi da lui să şadă cu Mine pe tronul Meu* (Apocalipsa 3, 21). O, simplitate a inimii! O, credinţă necugetătoare de vicleşug!

Să păzeşti curăţia şi pacea sufletului tău ca pe lumina ochilor, *să nu dai sminteală piciorului tău.* Toată împătimirea pământească, a acestei vieţi, este de la diavolul. Îndată s-o lepezi şi s-o disprețuieşti, ca să dobândeşti pe Hristos întru nemurire.

Prin căderea sa, omul a alunecat şi s-a abătut foarte departe la stânga, îndepărtându-se de Dumnezeu, Dătătorul de viaţă, pierzând dreptatea şi viaţa şi moştenind vicleşia vrăjmaşului, deşertăciunea lui, împătimirea de stricăciune, răutatea, trufia, zavistia şi moartea; pentru ca omul să fie îndreptat trebuia făcută calea întoarsă, iar asta nu putea s-o facă fără voia aparte, atotputernică, a lui Dumnezeu, fără răscumpărarea prin Mielul lui Dumnezeu, Cel Drept, Cel fără de păcat, Dumnezeu-Omul; trebuia să recapete dreptatea şi sfinţenia pierdută, însă diavolul a pus în aşa chip stă-

pânire pe jertfa sa, că fără o răscumpărare pe măsură, desăvârşită, prin dreptatea veşnică şi nesfârşită, nu a putut şi nu a vrut să înapoieze jertfa sa lui Dumnezeu -Ziditorul şi, după dreptatea lui Dumnezeu, omul a fost dator să pătimească sute şi mii de ani, până ce a venit pe pământ Izbăvitorul neamului omenesc ca să plinească toată dreptatea, să pătimească pentru cei nedrepţi şi să moară pentru ei, să calce moartea şi să învie din morţi, dăruindu-le tuturor învierea. Iată ce vrăjmaş puternic ne ţinea în legăturile morţii!

Nesfârşit de preţios este în noi principiul duhovnicesc – sufletul nemuritor, zidit după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, înţelegător [raţional], iubitor, liber, fără de moarte, simplu după fiinţă, necompus, nedespărţit: însă păcatul, născocit de diavol, l-a strâmbat şi l-a schimonosit, l-a dedublat în chip nefiresc, a întors gândurile şi alipirea şi dragostea lui către făptură în locul Ziditorului, l-a întors de la dragostea faţă de Începutul său dintâi, Chipul său dintâi, Viaţa sa dintâi, l-a atras la începătorul răului şi întunericului – diavolul –, a semănat în el gânduri deşarte şi mincinoase, năzuinţe şi simţăminte pătimaşe şi deşarte, împătimiri faţă de făpturi, a abătut ochii lui de la nestricăciune şi i-a întors către stricăciune, de la cer către pământ, de la rai către locul de surghiun. Omul are neapărată nevoie căzut fiind să se ridice, rătăcit fiind să se întoarcă la calea cea adevărată, dintru început, surpat în întuneric fiind să se întoarcă la lumină, prăbuşit întru stricăciune să se întoarcă la viaţă, aruncat în robie să se întoarcă la libertatea cea dinainte a duhului. Toate acestea le face în noi Domnul Iisus Hristos prin puterea Duhului

Sfânt şi de viaţă Făcător; toate acestea le-au înfăptuit în viaţa lor pământească Sfinţii Apostoli şi toţi sfinţii pe calea credinţei, pocăinţei, cuvântului lui Dumnezeu, a disprețuirii lumii preacurvare, deşarte, pe calea cugetării duhovniceşti, a luptei neîncetate cu păcatul în toate felurile lui, prin rugăciune, milostenie, prin omorârea trupului cu patimile şi poftele.

Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului... (Matei 11, 25). Când Mântuitorul lumii, Domnul nostru Iisus Hristos, a voit, după nesfârşita Sa bunătate, să împlinească la sfârşitul veacurilor sfatul cel mai înainte de veci cu privire la mântuirea neamului omenesc care pierea din pricina păcatului şi să afle drahma împărătească pierdută, să caute oaia pierdută din turma Sa cuvântătoare, atunci, luând asupra Sa chipul omenesc şi îmbrăcându-Se în întregul om de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, El Şi-a ales ca ajutoare Sieşi, marii Sale lucrări, ucenici şi apostoli simpli, pescari cu îndeletnicirea, şi prin ei a arătat în fapt că lucrarea mântuirii noastre nu atârnă de nobleţea, de învăţătura lumească sau de deşarta înţelepciune pământească, ci este numai lucrarea lui Dumnezeu, lucrarea bunătăţii Lui, înţelepciunii Lui, puterii şi milostivirii Lui. *Cele neînţelepte ale lumii Dumnezeu a ales, ca pe cei înţelepţi să-i ruşineze* şi aşa mai departe (I Corinteni 1, 27-29).

Firea omenească este alcătuită în chip minunat, după chipul lui Dumnezeu, şi pentru rezidirea ei era nevoie de un mijloc suprafiresc precum întruparea Fiului lui Dumnezeu: viaţa Lui pe pământ, minunile Lui fără număr, învăţătura Lui dumnezeiască, pati-

mile, moartea şi învierea Lui. – Chipul dumnezeiesc căzut, ce preţuieşte mai mult decât întreaga lume, a fost pricina acestei purtări de grijă suprafireşti a lui Dumnezeu. Oare pricep aceasta oamenii? Puţini înţeleg şi preţuiesc, drept care mulţi şi trăiesc în chip nevrednic, cum nimeresc, parcă la întâmplare, necugetând la ţelul cel înalt al chemării creştine, vieţuind în deşertăciunea tuturor împătimirilor.

Neapărata nevoie de înomenirea şi moartea după trup a Fiului lui Dumnezeu şi arătarea dreptăţii lui Dumnezeu spre mântuirea neamului omenesc căzut în moarte sunt înfăţişate cel mai limpede în cuvintele Apostolului Pavel către evrei: *De vreme ce s-au făcut părtaşi copiii* (toţi urmaşii căzuţi ai lui Adam) *trupului şi sângelui, şi El asemenea S-a împărtăşit aceloraşi, ca prin moarte să surpe pe cel ce are stăpânirea morţii, adică pe diavolul, şi să izbăvească pe aceia care cu frica morţii toată viaţa în robie erau supuşi: căci, într-adevăr, nu firea îngerilor a luat, ci sămânţa lui Avraam a luat* (Evrei 2, 14-17). Asta este o lecţie pentru tolstoieni şi pentru toţi intelectualii lipsiţi de minte, care dau prea multă însemnătate raţiunii omeneşti oarbe.

Mare e omul atunci când împlineşte poruncile lui Dumnezeu şi e prieten al lui Dumnezeu, precum a grăit Domnul ucenicilor Săi: *Voi prietenii Mei sunteţi, de veţi face câte vă poruncesc Eu vouă* (Ioan 15, 14), şi *Avraam prieten al lui Dumnezeu s-a chemat* (Iacov 2, 23); el e dumnezeiesc şi învrednicit de cele mai mari cinstiri din partea lui Dumnezeu şi de Împărăţia cea netrecătoare. Nimicnic şi jalnic e însă, fără minte şi prost, supus tuturor nenorocirilor, tuturor

patimilor urâte şi prosteşti, atunci când nu vrea să se supună legii lui Dumnezeu şi să plinească sfintele şi fericitele, de viaţă dătătoarele porunci dumnezeieşti. – Omul a fost cinstit de Dumnezeu, chiar la facerea sa, cu cinstire mare, fiind făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu şi pus împărat peste toate făpturile pământeşti, primind făgăduinţa nemuririi pentru păzirea poruncilor dumnezeieşti, şi încă a unor porunci atât de uşoare! – Dar neluarea-aminte la sine, iubirea de plăcere, dorinţa de a-şi însuşi cinstirea cuvenită numai lui Dumnezeu şi nesupunerea faţă de porunca Făcătorului au răsturnat viaţa omului cu susul în jos, în dreapta lui pedepsire. Dar minunat e planul cel dinainte de veci al Făcătorului pentru mântuirea omului căzut: în sfatul Preabunei şi Preaînţeleptei Treimi, Care a zidit toate, era rânduită răscumpărarea omului căzut în păcat, în blestem şi în moarte prin întruparea şi înomenirea Unuia din Treime – a Fiului lui Dumnezeu; prin vieţuirea Lui pe pământ, şi împlinirea de către El a tuturor poruncilor lui Dumnezeu până la moartea pe cruce, şi învierea biruitoare dimpreună cu slăvita înălţare şi pogorârea Duhului în chipul limbilor de foc. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Necontenit mă umple de minunare preabuna, preaînţeleapta rânduială dumnezeiască a mântuirii sufletelor omeneşti, făcute după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu Celui Preabun, Preaînţelept, Veşnic, chiar de la începutul neamului omenesc până acum şi până la sfârşitul veacului. Luaţi aminte şi pătrundeţi ce s-a făcut şi ce se face de către Dumnezeu în vederea acestei taine mari, a iubirii de oameni, chiar de la în-

ceputul căderii primilor oameni în păcat, blestem şi moarte, chiar de la prima depărtare a lor de Dânsul. Câtă grijă pentru mântuirea oamenilor, ce minunată făgăduinţă cu privire la Sămânţa femeii, Ce avea să sfărâme capul şarpelui! Câtă purtare de grijă faţă de seminţia cea aleasă – Avraam, Isaac, Iacov, Noe, pentru toţi patriarhii poporului ales, ca şi pentru popor! Ce minunată pronie, câte minuni în pustie (la scoaterea din Egipt), în vremea judecătorilor, în vremea împăraţilor poporului ales! Câte pedepse părinteşti din partea Domnului Dumnezeu pentru poporul tare de cerbice, călcător de lege, câte robii cumplite; câte pieiri de nevinovaţi înaintea lui Dumnezeu! Iar feluritele popoare închinătoare la idoli – cum au slujit ca bice ale lui Dumnezeu pentru pedepsirea evreilor, cum au fost ele însele zdrobite mai apoi de dreapta judecată a lui Dumnezeu! Iar în Noul Testament – arătarea arhanghelului către Zaharia, naşterea Înainte-Mergătorului, Buna-Vestire a Pururea-Fecioarei şi naşterea Mântuitorului lumii!

Prin păcat noi am pierdut asemănarea cu Dumnezeu, după Care am fost zidiţi, şi ne-am făcut străini de El, lipsiţi de împărtăşirea Lui. El Însuşi binc a voit a Se asemăna nouă, a Se face om, fără a înceta să fie Dumnezeu, ca să ne facă asemenea cu El, S-a născut din Maică, Fecioara curată, fără de bărbat şi de la Duhul Sfânt. O, minune a minunilor!

Ce a făcut pentru noi Domnul ca Mântuitor al nostru, cum S-a cheltuit pe Sine, ce caznă a primit pentru păcatele lumii – El Însuşi pentru noi toţi! Iar noi ce am făcut?

Nici să gândească, nici să-şi închipuie n-a putut nimeni dintre cei neluminaţi cu lumina Evangheliei lui Hristos că Dumnezeu aşa a iubit neamul omenesc cel căzut, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat nouă pentru a noastră mântuire – pentru învăţătură, pentru facerea de minuni, pentru întemeierea Bisericii şi tainelor, pentru patimile cele de voie, moartea şi învierea şi înălţarea la cer, ca să trimită Duhul Sfânt. Dă mulţumită, cutremură-te, omule!

Eu sunt uşa: cel care va intra prin Mine, acela se va mântui şi celelalte (Ioan 10, 9). Hristos e uşa cea gândită. Unde dă ea? – În rai, în Împărăţia cerurilor, prin credinţa în Hristos, Răscumpărătorul şi Mântuitorul, în Biserica Lui, singura mântuitoare, căreia i s-a încredinţat învăţătura cea adevărată a lui Hristos, tainele cele de mântuire şi călăuzirea păstorilor. Fără Hristos, fără Biserică nu este altă uşă către Împărăţia cerurilor. Cei căzuţi din credinţa în Hristos, căzuţi de la Biserică, vor pieri de nu se vor întoarce şi nu se vor pocăi.

Pentru moartea cea răscumpărătoare a Dumnezeu-Omului pentru lume, întreaga lume fiinţează şi va fiinţa în toţi vecii pentru această clipă de moarte fără vină, răscumpărătoare; îndelung rabdă Domnul tuturor nelegiuiţilor, hulitorilor de Dumnezeu, vânzătorilor credinţei şi Bisericii, pentru această clipă; iadul nu şi-a deschis încă botul său cel înfricoşat ca să înghită pe cei nepocăiţi, precum s-a zis: *Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic... şi vor merge aceştia în muncă veşnică...* (Matei 41-46).

Iar întrupându-Se Cuvântul, a pierdut păcatul cel prearău (Irmosul primei cântări din Canonul Învierii, glas 2, Octoih). Dar iată o spusă minunată din canonul Sfântului Înainte-Mergător: *În râu ai cufundat oarecând, preaînțelepte Botezătorule, pe adâncul cel ce înecă prin har potopul a toată călcarea de lege: ci rogu-mă, fericite, usucă râurile greșalelor mele cu dumnezeiască solirea ta.* Adâncul dreptății, sfințeniei și milostivirii lui Dumnezeu! Hristos Dumnezeu, pătimind și murind pentru noi și înviind, a înecat cu harul Său toată călcarea de lege a neamului omenesc, cât a crezut în El. – Ce gând veselitor pentru noi păcătoșii, ce nădejde în meritele lui Hristos! – El poate cu un singur cuvânt să înece toate păcatele noastre și să le arunce în adâncul mării. Satana a fost și e pricina adâncului tuturor păcatelor omenești, chiar dacă oamenii sunt și ei vinovați de ele prin nepocăirea lor (pocăiți-vă!). Domnul nimicește toată întinăciunea păcatelor. Slavă dreptății și milostivirii Lui!

Este o Ființă fără de început, Personală, al Cărei nume este *Ființarea (Eu sunt Cel ce este)* și Care nu poate să nu ființeze. Tocmai Ea a dat ființă și existență tuturor lucrurilor din lume, și însăși lumea a primit de la Ea ființa sa. Ea a adus la ființă toate ființele prin cuvânt, doar prin cuvânt: *să se facă lumină, și s-a făcut lumină; să se facă tărie prin mijlocul apei, și s-a făcut* (Facere 1, 3 și 6); și așa mai departe, până ce tot ce era dinainte rânduit în hotărârea Făcătorului a venit în starea sa și la ființarea sa statornică. Această Ființă personală, fără de început, pe Care noi o numim Dumnezeu, a putut da omului o a doua ființare

morală atunci când acesta a pierdut-o de bună voie, şi a numit-o în Sfânta Evanghelie *a doua fiinţare* (Matei 19, 28). Dăruirea celei de-a doua fiinţări omului a fost însă foarte scump dobândită: ea a fost cumpărată cu preţul înfiorătoarelor pătimiri ale Dumnezeu-Omului, Făcătorului, şi izvorâtă pe cruce prin Sângele şi moartea Lui. *Nu cu argint sau cu aur care se strică v-aţi izbăvit de petrecerea voastră cea deşartă, care era de la părinţi dată, ci cu scumpul Sânge al lui Hristos, ca al unui miel nevinovat şi nespurcat* (I Petru 1, 18-19). Oare preţuim noi această jertfă a lui Hristos?

Doamne, mă minunez în faţa măreţici lucrurilor Tale din împărăţia harului şi din împărăţia naturii zidite de Tine; mă minunez în faţa nemăsuratei Tale dreptăţi şi înţelepciuni, de faptul că Tu, îngăduind iubitei Tale zidiri cuvântătoare (omului) să cadă adânc şi să fie prădată şi amăgită şi batjocorită de şarpele cel ucigaş de oameni, bine ai voit a-l răscumpăra şi a-l reaşeza în chip mai presus de fire, Însuţi întrupându-Te şi înomenindu-Te şi alegând ca unealtă a întrupării pe Buna, Preacurata Fecioară, pe care o ai arătat apărătoare şi mijlocitoare a tuturor dreptcredincioşilor creştini. Îngerii se miră de pogorământul Tău, de purtarea Ta de grijă, de bunătatea şi înţelepciunea Ta.

De m-ar fi părăsit bunătatea lui Dumnezeu, aş fi rămas om vechi, cu totul în păcatele începute din tinereţe şi continuate în parte până acum, şi aş fi fost cu totul beznă şi întuneric, necurăţie şi putoare. Iar acum, bunătatea lui Dumnezeu neîncetat mă curăţă, mă sfinţeşte, mă înnoieşte, mă bineînmiresmează şi mă împodobeşte. Slavă Domnului pentru toate!

Doamne, cât de minunat rânduieşti Tu mântuirea neamului omenesc, cu câtă bunătate, înţelepciune, pogorământ, blândeţe, îndelungă răbdare, aşteptare – fiindcă aştepţi cu răbdare îndreptarea şi întoarcerea noastră, luminându-ne cu lumina harului, silindu-ne, înduioşându-ne, cercând inimile şi rărunchii noştri. Iar noi – ce leneşi, ce zăbavnici, ce nesimţiţi, ce nepăsători, ce iubitori de plăceri, ce lacomi, ce nerăbdători suntem! – Mişcă-ne, Doamne, spre mântuire, în orice chip! *Să se laude cuvioşii întru slavă şi să se bucure întru aşternuturile lor* (Psalmi 149, 5).

Cum ne atrage la Sine Domnul prin cântările, stihirile, canoanele slujbelor şi prin întreaga alcătuire a slujbelor dumnezeieşti – şi până la sfârşitul veacului va atrage pe credincioşii aleşi, care iubesc slujba lui Dumnezeu! Ce bogăţie de pocăinţă arzătoare, de străpungere a inimii este ascunsă în slujbele noastre! – Zi şi noapte au stat la rugăciune mulţi nevoitori, atraşi de dragostea către Hristos, au adus jertfă lui Hristos, Celui Care i-a îndrăgit şi a fost îndrăgit de ei, nevoinţele preamari ale înfrânării, rugăciunii şi vederii duhovniceşti.

Să ştii, fratele meu, preote, oricine ai fi, că locul nostru în Sfânta Biserică este nespus de însemnat, înalt şi plin de răspunderi: nouă ni s-a încredinţat neîncetata propovăduire a credinţei drepte, mântuitoare, săvârşirea dumnezeieştilor slujbe şi a celor mai presus de fire, marilor, celor mai presus de ceruri şi mântuitoarelor Taine, paşterea oilor cuvântătoare şi călăuzirea lor la viaţa veşnică; suntem datori ca prin pilda bună, prin vieţuire şi cuvânt să călăuzim poporul la patria cereas-

că. Opresc luarea-aminte a mea şi a ta mai ales asupra săvârşirii Dumnezeieştii Liturghii. Dumnezeul meu! Ce adânc al sfinţeniei, milostivirii şi dreptăţii dumnezeieşti, ce mărire de nepătruns cu mintea este ascunsă în ea, ce mântuire, curăţire, sfinţire, înnoire, nemurire, îndumnezeire este ascunsă în ea! Ce unire mai presus de fire a făpturii cu Făcătorul! Oare eu şi cu tine ne ridicăm, aşa cum se cuvine, inimile noastre sus în vremea săvârşirii ei? Oare ardem cu duhul? Oare înălţăm inimile credincioşilor la cer prin slujirea noastră plină de evlavie? Dumnezeu, prin Liturghie şi împărtăşirea cu Sfintele Taine, uneşte cu Sine firea omenească şi o înalţă mai presus de ceruri, o aşază cu Sine pe tronul slavei, cu îngerii o împreunează. Oare pricepem noi această înălţime a slujirii noastre, această nemăsurată bunătate, dreptate şi înţelepciune a lui Dumnezeu; oare o preţuim în chipul cuvenit; oare dăm noi mulţumită Domnului, oare-L iubim fierbinte; oare ne iubim unii pe alţii?! *Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim: pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea Cea de o fiinţă şi nedespărţită.*

O, Dumnezeiască, preasfântă, mai presus de ceruri, atotcuprinzătoare, a cerului cu pământul împreunătoare Liturghie ortodoxă! Cât eşti de minunată, de dragă, plină de nesfârşită bunătate, înţelepciune, dreptate, sfinţenie dumnezeiască, mărire neurmată! Chiar partea ta pregătitoare, Proscomidia, închipuie pe scurt şi în mare dumnezeiasca ta mărire, putere mântuitoare şi frumuseţe cerească. Aici, în părticele foarte neegale de pâine din grâu sunt închipuiţi: 1) Însuşi Mielul (Agneţul) lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Cel ce ridică păcatele

lumii; 2) Maica Domnului, în cinstea căreia se scoate o părticică triunghiulară dintr-o prescură aparte și se pune de-a stânga Agnețului; 3) Cetele tuturor sfinților – Înainte-Mergătorul, prorocii, apostolii, ierarhii, mucenicii, preacuvioșii, doctorii fără de arginți, sfinții și drepții Dumnezeiești părinți Ioachim și Ana, sfinții zilei și sfântul al cărui nume îl poartă Liturghia. Aceasta e Biserica cerească, triumfătoare, ce are unire cu Biserica pământească; 4) este închipuită în părticele toată Biserica pământească, dimpreună cu tot episcopatul Bisericii de pe pământ, în Hristos, ca tagmă slujitoare în Taine, rugăciuni și învățătură, și 5) în cele din urmă, este închipuită cea de-a treia ramură a Bisericii – a celor mai dedesubt, adică a fiilor Bisericii morți în credință și pocăință. Vedeți ce minunată unire dumnezeiască atotcuprinzătoare a celor cerești, pământești și mai dedesubt! În chip veșnitor, măreț, dumnezeiesc stă în mijlocul discului Mielul (Agnețul) lui Dumnezeu, junghiat și împuns, adică o părticică mare, pătrată, de pâine, ce urmează să se preschimbe în Trupul lui Hristos; iar alături de disc stă sfântul potir, chip al acelui minunat Potir cu vin despre care la cina cea de taină Domnul a glăsuit solemn: *Beți dintru acesta toți: acesta este Sângele Meu, al legii celei noi* (Matei 26, 27). Dar ascultați ce citește preotul, ce rugăciune, la terminarea Proscomidiei: *Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cela ce pâinea cea cerească, hrana a toată lumea, pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos L-ai trimis Mântuitor și Izbăvitor și Binefăcător, Care ne binecuvântează și ne sfințește pe noi, Însuți binecuvântează această Punere înainte și primește Jertfa*

aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri. Pomenește, Doamne, pe cei ce au adus-o și pe cei pentru care s-a adus, iar pe noi ne păzește neosândiți întru sfințita lucrare a Dumnezeieștilor Tale Taine! Ce mișcătoare dragoste dumnezeiască e zugrăvită în această rugăciune către Părintele Ceresc! Ce negrăită – nu doar de către gurile omenești, ci de către cele duhovnicești ale îngerilor – dragoste a lui Dumnezeu față de lume! Nu o oarecare hrană pământească, nu o oarecare mană din cer, ci Trupul și Sângele Însuși Fiului Său le-a dat spre mâncare și băutură – preastrânsă împărtășire și unire a noastră cu Dumnezeirea și Omenitatea! O, dragoste nepovestită! O, cinste preaînaltă! O, pogorământ care uimești toate mințile îngerești, heruvimice și serafimice! O, înțelepciune a lui Dumnezeu! O, dreptate a lui Dumnezeu, milă, frumusețe și măreție a nedescrisei taine! Și noi, nevrednicii preoți sau arhierei, săvârșim această Liturghie atât de des, ne împărtășim cu Sfintele Taine uneori și în fiecare zi! O, triumf al dragostei Dumnezeiești! O, fericire! O, întărire, îndumnezeire a noastră, pe care o primim atât de des! Dar noi cum cinstim Liturghia? Oare avem dragoste, recunoștință și frică neîncetată, oare ne schimbăm întotdeauna cu schimbarea cea bună? Oare ne facem cerești, dumnezeiești, sfinți? Purcezând la săvârșirea Proscomidiei, preotul, însemnând de trei ori cu copia cruciș prescura din care se scoate Agnețul, spune: *Întru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*; și apoi, pregătind partea pătrată din prescură ce însemnează viitorul Agneț, altfel spus viitorul preacurat Trup al lui Hristos, el

grăieşte cu cuvintele proorocului Isaia: *ca un miel nevinovat spre junghiere S-a adus* şi celelalte (Isaia 53, 7) şi: *că s-a luat de pe pământ viaţa Lui*, ia partea pătrată din mijlocul prescurii şi o pune pe disc; şi, junghiind-o cruciş, spune: *junghie-Se Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii, pentru viaţa şi mântuirea lumii*; împungând-o într-o parte, spune: *şi unul din ostaşi cu sulița coasta Lui a împuns, şi îndată a ieşit sânge şi apă* (Ioan 19, 34). O, nedescrisă dragoste a lui Dumnezeu! O, nepovestită minune a minunilor – Liturghia! Cazi înaintea ei, omenire, şi varsă lacrimi de pocăinţă: căci pentru păcatele tale se săvârşeşte ea.

În Dumnezeiasca Liturghie şi în celelalte Taine, Dumnezeu a dăruit Bisericii Ortodoxe atât de mult, că nici o minte omenească nu poate preţui mărimea acestor daruri: darul celei de-a doua naşteri, al înfierii, al înnoirii, dreptul la viaţa veşnică, intrarea în cer, împreună-vieţuirea cu îngerii şi cu toţi sfinţii şi veşnica împăcare cu Tatăl Cel Ceresc şi părtăşia la sfinţenia şi bunătatea Lui. Oare preţuiţi voi, creştini dreptslăvitori, acest dar dumnezeiesc, oare vă străduiţi să trăiţi în chip vrednic de chemarea creştină, în curăţie şi sfinţenie şi întru toată virtutea?

Înfricoşătorul Sânge al lui Dumnezeu, adus ca jertfă la Liturghie, mijloceşte pentru noi în fiecare zi. Şi ce minunată împărtăşire este Liturghia – împărtăşire cu Dumnezeu, cu Capul Bisericii, cu toţi sfinţii adormiţi şi vii! De câtă dragoste trebuie să fie înflăcărat săvârşitorul tainei – arhiereu sau preot! Cât de dator este să fie desfăcut de toată împătimirea pământeas-

că! Doamne, fă-ne în stare, cu puterea Duhului Tău Celui Sfânt, a săvârşi cu evlavie această Taină.

Împărtăşirea cu Sfintele Taine la fiecare Liturghie ne face sănătoşi, împăcaţi, înnoiţi. Câte daruri din cele mai mari sunt ascunse în Liturghie! Să mulţumim Domnului, Care ne dă viaţă prin minunatele Sale taine! Creştini dreptslăvitori, închinaţi-vă Liturghiei, care ne îndumnezeieşte pe noi prin mila lui Dumnezeu! Preoţi şi mireni, înnoiţi-vă prin ea în fiecare zi! Slavă îndurărilor lui Dumnezeu, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Amin.

Priveşte câte rude, câţi apropiaţi, câţi casnici ai în Hristos: Maica Domnului, sfinţii îngeri, patriarhii, prorocii, apostolii, ierarhii, preacuvioşii, cetele mucenicilor, drepţilor şi tuturor sfinţilor. Săvârşeşte cu luare-aminte, cu înţelegere, din inimă, cu evlavie, Proscomidia şi Liturghia toată, pricepe-o în adâncime, străpunge-te şi plângi înaintea lui Dumnezeu cu lacrimi de pocăinţă şi de uimire. De câte bunătăţi a învrednicit Dumnezeu neamul creştinilor dreptslăvitori în săvârşirea Liturghiei! – După moarte se va descoperi la arătare toată bogăţia bunătăţilor pregătite de Dumnezeu celor ce Îl iubesc – *iar acum vedem ca prin oglindă, în ghicitură* (I Corinteni 13, 12).

Biserica e trupul lui Hristos, de care ţin toţi sfinţii, începând cu Maica lui Dumnezeu şi terminând cu cel din urmă dintre sfinţi, de care ţin toţi creştinii ortodocşi care fără făţărnicie cred şi se străduiesc să se poarte întotdeauna potrivit cu chemarea lor creştină, toţi mirenii duhovniceşti – în fine, toţi cei care au

adormit în credință și pocăință. Toți, ca mădulare ale unui singur Trup, ajută unul celuilalt – și mai ales sfinții noua, celor care ne nevoim pe pământ și cu osârdie alergăm la ei; iar în primul rând ne mântuiește Preabunul și Atotputernicul, Preadreptul Cap al Bisericii – Hristos, Acest *Miel al lui Dumnezeu, Care ia asupra Sa păcatele* noastre și *ale întregii lumi* (Ioan 1, 29). Liturghia e slujba atotmijlocitoare, Dumnezeiască, pentru toți cei vii și adormiți; Sângele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, curăță păcatele tuturor credincioșilor care se pocăiesc și cu osârdie se roagă și au râvnă pentru viața creștinească. Minunată, atotîmpăcătoare, atotsfințitoare, atotcurățitoare, atotînnoitoare și atotîndumnezeitoare Liturghie! Trebuie să mergem în chip statornic la Liturghie, să luăm parte la rugăciunile ei, să proslăvim pe Domnul și să mulțumim Lui.

Luați, mâncați... Beți dintru acesta toți... (Matei 26, 26-27). Oare toți mănâncă și beau Trupul și Sângele Domnului, după porunca Lui? La noi, în lumea ortodoxă, în unele locuri să cauți cu lumânarea și nu vezi pe cineva care să se împărtășească; în universități nu se împărtășește nimeni, ca să nu mai vorbim de celelalte confesiuni creștine... Să ne vedem de ale noastre. Ce se face la noi! O, dumnezeiasca noastră credință! Dumnezeiască Ortodoxie, Ortodoxie care luminezi mai strălucitor decât soarele, cucerită pentru noi prin sângele apostolilor, ierarhilor, mucenicilor, preacuvioșilor și tuturor drepților, vino la noi! – O, mărgăritar de mult preț! O, comoară ascunsă în țarină (în inimă și în Biserică)! O, înnoire! O, nestricăciune! O, lumină! O, sare Dumnezeiască! O, soare prea-

strălucitor! O, însăşi viaţa veşnică! O, împăcare cu Dumnezeu Cel Drept a oamenilor păcătoşi! O, lanţ de aur ce ne leagă cu cerul! O, scară de aur către cer!

Dat fiind că păcatul, în toate chipurile sale, a pătruns toată fiinţa omului – sufletul şi trupul – şi s-a amestecat şi împreunat cu ea, Domnul, Preaînţeleptul Făcător şi Doctor, bine a voit să şi vindece omenirea prin ceea ce este asemănător cu ea: Doctorul Însuşi S-a împreunat cu cel doftoricit şi i-a dat lui să guste preacuratul Său Trup şi preacuratul Său Sânge şi a împreunat cu el Dumnezeirea Sa şi Omenitatea Sa.

Omenirea este spurcată şi stricată cu toate păcatele; sângele este molipsit de toate patimile şi omul este necurat în tot sângele, măduva şi oasele sale; numai Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare a fost şi este cu sânge preacurat şi feciorelnic, din care S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. Pentru izbăvirea de toată întinăciunea păcatului şi pentru înnoirea firii omeneşti a fost nevoie ca Doctorul Cel Preaînţelept, Drept şi Atotputernic să rânduiască Taina Botezului şi Taina Împărtăşaniei cu Trupul şi Sângele Său, şi ele au fost rânduite [instituite] de Însuşi Hristos Mântuitorul.

Pe Fiul Cel Unul-Născut, Părinte Bunule, curăţire L-ai trimis în lume. Este în lume o cumplită necurăţie, ce strică sufletul şi trupul omului, le spurcă, le întunecă, le desparte pe vecie de Dumnezeu, Izvorul vieţii, şi nu poate fi curăţită prin nimic altceva decât prin Sângele Fiului lui Dumnezeu, cel vărsat pentru păcatele lumii. Acest Sânge a fost menit dinainte de toţi vecii în Sfatul lui Dumnezeu pentru curăţirea lumii,

adică a oamenilor credincioşi, şi a fost preînchipuit în Vechiul Testament prin jertfele sângeroase de ţapi şi de viţei. Jertfele vechi-testamentare însă curăţeau doar necurăţia trupească, nu pe cea sufletească – în timp ce Sângele Fiului lui Dumnezeu curăţă şi sufletul şi trupul, însă doar ale acelor oameni ce se apropie cu credinţă şi pocăinţă de Taina Împărtăşaniei. Aşadar credeţi, pocăiţi-vă, curăţiţi-vă, îndreptaţi-vă.

O, făţărnicie a cărturarilor şi fariseilor! O, ticăloasă năzuinţă a lor de a găsi cusur în Dumnezeu Cel fără de păcat, Care umbla pe pământ în trup dimpreună cu ucenicii Săi! Ucenicii lui Hristos cei simpli cu inima şi smeriţi, mergând în urma Mântuitorului pe ţarina semănată, au smuls de foame spice, le-au frecat în mâini şi au mâncat în ziua sâmbetei (Matei 12). Firesc, o astfel de călcare la vedere a poruncii cu privire la sâmbătă şi-a aflat vrăjmaşi în persoana fariseilor plini de răutate, şi aceştia au început să cârtească asupra călcării sâmbetei; însă Domnul, dând în vileag făţărnicia şi pizma lor, a apărat dreptatea ucenicilor Săi. Dar iată, te întreb, omule: oare simţi tu foamea şi setea duhovnicească de a gusta spicul cel de viaţă făcător şi mai presus de fire şi grăuntele îndoit, de viaţă făcător prin firea sa – Trupul şi Sângele lui Hristos, Dătătorul de viaţă, adevărata Pâine cerească, cea care dă viaţă lumii? Dacă nu simţi această mântuitoare foame, înseamnă că eşti mort duhovniceşte. Omul care începe să se însănătoşească sau care este sănătos simte în chip firesc foame şi sete. Dar câţi astfel de morţi nu sunt în Rusia, în Biserica Ortodoxă, care nu simt această sete mântuitoare? – Puhoaie! O mulţime

fără număr de intelectuali nu vin deloc la împărtăşanie, o mulţime de oameni vin foarte rar, mulţi se împărtăşesc doar o dată în an. Iar Domnul cheamă în fiecare zi: *luaţi, mâncaţi... beţi toţi...*, şi nu este cine să mănânce şi să bea!

Mărire negrăită şi dar nepovestit este împărtăşirea cu Preacuratul Trup şi Sânge al Fiului lui Dumnezeu! Cât de adâncă e căderea şi stricăciunea pricinuită de păcat, cât de nemaipomenite sunt mijloacele reaşezării celui căzut, ce minunată este înnoirea celui stricat, curăţirea preamarii spurcăciuni a păcatului, ce prin nimic altceva se putea curăţi decât prin nepreţuitul şi preacuratul şi atotcurăţitorul Sânge al Fiului lui Dumnezeu, Celui mai Sfânt decât toţi sfinţii! Suntem datori a cugeta la această taină a mântuirii ziua şi noaptea, a da neîncetat mulţumită şi slavă lui Dumnezeu pentru ea şi a ne strădui să fim pe măsura ei cu toate puterile, dorinţele noastre şi prin împlinirea de către noi a tuturor mântuitoarelor porunci ale lui Dumnezeu. – *Spăimântatu-s-a cerul de aceasta şi s-au minunat marginile pământului, că Dumnezeu S-a arătat oamenilor în trup.* O, ce dragoste! Ce pogorământ! Ce dreptate, ce înţelepciune, ce sfinţire, îndumnezeire, înălţare a firii noastre mai sus de toate cerurile!

Slavă, Doamne, Dumnezeieştilor Tale Taine, cu care mă înveşmântezi ca şi cu o dumnezeiască haină şi stăpânire. Cu adevărat, preamare podoabă dumnezeiască sunt pentru cel ce întru adevăr se împărtăşeşte, preot sau mirean, Dumnezeieştile Taine. De câtă cinste ai învrednicit, Doamne, neamul creştinesc de mărturisire dreptslăvitoare, încredinţându-i şi dându-i

moştenire Sângele Tău Cel Dumnezeiesc, întreaga Dumnezeire şi Omenitate, îmbogăţind şi înnemurind tot omul. Cu câtă dragoste suntem îndatoraţi faţă de Tine, Doamne, cu câtă recunoştinţă, ce dragoste suntem datori să avem între noi, ce datori suntem să ne iubim şi să ne *cinstim unii pe alţii mai mult decât pe sine* (Filipeni 2, 3)! Mulţumesc Ţie, Doamne, pentru toate milele Tale cele negrăite!

Preoţii şi diaconii, de la ţară şi de la oraş, oare cu vrednicie se împărtăşesc la fiecare Liturghie? Nu – mulţi o fac cu nevrednicie. Dumnezeu vede ce gândesc şi fac ei. Doamne, Tu eşti Dreptul Judecător al tuturor: nu ne osândi pe noi, cei nevrednici, care des ne împărtăşim din potir cu Sfântul Tău Trup. – Iată, noi toţi suntem nevrednici de înfricoşătoarele şi cele mai presus de ceruri şi de viaţă făcătoarele Tale Taine. Nemăsurata Ta milostivire să acopere păcatele noastre!

Oare preţuieşti tu, preote care în fiecare zi slujeşti şi săvârşeşti Liturghia, roadele împărtăşaniei cu Sfintele, de viaţă făcătoarele, înfricoşătoarele şi mai presus de ceruri Taine?! Oare simţi curăţirea de păcate, înnoirea, luminarea, renaşterea, sfinţirea, pacea lui Dumnezeu care întrece toată mintea, simţi *că jugul este bun şi sarcina este uşoară* (Matei 11, 30), simţi libertatea duhului, bucuria în Duhul Sfânt? Fericit eşti tu dacă simţi toate acestea şi mulţumeşti lui Dumnezeu. Aprinde în tine darul lui Dumnezeu, nu fi nepăsător, nesimţitor, nemulţumitor. Pentru simţământul recunoştinţei te vei învrednici de mai mare har; îndreaptă-te pe tine însuţi, în toate să tinzi către desăvârşirea vieţii şi a virtuţii, ca să te învredniceşti a auzi glasul

Domnului: *Slugă bună și credincioasă! În puține ai fost credincios, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău* (Matei 25, 21).

Tu, preot al lui Dumnezeu, slujitor al Făcătorului Preaînalt, slujește Liturghia cu frică și cu pregătirea cuvenită, mai ales dacă slujești în fiecare zi; ia seama ce faci din pântecele tău, care în fiecare zi este biserică a lui Dumnezeu prin împărtășirea cu Sfintele și de viață făcătoarele lui Hristos Taine – oare nu-l faci unealtă desfătării pântecelui și lăcomiei, unealtă a diavolului, care prin pântece a tras în iad neamul omenesc și l-a supus blestemului? Ține cu tărie postul cel poruncit de Mântuitorul, ia aminte la tine însuți și la ceilalți și mântuiește-te pe tine însuți mântuind totodată poporul.

Să se cerce pe sine omul ce vrea a se împărtăși cu Sfintele Taine, și atunci să se împărtășească el cu Pâinea cea cerească, cu Trupul lui Hristos, și să bea din Paharul vieții: *că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și își bea, nesocotind Trupul Domnului* (I Corinteni 11, 28-29). Deci, cei ce doriți împărtășirea, cercetați-vă pe voi înșivă, conștiința voastră, amintiți-vă păcatele voastre – osândiți-vă pe voi înșivă mai înainte de Înfricoșata Judecată: fiindcă dacă am socoti, adică ne-am cerceta cu de-amănuntul viața și ne-am îndrepta, nu am fi osândiți.

3. Calea pământească a creştinului către Dumnezeu este lupta cu trupul, pocăinţa, împlinirea virtuţilor creştineşti: dragostea de Dumnezeu şi aproapele, răbdarea şi iertarea, smerenia, milostivirea şi celelalte. Privire asupra bogăţiei

Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum, Împărăţia cerurilor se ia cu sila, şi silitorii o răpesc pe ea (Matei 11, 12). Asupra omului lucrează tot timpul două puteri nevăzute: cea bună şi cea rea, puterea lui Dumnezeu, puterea harului şi puterea diavolului, puterea vicleană şi atotpierzătoare; omul este pus în această lume ca între două focuri, dintre care unul e făcător de viaţă şi despre care Domnul spune: *Foc am venit să arunc pe pământ* (Luca 12, 49), iar celălalt este foc arzător şi pârjolitor. Omul este dator să întrebuinţeze toată silinţa de sine ca să aprindă în el însuşi focul dumnezeiesc, focul credinţei şi dragostei de Dumnezeu şi de aproapele. Omul şi-a pierdut vrednicia dumnezeiască dintâi, dreptatea, sfinţenia, bunătatea, blândeţea dintâi şi şi-a umplut sufletul de toate păcatele. Iată, nu ai curăţie a inimii – aceasta e o mare pierdere, trebuie să dobândeşti curăţia inimii;

nu ai întotdeauna împreună-pătimire față de aproapele în necazul, nevoia, sărăcia, boala lui – schimbă-te, fii împreună-pătimitor; nu ai râvnă în rugăciunea către Dumnezeu, nu ai gust duhovnicesc pentru rugăciune, nu ai auz duhovnicesc pentru auzirea Cuvântului lui Dumnezeu – preschimbă-te, dezvoltă-ți duhul, gustul și auzul duhovnicesc, ca să asculți cu dragoste Cuvântul lui Dumnezeu, ca să simți dulceața rugăciunii și dulceața faptelor bune. Răul îl luptă cu putere pe om și-l silește la rău, iar binele îl atrage la sine prin frumusețea sa morală, prin pacea sufletească, prin libertatea duhovnicească; binele atrage la sine prin făgăduințele vieții veșnice ca încununare a biruinței împotriva patimilor. *Celui ce biruiește, voi da lui să șadă cu Mine pe Tronul Meu* (Apocalipsa 3, 21).

Minunat lucru! Același om ce se cucernicește înaintea Făcătorului și vede zidirea Lui în chip minunat, răpitor, și se umple de minunare a dragostei și evlaviei înaintea Lui – același om, zic, e în stare și de gânduri josnice, necurate, păcătoase, viclene, și de simțăminte trupești, și poate să-și închipuie în minte cele mai necurate pofte și desfătări dobitocești, și să se spurce adânc în gândurile și simțămintele sale. Ce contradicție în tine însuți! Ce năzuință a păcatului în tine! Cum năzuiește păcatul, în chipul a toată necurăția, a se înfăptui cu lucrul și a te spurca! Ce nevoință sufletească stă necontenit înaintea ta – să te lupți cu necurăția dinlăuntrul tău și să îți recucerești noblețea duhului și curăția sufletului și trupului! Altminteri, vei strica și spurca firea ta – sufletul și trupul. Cu adevărat, *Împărăția cerurilor se ia cu sila, și silitorii o*

răpesc pe ea (Matei 11, 12). *Celui ce biruieşte, voi da lui să şadă cu Mine pe Tronul Meu, precum şi Eu am biruit şi am şezut cu Tatăl Meu pe Tronul Lui* (Apocalipsa 3, 21). Războiul fără încetare cu păcatul este neapărat trebuincios atâta vreme cât suntem pe pământ; nu e îngăduit să stăm cu mâinile în sân, altfel păcatul va precumpăni şi ne va birui şi ne va supune veşnicei ruşini, robii şi chinuiri.

Ştiţi, oare, de ce suntem cu toţii săraci şi sluţi şi de ce avem nevoie cel mai mult? – Suntem cu toţii zămisliţi şi născuţi în fărădelegi şi suntem săraci de curăţie, dreptate şi sfinţenie – fiindcă nedreptatea şi necurăţia s-au zămislit în noi din pântecele maicii, în coapsele tatălui şi, odată cu înaintarea noastră în vârstă, au crescut şi s-au înrădăcinat şi s-au făcut ca buruiana în câmp în mijlocul grâului sau ca nişte smochini uscaţi, neroditori. Acest fapt este vrednic de plângere şi de lacrimi. Ne-am născut în creştinism sau ne-am unit cu Biserica Ortodoxă – atunci suntem datori să şi trăim în curăţie şi în toată virtutea, iar noi trăim în nepăsare, fără noimă, în van, cum se nimereşte, şi nu gândim a năzui către desăvârşirea lui Hristos, uitând ce ni s-a zis de către Domnul: *Fiţi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârşit este* (Matei 5, 48).

Împărăţia cerurilor, adică sfinţenia, curăţia, dreptatea, înfrânarea, rugăciunea, întreaga înţelepciune, dragostea de Dumnezeu şi de aproapele – *se ia cu silinţa*, adică prin puterea harică a ajutorului dumnezeiesc şi prin strădania proprie, - *şi silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12). Trupul stă împotriva duhului, adică împotriva a toată virtutea, ca să nu facem ceea ce vrem pen-

tru Dumnezeu, pentru mântuirea sufletului şi pentru binele aproapelui. Omul trebuie să se împotrivească oricărui rău, oricărei patimi a trupului şi duhului, oricărei pofte şi năravuri, să-şi însuşească toată virtutea.

Făptura se luptă cu Făcătorul, Făptura Îl batjocoreşte pe Făcător sau crede că Îl batjocoreşte, în vreme ce de fapt se batjocoreşte pe sine spre propria pierzanie; dar ea va fi, iată, biruită solemn: *Fiindcă se cade Lui a împărăţi, până ce va pune pe toţi vrăjmaşii sub picioarele Sale; iar vrăjmaşul cel mai de pe urmă care va fi surpat este moartea* (I Corinteni 15, 25-26). În cădere s-a dat omului mai mult har decât înainte de cădere. Minunată este întâietatea bunătăţii Tale în faţa răutăţii diavolului, Doamne! Să se arate întâietatea bunătăţii Tale, Doamne! Slavă Ţie!

Dumnezeul meu! Cum a necinstit şi necinsteşte vrăjmaşul Tău zidirea cea zidită după chipul Tău, şi până acum o necinsteşte în noi toţi, ziua şi noaptea, prin nenumărate păcate şi patimi, gânduri urâte, necurate, hulitoare, vătămătoare, tulburătoare de suflete! Ce luare-aminte, ce rugăciune, ce înfrânare, ce luptă cu vrăjmaşii gândiţi trebuie să fie în noi! Dumnezeule, ajută-ne tuturor, mai ales celor ce au credinţă şi iau aminte la ei înşişi!

Ai căzut în robia diavolului din neluare-aminte, din nerecunoştinţă, din trufie: sârguieşte a te slobozi din această robie, cu ajutorul Atotputernicului Luptător, a Domnului Iisus Hristos, Care a biruit pe vrăjmaşul şi potrivnicul nostru cel de obşte; pentru aceasta ţi s-au dat toate puterile dumnezeieşti. Priveşte pil-

da luptei apostolilor, ierarhilor, mucenicilor şi tuturor sfinţilor şi urmează-le acestora, iar ei ajută totdeauna celor care îi cheamă cu credinţă.

Ce mai viaţă ducem noi pe pământ? Noi nu trăim, ci aiurăm cu ştiinţă sau fără ştiinţă, cu voie şi fără voie. Când, dar, vom via şi sluji cu adevărat lui Dumnezeu, Ce în tot chipul ne slujeşte şi ne îndulceşte cu nenumăratele bunătăţi ale vieţii, cu tot felul de ajutor, cu toate felurile de tămăduiri, mângâieri, preîntâmpinări şi cu tot felul de pază, miluire, iertare a păcatelor noastre? Când vom gândi, simţi, vorbi, întreprinde şi făptui în chip plăcut lui Dumnezeu, înţelegător [raţional], mântuitor? Toate patimile noastre păcătoase nu sunt, oare, aiurare, nu sunt, oare, deşertăciune?

Voi, intelectualii, aţi lăsat înţelepciunea cerească şi v-aţi apucat de deşertăciunea, minciuna, nălucirea, bezna nepătrunsă pământească: şi veţi fi pedepsiţi prin propria voastră nebunie, prin propriile voastre patimi. Aţi disprețuit apa vieţii, lumina cea de viaţă făcătoare, sarea pământului, şi veţi fi strâmtoraţi întru stricăciunea voastră veşnică, nu veţi vedea în veci lumina lui Dumnezeu, ci veţi rămâne întru întuneric. I-aţi dat întâietate faţă de Hristos lui Lev Tolstoi, „marilor" scriitori lumeşti, care şi-au înmulţit scrisul meşteşugit la nesfârşit, încât n-are creştinul când să se mai apuce de citirea Cuvântului lui Dumnezeu, care este izvorul curăţiei, sfinţeniei, dreptăţii, luminii, vieţii şi fericirii veşnice.

Prin frumuseţea trupească şi patima de o clipă vrăjmaşul amăgeşte, iar de la Izvorul frumuseţii duhovniceşti şi veşnice, de la Dumnezeu, vrăjmaşul depărtea-

ză şi întru nimic Îl socoteşte şi aruncă în moarte. Iată ce nebunie! Iar tu să pofteşti frumuseţea cea veşnică, duhovnicească, pe Dumnezeu, Care a zidit toată frumuseţea; iar de la frumuseţea cea stricăcioasă, care se strică şi se împute, înalţă-te la cea nestricăcioasă, care în veci bineînmiresmează şi minunat a bineînmiresmat trupurile sfinţilor, în timpul vieţii lor şi după moarte. Dumnezeule, în ce robie se află omenirea! În robia tuturor păcatelor cu putinţă, ce orbesc mintea şi inima omului.

Doamne, Tu ai vânat pe cel ce ne-a vânat pe noi, pe ucigaşul diavol, şi ne-ai izbăvit de fălcile lui. Drept aceea, Biserica strigă către Stăpâna de Dumnezeu Născătoare într-o oarecare cântare: *arcul puternicului stăpânitor al acestei lumi prin purtarea Ta în pântece s-a sfărâmat, Stăpână: că Tu trupul dumnezeieştii întrupări luminat l-ai dat undiţei, Cuvântului Părintesc* (lui Hristos), *Care pe vrăjmaşul nostru cel strămoşesc* (pe diavol) *l-a vânat; pentru aceasta să-I strigăm: slavă puterii Tale, Doamne!* (Cântarea a 4-a a canonului, slujba de 1 august). Ce nebunie este în păcat, altfel spus în omul nostru cel vechi! Prin ce ne-am spurcat, ne-am stricat, ne-am întunecat, am înnebunit, ne-am omorât, prin ce ne-am lipsit de binecuvântarea lui Dumnezeu şi ne-am supus blestemului şi chinurilor veşnice? Sau iar şi iar năzuim, ne avântăm, vrem să repetăm mereu păcatul stricător, oricare ar fi el: pentru ce? Pentru o plăcere de o clipă, pentru o aprindere trupească, pentru o beţie a desfătării trupeşti. O, blestemat păcat! O, blestemată patimă trupească oarbă, atotpierzătoare, de moarte

aducătoare! Până când vei trăi şi vei împărăţi în noi şi ne vei da pierzării? Sfinţi oameni ai lui Dumnezeu din toate tagmele, vă fericim pe voi, că v-aţi luptat cu trezvie şi statornicie împotriva trupului, l-aţi disprețuit, l-aţi călcat, l-aţi omorât, şi prin aceasta L-aţi sălăşluit pe Dumnezeu în inima voastră şi v-aţi făcut locaş cuprinzător al Duhului Sfânt. Ajutaţi-ne şi pe noi să-l omorâm pe el, ce ne omoară în fiecare zi.

Prietenia cu trupul nostru şi înşelarea desfătărilor trupeşti este pricina păcatelor noastre, pricina răcelii faţă de Dumnezeu, a împătimirii de lume şi de părutele, trecătoarele şi pieritoarele ei bunătăţi, pricina leneviei şi nepăsării noastre sufleteşti. *Aţipit-au şi au dormit!*

Ia seama la trupul tău multpătimaş, ce foarte mare vrăjmaş îţi este: prin mii de pofte el vrea să depărteze sufletul tău de Dumnezeu, să îl slăbănogească, să-l spurce, să îl omoare – el slăbănogeşte prin lenevie şi răceală faţă de rugăciune, faţă de metanii, faţă de cugetarea la Dumnezeu. O, vrăjmaş casnic, atotviclean, amăgitor! Până când voi fi cu tine? *Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?* (Romani 7, 24)

Pentru cel care doarme îndelung, interesele duhovniceşti devin străine, rugăciunea – ostenicioasă, exterioară şi nu din inimă, iar interesele trupului trec pe primul plan – mâncarea şi băutura, câştigul, jocurile, feluritele distracţii. Somnul prisositor aduce vătămare, slăbănogeşte sufletul şi trupul.

Cel ce pătimeşte cu trupul încetează a mai păcătui (I Petru 4, 1). Iată pentru ce pătimirile, crucea sunt de neapărată trebuinţă pentru creştin: fără pătimiri, fără

apăsare, trupul nostru își face de cap, înnebunește, păcătuiește, Îl mânie pe Dumnezeu, face necazuri sieși și sufletului. O, trup ticălos, multpătimaș, din care sunt toate necazurile în omenire! O, inimă multpătimașă, întinată! *Ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om: că dinlăuntru, din inima omului, ies gândurile rele, preacurviile, curviile, uciderile, furtișagurile, asupririle, vicleșugurile, înșelăciunile, înverșunările, ochiul zavistnic, hula, trufia, nebunia. Toate relele acestea dinlăuntru ies și spurcă pe om* (Marcu 7, 20-23). Iată unde-i izvorul răului în om – în inimă! *Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele* (Psalmi 50, 11). *Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți, spăla-mă-vei și mai vârtos decât zăpada mă voi albi* (Psalmi 50, 8). O, bunătatea, o, atotputernicia, o, dreptatea, o, înțelepciunea lui Dumnezeu! O, simplitatea ființei lui Dumnezeu!

Baia și somnul prelungit, luate toate împreună, nu sunt deloc binefăcătoare pentru viața duhovnicească și dezvoltă lenevia și iubirea de plăceri. Fugi în tot chipul de răsfățarea cărnii și poartă-te față de ea cu asprime, pentru Împărăția lui Dumnezeu.

De la Atotbunul Dumnezeu nu poate lua ființă decât binele, iar nu răul – și însăși boala ta este un bine, în timp ce tu cârtești, te împuținezi cu sufletul, te trândăvești: rabdă, mulțumește – pentru plăcerile dorite la tinerețe vin boli nedorite la bătrânețe.

În vremea postului, mai ales preotul trebuie să lase plăcerile care atâță trupul și să nu-i facă cheful acestuia, ci să îl amărască: să nu doarmă mult, să învețe poporul cuvântul lui Dumnezeu, pocăința nefățarni-

că, roditoare, să stârnească în el ura față de tot păcatul, să arate cât este el de potrivnic firii noastre și lui Dumnezeu, cum a reușit el ca împotriva firii să intre în înrudire cu ea și să lucreze în ea cu stăpânire, fără de saț și în chip pierzător.

La lume și la tot ce este în lume să privești ca la o umbră trecătoare și de nimic să nu te legi, față de nimic să nu ai împătimire. Esențială este lumea duhovnicească, netrecătoare, și esențial este Domnul, Care a zidit-o: de El să te lipești cu tot sufletul.

Este de trebuință luptă neabătută, neîncetată cu toate patimile care trăiesc și s-au înrădăcinat în noi. Ce patimă ai biruit și ai omorât, spune-mi? Scoală-te și biruie toate patimile, pe acești amaleciți gândiți care viază în tine și trăiesc în bună înțelegere cu tine. *Ce împărtășire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împreunare are lumina cu întunericul? Sau ce unire are Hristos cu Veliar?* (II Corinteni 6, 14-15).

Unii sunt așa de obișnuiți cu păcatul și au conștiința atât de pervertită, că nici păcatul nu-l socotesc păcat, ci ca pe un lucru normal și oarecum îngăduit, sau socotesc că e o treabă de pricepere, îndemânare și îndrăzneală să amăgești și să înșeli pe alții și să te folosești de greșeala și de neștiința lor spre folosul propriu. Trebuie să ne păzim conștiința sănătoasă, curată, nepătată, simțitoare, gingașă, care să alunge îndată de la sine oricare atingere a păcatului ca pe o otravă ucigătoare, *fiindcă plata păcatului este moartea* (Rom. 6, 23). Astfel, în vicleana vreme de acum, vreme a feluritelor „libertăți" nedrept date și nedrept înțelese,

unii nu socotesc nici uciderea drept păcat, nici curvia, nici jaful şi celelalte.

Pe măsura stăruirii în păcate se formează deprinderea cu ele, pe măsura stăruirii în păcate voinţa de bine slăbeşte din ce în ce mai mult, iar voinţa de rău se întăreşte aşa de mult, că devine greu pentru om să se împotrivească păcatului. Trebuie să deprindem toată virtutea în aşa chip, ca ea să fie în om ca o însuşire firească.

Tot sufletul creştinesc trebuie să atingă o asemenea stare sufletească, încât să simtă totdeauna faţă de tot păcatul o desăvârşită silă, în orice chip s-ar înfăţişa el, şi totodată să atingă o desăvârşită aplecare a inimii faţă de toată virtutea.

Pentru a moşteni cerul şi viaţa veşnică şi a ne învrednici de veşnica împărtăşire cu sfinţii îngeri şi sfinţii oameni, trebuie ca aici, pe pământ, să ne curăţim dinainte, să urâm păcatul şi să iubim dreptatea, numai dreptatea, şi într-acest chip să ne asemănăm lui Dumnezeu şi sfinţilor Lui – *că ce împărtăşire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împreunare are lumina cu întunericul?* (II Corinteni 6, 14). Sfinţii toată viaţa s-au pregătit şi s-au curăţit de toată întinăciunea trupului şi a duhului: trebuie să deprindem mai ales smerenia, căci începutul păcatului este trufia. Luceafărul prin trufie a căzut.

Toţi sfinţii s-au recunoscut şi s-au simţit păcătoşi şi toţi s-au pocăit fără fătărnicie, au plâns, au arătat după putinţă că-şi recunosc păcatele de voie şi fără voie, au urcat treptele pocăinţei, îndreptării, s-au îndeletnicit

întru toată virtutea şi au ajuns la sfinţenie, la asemănarea cu Dumnezeu şi la starea de a fi ai Lui. Noi în fiecare zi citim rugăciuni, ni se înmoaie inima de ele, plângem şi primim milă de la Domnul. Slavă milostivirii Lui, îndelungii Lui răbdări, bunătăţii Lui care ne ascultă şi ne răspunde! Cât de fericiţi suntem având un asemenea Dumnezeu, *Puternic întru milă şi Bun întru tărie, ca să ajute a mângâia pe toţi cei ce nădăjduiesc întru milostivirea Lui!*

Citeşti în rugăciunile de seară: *şi ne izbăveşte pe noi de obiceiul cel rău* (rugăciunea către Sfântul Duh). Dacă te-ai obişnuit să te lăcomeşti, să mănânci şi să bei mai mult decât este nevoie, să corcoleşti în tine gânduri şi pofte de curvie, să fii iubitor de câştig, să te leneveşti la rugăciune, să pizmuieşti, să te superi din toate fleacurile, să cârteşti asupra greutăţilor vieţii, asupra bolilor, a nereuşitelor, obişnuieşte-te acum să omori toate acestea întru tine însuţi prin postire, prin rugăciune şi nevoinţe după puterea ta, şi să nu crezi că de postire, rugăciune şi nevoinţe are nevoie doar monahul – ele sunt neapărat trebuincioase oricărui creştin, din orice tagmă şi rang. Dacă ai ştiut să păcătuieşti, să ştii şi să te îndreptezi şi să te curăţeşti, ca să te faci fiu al luminii.

Să cugetăm cu toţii la starea noastră de cădere, cădere groaznică, şi la nevoia de ridicare, de îndreptare. Mulţi nu îşi dau seama de această cădere şi ca atare nu socotesc că ridicarea este pentru ei cuvenită şi neapărat trebuincioasă, şi se învechesc în nenumărate patimi şi obiceiuri rele. Doamne, deschide ochii noştri cei gândiţi!

Adevăratul creştin se îngreţoşează de tot păcatul nu doar în vorbe, ci şi în faptă se îngreţoşează, şi în gânduri, şi în simţăminte, şi în amintiri, şi în închipuire şi, îngreţoşându-se de el, iubeşte din toată inima pe Dumnezeu şi virtutea. – Aceasta, robule al lui Dumnezeu, fie cu tine totdeauna.

În fiecare zi, ceas şi minut să iei aminte la toate gândurile, poftele şi toate mişcările inimii, cuvintele şi faptele tale, şi să le judeci cu asprime, neîngăduindu-ţi a te spurca nici cu un singur gând, cu o singură închipuire şi poftă păcătoasă, nici cu un singur cuvânt sau cu o singură faptă păcătoasă, ştiind că Domnul este Drept Judecător, Care în fiecare clipă te judecă şi preţuieşte tot omul tău cel lăuntric. Pentru Dumnezeu să te păzeşti curat fără încetare, fiindcă sfârşitul tău este aproape.

Să iei aminte la tine însuţi şi să te uiţi încotro vede ochiul tău cel lăuntric – spre Dumnezeu, spre cer, spre patria nestricăcioasă, spre sfânta şi cerească slavă, pe care sfinţii au primit-o pentru ostenelile şi luptele lor, pentru neclintita lor dăruire faţă de Dumnezeu şi dragostea lor ce nu a cunoscut cădere, sau spre pământ, spre desfătările pământeşti, spre această robie, spre aceste vise care pier.

De vrei să te cunoşti cu de-amănuntul cum eşti, ce neajunsuri, ce năravuri, ce patimi, ce vicii sunt în tine, ia aminte la visele tale, atunci când dormi ziua şi noaptea – ia aminte, pe cât poţi, la toate: şi vei căpăta tabloul sau ecoul aşezării tale sufleteşti rele şi bune; şi după ce te-ai cunoscut pe tine însuţi, străduieşte-te ca

fără întârziere să-ți îndrepți neajunsurile și să tai ca și cu o seceră neghinele păcatelor.

Dacă ochiul tău cel drept te smintește... dacă mâna ta cea dreaptă te smintește... (Matei 5, 29-30). Omul este făcut *drept* și trebuie să fie astfel, părăsind viclenia păcatului; trebuie să taie patimile iar nu mâinile și picioarele, să scoată patimile, iar nu ochii. *Din inimă ies gândurile rele* – ochiul viclean (Matei 15, 19); toate acestea trebuie tăiate, smulse din rădăcină cu ajutorul harului lui Dumnezeu.

De nu-și va urî cineva sufletul său... nu poate să fie ucenicul Meu. Cu adevărat, trebuie să urăști sufletul tău, fiindcă el este plin de toate patimile, care te înstrăinează de Dumnezeu, Viața Veșnică, el e unealta diavolului, el e vrăjmașul tău neîmpăcat.

Domnul Cel Drept îngăduie să crească și să se pârguiască în această lume binele și răul, și pe acesta din urmă îndelung îl rabdă, nevrând pierzarea păcătoșilor și înmulțind pedeapsa celor nepocăiți și care întrebuințează rău îndelungă-răbdarea Lui. Vrednică de laudă și uimitoare este această îndelungă-răbdare a lui Dumnezeu, rod al iubirii Lui către făpturi. Mulțumită acestei îndelungi-răbdări câți păcătoși și păcătoase nu s-au mântuit, care trebuiau să piară pe vecie dacă Dumnezeu nu ar fi avut îndelungă-răbdare față de noi, prevăzând întoarcerea și îndreptarea noastră. O, îndelungă-răbdare minunată! Proslăvesc aceste însușiri dumnezeiești– harul și îndelunga-răbdare! Câți păcătoși nu s-au mântuit prin ea! Manasi, regele Iudeii, acest rege preaticălos, a fost miluit doar mulțumind

îndelungii Tale răbdări. Citeşte rugăciunea de pocăinţă a lui Manasi, şi deprinde adâncul pocăinţei şi osândirii de sine, şi îndreptează-te.

Ca un Doctor Milostiv, Dumnezeu ne-a dat nouă, păcătoşilor, care bolim de patimi fără număr, pocăinţa ca doctorie duhovnicească şi ca viaţă. Tot sufletul nefăţarnic însetează de pocăinţă ca de o băutură de viaţă dătătoare, ca de o băutură ce întăreşte sufletul şi trupul, cum însetează orbul de lumină. Darul pocăinţei ni l-a mijlocit de la Părintele Ceresc, Cel Sfânt şi Fericit, Iisus Hristos şi numai El, fiindcă El singur a împlinit în locul nostru toată dreptatea, toată legea lui Dumnezeu, pe care nimeni dintre oameni n-o putea împlini cu puterile sale, fiindcă El singur a luat asupra Sa blestemul cu care pe dreptate a blestemat omenirea neascultătoare Părintele Ceresc, El singur a suferit pentru noi toate chinurile şi a gustat pentru noi *moartea*, pe care noi înşine ne-am căutat-o ca *plată* de neocolit *a păcatului* (Romani 6, 23). Dacă Domnul Iisus Hristos nu S-ar fi adus pe Sine, de bună voie, jertfă pentru noi, nu ne-ar fi fost dată pocăinţa – iar pentru jertfa Lui ea a fost dată tuturor credincioşilor, şi toţi cei ce raţionează cu adevărat se folosesc cu osârdie de ea, se schimbă cu schimbarea cea dumnezeiască, se fac oameni noi, cu noi gânduri, dorinţe, hotărâri, fapte, şi se mântuiesc, se luminează şi se fac casnici ai lui Dumnezeu. Doar cei necredincioşi, vicleni, încăpăţânaţi şi leneşi pier.

Oare este răspunzătoare omenirea pentru acest îngrozitor ceas al nouălea, în care Răscumpărătorul nostru Şi-a dat sufletul? Răspunzător, răspunzător e fieca-

re suflet – căci pentru fiecare suflet a pătimit şi a murit Domnul, pentru fiecare a fost plătit acest preţ nesfârşit de scump. Suntem datori să vieţuim nu pentru noi înşine, ci pentru Cel ce a murit şi a înviat pentru noi. Iată răspunderea noastră, iată îndatorirea noastră faţă de Dumnezeu-Omul, Care a murit pentru noi pe cruce: iar întrucât şi pentru tine a murit Hristos, şi tu eşti dator să te pocăieşti cu nefăţărnicie întotdeauna, căci şi pentru păcatele tale a pătimit Mielul lui Dumnezeu.

Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care... toate le plineşti... (Rugăciunea către Sfântul Duh). *Toate*, adică cerul şi pământul. Dar inima ta o plineşte (adică umple) El, Duhul Sfânt? Întreabă-te sincer: şi dacă nu, atunci de ce, pentru care împătimire a ta, pentru care păcat? – Şi străduieşte-te prin pocăinţă nefăţarnică să atragi în inima ta Duhul Sfânt.

Omule creştin! Adu-ţi aminte ce multpurtătoare de grijă şi minunată pronie a arătat faţă de mântuirea ta Domnul, Care a hotărât să te mântuiască mai înainte de a fi făcuţi vecii, mai înainte însemnând venirea Sa pe pământ prin proroci şi feluriţi drepţi ai Vechiului Testament, cum a venit pe pământ şi a împlinit toată iconomia Sa privitoare la tine, întemeind Biserica, cu păstorirea şi cu Tainele, dându-i cuvântul cel de mântuire al harului peste har, toate mijloacele mântuitoare de viaţă şi cucernicie! Adu-ţi aminte de pătimirile pe care le-a îndurat pentru tine Domnul Iisus Hristos, de răscumpărătoarea moarte pe cruce, învierea şi înălţarea la cer şi făgăduinţa de a veni a doua oară pe pământ cu slavă spre judecarea viilor şi a morţilor.

Spune, ce faci tu însuţi pentru mântuirea ta? Fiindcă *Împărăţia cerurilor se ia cu sila, şi silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12). Ruşinează-te de tine însuţi, pocăieşte-te, plânge-ţi necredinţa, nebunia şi celelalte patimi şi apucă-te mai degrabă de lucrarea mântuirii tale. Citeşte cuvântul lui Dumnezeu, citeşte cum s-au nevoit sfinţii, oameni pătimitori la fel ca noi.

O, înnoitoare prin mila lui Dumnezeu putere a pocăinţei! Cât de mare este milostivirea şi îndelunga răbdare a lui Dumnezeu faţă de noi, păcătoşii! În fiecare zi (având râvnă pentru pocăinţă) ne înnoim prin harul pocăinţei. Domnul dăruieşte sufletului în pocăinţă renaştere. Mă străpung de nemăsurata milostivire a lui Dumnezeu faţă de neamul omenesc. Ce preţ nemăsurat de mare a plătit El Părintelui Ceresc pentru izbăvirea omului de iad şi de chinul cel veşnic şi pentru dăruirea sfinţeniei, spre a ne răscumpăra lui Dumnezeu: S-a dat pe Sine Însuşi, a pătimit şi a murit pentru noi! O, drahmă pierdută, suflet zidit după chipul lui Dumnezeu! Mireasă a lui Dumnezeu! Copil al lui Dumnezeu! *El pentru păcatele noastre a fost rănit şi a pătimit pentru fărădelegile noastre, certarea împăcării noastre a fost asupra Lui, şi prin rănile Lui ne-am vindecat* (Isaia 53, 5). Şi de aceea suntem datori să împreună-pătimim şi să ne împreună-răstignim cu El, ca să viem cu El.

Cât de sfântă, bună, preaînţeleaptă, veşnică, preafericită este voia lui Dumnezeu privitoare la noi, oamenii, şi cum suntem datori să ne străduim neîncetat, din toate puterile, s-o împlinim pentru propria bunăstare vremelnică şi veşnică! Iar voia noastră cât de păcătoasă, mioapă, oarbă, greşită, egoistă, pierzătoare este,

având în vedere doar propriul folos şi câştig! – Nu uita că din tinereţe eşti stricat cu sufletul şi trupul: smereşte-te şi te pocăieşte adânc înaintea lui Dumnezeu, şi mulţumeşte-I că ţi-a dat vreme spre pocăinţă şi îndreptare. – O, câtă milostivire a revărsat asupra ta Domnul în toate zilele vieţii tale pe pământ! Nu este număr! Plângi şi dă mulţumită.

Câte patimi de tot felul, câtă răceală şi nepăsare faţă de suflet şi de soarta lui veşnică de dincolo de mormânt, câtă trândăvie, cârtire, neascultare, samavolnicie se cuibăresc în adâncul inimilor noastre – şi cât de necuraţi suntem înaintea lui Dumnezeu, nevrednici de El aproape în orice clipă, iar vrednici de El suntem poate numai atunci când cu adevărat ne dăm seama de păcatele noastre şi plângem pentru ele, cerând iertare şi arătându-ne dorinţa neclintită de a nu le mai repeta, de a nu ne mai pângări cu ele, de a nu mai fi robi lor, ci de a păzi şi împlini neabătut sfânta, dreapta şi preaînţeleapta voie a lui Dumnezeu.

Apropiaţi-vă de Dumnezeu, şi El Se va apropia de voi (Iacov 4, 8). Prin păcat, oamenii s-au îndepărtat de Dumnezeu, de viaţa Lui, şi s-au făcut casnici ai diavolului, pricinuitorul păcatului şi al tuturor relelor şi al morţii. Dar prin puterea Celui Răstignit se săvârşesc până acum semne şi minuni ale mântuirii omului, pentru adevărata lui pocăinţă, prin care el se face apropiat lui Dumnezeu sau Dumnezeu-Omului, Celui într-o singură Faţă [Persoană] Neamestecată şi Neîmpărţită.

Pe cei flămânzi i-a umplut de bunătăţi (Luca 1, 53). Cu cât sunt mai adânci pocăinţa, smerenia, conştiinţa

şi simţământul propriilor păcate, cu atât mai din belşug este dăruit harul iertării, cu atât mai mult se revarsă bunătăţile în sufletul omului de la Stăpânul Cel Atotîndurat. Manasi a fost cel mai nelegiuit dintre regi, însă a arătat apoi şi pocăinţă mare şi adâncă, şi a fost învrednicit de către Domnul de mare iertare şi milă. Pătrundeţi în rugăciunea de pocăinţă a lui Manasi, regele Iudeii, cum întru aceasta s-a smerit, s-a pocăit; cum a mărit milostivirea şi îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu! Rugăciunea lui este pildă de pocăinţă.

Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia cerurilor (Matei 3, 2). Păcatele îl depărtează pe om de Dumnezeu, Izvorul vieţii, şi îl aruncă în moarte. Pentru a ne apropia de Dumnezeu, avem nevoie de pocăinţă sinceră. Dumnezeu Însuşi îl caută pe omul care s-a depărtat de El, Însuşi părăseşte cerul şi vine pe pământ, Se face om, intră în cea mai apropiată împărtăşire cu el, stă de vorbă cu el, sfinţeşte apele prin Botezul Său, dăruieşte baia celei de-a doua naşteri, aşează [instituie] Taina cinei – împărtăşirea Trupului şi Sângelui, pogoară harul Duhului Sfânt asupra credincioşilor, dăruieşte pocăinţa, dezlegarea păcatelor, sfinţirea, înnoirea, întărirea, înfierea şi îndumnezeirea. Ce nu a dat? Toate, toate le-a dat cu prisosinţă. Cum se folosesc oamenii de mijloacele mântuitoare? – Le calcă în picioare precum porcul mărgăritarele (Matei 7, 6). Dar cu asprime se va cere socoteală de la cei necredincioşi, nemulţumitori, trufaşi şi cu năravuri rău.

A săpa nu pot, a cere îmi este ruşine (Luca 16, 3). Aici e şi necazul şi marea pierdere: că nu poţi să ceri,

în timp ce trebuie să ceri. *Cereți și vi se va da* (Matei 7, 7); căci *ești ticălos și vrednic de plâns și sărac și orb și gol* (Apocalipsa 3, 17); „nu pot să sap", în timp ce trebuie să sapi; să fi săpat în adâncul sufletului tău, ai fi descoperit adevărata comoară – sufletul cel nemuritor, îngropat de patimi, acel suflet care a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și care ți-a fost înăbușit cu totul de poftele și desfătările vieții.

Mari sunt păcatele cu care au fost ispitiți, în care au căzut și bărbați sfinți, fiindcă și dreptul de șapte ori în zi cade (Pilde 24, 16); însă noi le suntem datori cu mari pilde de pocăință, de milă a lui Dumnezeu, bunăoară lui David, lui Manasi și multor sfinți ai Noului Testament – Apostolilor Petru și Pavel, curvei, curvarului, tâlharului celui cu bună înțelegere, Mariei Egipteanca și multor altora; dacă ei nu ar fi păcătuit greu înaintea lui Dumnezeu, nu ar fi dăruit Bisericii asemenea minunate, arzătoare, nefățarnice pilde de pocăință. Citiți întru luarea-aminte a inimii Psalmii împăratului David, mai ales Psalmul 50, și rugăciunea lui Manasi, regele Iudeii, cel mai necredincios dintre împărați, care a poruncit să fie tăiat în două cu fierăstrăul cel mai mare dintre proroci – Isaia – și a fost miluit: și veți vedea cât de mare a fost în ei puterea pocăinței, pe care Însuși Dumnezeu a primit-o întru miros de bună mireasmă spre pildă nouă, păcătoșilor.

Îl iubesc pe marele Înainte-Mergător și Botezător al Domnului, Ioan, pentru blânda, însă înfricoșătoarea și hotărâta lui propovăduire către farisei și saduchei: *Lopata Lui este în mâna Lui, și va curăți aria*

Sa, şi va aduna grâul în jitniţa Sa, iar plevele le va arde cu focul cel nestins (Matei 3, 12). Ascultaţi ori citiţi mai des aceste cuvinte înfricoşătoare şi pocăiţi-vă, farisei şi saduchei contemporani şi toţi intelectualii neştiutori ai Legii lui Dumnezeu! Aşteptaţi groaznica împlinire a ultimelor cuvinte, iar toţi nevoitorii să aştepte fericita făgăduinţă a Domnului. Amin.

Fariseul, stând, (astfel) se ruga întru sine (Luca 18, 11). Ce citeşte în sufletul fariseului atoatevăzătorul, preadreptul, înfricoşătorul, drept judecătorul Ochi – căci fariseul se ruga privitor la sine nu în auzul lumii, ci în taină? *Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt precum ceilalţi oameni* (Luca 18, 11) şi aşa mai departe. Prin „fariseu" putem înţelege tot ce este semeţ, îngâmfat de tagma, rangul şi mintea sa, de cărturăria deşartă, de bogăţie, frumuseţe, putere, reuşite, şi priveşte cu trufie şi dispreţ omenirea păcătoasă, dar care se smereşte şi se pocăieşte în sufletul său, având ochiul lăuntric luminat de lumina harului, îndreptat spre lăuntru, spre adâncimile inimii, contemplând întregul adânc al păcatului, întreaga stricăciune pe care a adus-o în firea noastră păcatul, întreaga vinovăţie înaintea judecăţii lui Dumnezeu, întreaga pedeapsă de care suntem vrednici în faţa judecăţii lui Dumnezeu – şi pricepând cu smerenie păcatele, strigă din adâncul inimii smerite ca să primească miluire: *Milostiv fii mie, păcătosului!* (Luca 18,13) Iată ce a văzut, ce a citit în inima vameşului Ochiul cel drept: El a văzut, El a citit într-unul neştiutoarea trufie şi îngâmfare, iar în celălalt (în vameş) smerita pricepere a mulţimii păcatelor proprii şi lipsa de răspuns a păcătosului înaintea Drep-

tăţii preaînalte: *Dumnezeule, milostiv fii Mie, păcătosului!* Ce nenumărată mulţime de farisei vede Ochiul lui Dumnezeu, mai ales în vremea de acum – vreme a oamenilor lipsiţi de Dumnezeu, a închinării la propria raţiune, a propriului talent scriitoricesc, vremea închinării la idolul de aur şi argint, vremea când stăpânirea se roagă de supuşi. Vrednici de plâns, nechibzuiţi, slabi de vedere, orbi sunteţi voi, oameni! Nu bănuiţi şi nu gândiţi că toate socotelile voastre sunt uşuratice, răutăcioase, toate patimile voastre sunt însemnate cu trăsături de neşters acolo în cer, în cartea veşnicelor judecăţi ale lui Dumnezeu, precum şi în conştiinţele voastre – şi toate se vor vădi la judecata cea de obşte, şi vă vor aduce ruşine de nesuferit şi dreaptă osândire. Acum vă ascundeţi de judecata omenească şi de conştiinţa voastră, şi faceţi nepedepsiţi fapte nelegiuite, petrecându-vă vremea în jocuri, plăceri trupeşti sau în nelucrare şi râs. Dincolo nu va rămâne ascuns nici un gând. Răfuiţi-vă aici cu păcatele voastre, cât este vreme de pocăinţă. Grabnic se vor zăvorî uşile, şi în deşert veţi bate şi veţi grăi: *Doamne, Doamne, deschide-ne nouă!* (Matei 25, 11). Vi se va răspunde: *Plecaţi de la Mine, cei ce lucraţi fărădelege, nu vă cunosc pe voi!* (Matei 7, 23). Aici voi sunteţi pretutindeni cei dintâi – dincolo veţi fi cei din urmă, adică în iad; iar cei din urmă, adică vameşii care se pocăiesc, vor fi cei dintâi. În acea arie a toată lumea, lopata va vântura toată pleava şi o va arde în foc nestins, iar grâul îl va aduna în jitniţa cerească. Deci, nedreptul să mai nedreptăţească; spurcatul să se mai spurce, iar dreptul să mai săvârşească dreptate şi cel sfânt să se mai sfinţească. *Iată, vin degrab, şi plata Mea este cu Mine ca*

să dau fiecăruia după faptele lui (Apocalipsa 22, 12). Ce veți face voi, cei necredincioși, nepregătiți, slăbănogiți, stricați până în măduva oaselor, atunci când vă va ajunge înfricoșata judecată a lui Dumnezeu fără de veste, precum războiul cu japonezii, precum revoluția rusă? Atunci nu vă vor da vreme nici să intrați în casă ca să luați vreun lucru de trebuință: *unul va fi luat și unul va fi lăsat* (Matei 24, 40).

Oamenilor lumii dintâi, dinainte de potop, li s-a dat vreme de pocăință 120 de ani, și ei au fost preîntâmpinați că pentru păcatele lor va veni pedeapsă asupra tuturor de la Dumnezeu – potopul. Vremea trecea, iar oamenii erau din ce în ce mai stricați și nu cugetau la pocăință și nu credeau propovăduitorului pocăinței, dreptului Noe – și cuvântul lui Dumnezeu s-a împlinit întocmai. Evreii nu-i credeau pe proroci că vor fi robiți de împăratul Babilonului, și au continuat să se închine la idoli – și au mers în robie, și Ierusalimul a fost nimicit, și toată bogăția strămutată în Babilon. Iudeii din vremea lui Iisus Hristos n-au crezut în Hristos ca Mesia și L-au omorât cu moarte de cruce, și prorocia lui Hristos despre căderea Ierusalimului s-a împlinit degrab – pe iudei i-au nimicit romanii fără cruțare. Așa și în vremea de acum poporul a înnebunit, nu ia aminte la voia Sfintei Biserici, spun: „Sunt povești, ne înșală preoții pentru câștigul lor". O, orbilor! O, tarilor de cerbice și netăiaților împrejur cu inima, oare nu în ochii voștri s-au întâmplat toate cele ce au fost prezise de Evanghelie și se împlinesc acum? Iată: război nimicitor, foamete, molime. Oare nici acum nu credeți în Dreapta Judecată

a lui Dumnezeu? Ci să ştiţi că judecata la uşă este, şi Domnul va veni degrab cu slavă *să judece vii şi morţii* (II Timotei 4, 1).

Cele ce trebuie să caracterizeze viaţa noastră de acum sunt credinţa, pocăinţa, războiul cu păcatul în toate formele lui, umblarea întru căile Domnului, aducerea roadelor pocăinţei, înmulţirea talanţilor daţi nouă spre lucrare, îmbrăcarea în omul cel nou. *Oricine este în Hristos, făptură nouă este* (II Corinteni 5, 17). *Iată, toate le fac noi* (Apocalipsa 21, 5), spune Domnul. Temelia cucericiei este cunoaşterea adâncă de sine, cunoaşterea adâncă a chipului şi asemănării, cunoaşterea întregului adânc al căderii omului, al neajutorării lui atunci când e lipsit de Dumnezeu, singurul Care poate să ne reaşeze dintru cădere şi *să ne cureţe de toată întinăciunea păcatului* (II Corinteni 7, 1) – să ne cureţe, să ne sfinţească şi să ne facă făptură nouă. – Doamne, ajută-ne! Doamne, mântuieşte-ne!

Multă milostivire ni s-a dat de la Dumnezeu, dar se şi cere de la noi multă schimbare în bine, multă pocăinţă, osârdie, dragoste şi toată virtutea, ca să fie desăvârşit omul lui Dumnezeu, gata spre toată fapta bună.

Adevărata pocăinţă cere să nu se mai repete păcatele pentru care s-a pocăit omul, ci să fie urmată neabătut calea virtuţii. Deseori însă se întâmplă ca omul să se pocăiască de întărâtare, răutate, ură, şi degrabă să se lase târât de ele; să se pocăiască pentru neînfrânare, după care în scurt timp să săvârşească iarăşi acelaşi păcat; să se pocăiască pentru părtinire, împătimire faţă de om, iar peste un minut să facă acelaşi lucru.

Fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel Ceresc desăvârșit este! (Matei 5, 48) Pocăința osârdnică, de fiecare zi și de fiecare clipă trebuie să ne ducă la îndreptare, la virtute și la desăvârșire: zi de zi, ceas de ceas trebuie să fim mai buni. Pocăința trebuie să scoată din om suspine și lacrimi, ca la vameș și curvă.

Piciorul meu a stat întru dreptate (Psalmi 25, 12). Mi-a venit în minte acest stih din psalm, și l-am adâncit în inima mea cugetând la el, și m-am gândit: o, dacă piciorul meu (sufletul) ar sta neclintit întru desăvârșita dreptate a Legii lui Dumnezeu, întru dreptatea harului! Dăruiește, Doamne, această milă robului Tău!

Prietene, cum ai intrat aici neavând haină de nuntă? Și a zis slugilor: legându-i mâinile și picioarele, luați-l și aruncați-l întru întunericul cel mai din afară: acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților; că mulți sunt chemați, dar puțini aleși (Matei 22, 12-14). Hristos, Dumnezeul nostru, S-a asemănat pe Sine cu un Mire Sfânt, Preafrumos, Purtător de lumină, Veșnic, Care bine a voit a se însoți cu sufletul credincios prin însoțire veșnică, nestricăcioasă, de viață dătătoare în viața viitoare și nesfârșită, după ce l-a logodit cu Sine în viața pământească. Pentru a se însoți cu sufletele credincioase, dar pângărite cu păcate fără număr, care au schimonosit chipul lui Dumnezeu și s-au făcut străine de Dânsul prin păcate, Domnul le-a dăruit haină preafrumoasă, nestricăcioasă, duhovnicească în Taina Botezului și a pecetluirii cu Duhul Sfânt prin ungerea cu Sfântul Mir. Dar omul și-a spurcat din nou haina botezului și iarăși s-a îndepărtat de Dumnezeu și s-a învești mântat în zdrențele puturoase ale patimi-

lor, rupând şi necinstind însoţirea sa cu Dumnezeu; atunci Domnul, după milostivirea Sa, bine a voit să îi dea iarăşi haina cea de nuntă în pocăinţa nefăţarnică şi în împărtăşirea cu Sfintele lui Hristos Taine, şi omul primeşte din nou haina nestricăcioasă şi se însoţeşte în chipul cel mai strâns cu Mirele Ceresc, cu condiţia de a se păzi în tot chipul ca să nu îşi păteze iarăşi haina nunţii şi să trăiască în sfinţenie. Dar cine sunt aceste suflete însoţite cu Hristos, Mirele Cel Ceresc, unde sunt ele? Aceste suflete sunteţi voi, fraţi şi surori. Vă întreb: oare este curată, oare este împodobită haina voastră de nuntă? Oare v-aţi împodobit sufletele cu fapte bune? Cu ce vă veţi arăta la cina nunţii, în Împărăţia cerurilor? Oare vă pregătiţi neîncetat să ajungeţi acolo unde ne aşteaptă Mirele Preafrumos, Împăratul îngerilor şi al tuturor sfinţilor? Pregătiţi-vă fără întârziere: vremea trece şi vă apropie de sfârşitul vieţii, iar apoi va trebui să încheiaţi socotelile cu Stăpânul Cel Drept pentru toată viaţa. Da, zic, să ne pregătim toţi pentru a dobândi sufletului haină curată, sfântă, bineplăcută Mirelui Ceresc. Amin.

De la toată făptura înţelegătoare [raţională] se cere credincioşie şi dăruire faţă de Domnul; însă pentru a fi credincioşi şi a avea dăruire faţă de Domnul trebuie să lepădăm împătimirea de trupul nostru pătimaş şi de lumea preacurvă şi păcătoasă, ce ne înşală fără contenire cu plăceri de o clipă. Trebuie să încetăm a mai fi robi pântecelui, teatrului, cărţilor de joc, circului, robi ai feluritelor chefuri, ai tutunului, robi ai argintului, ai aurului şi ai modelor complicate. Iată: tu, închinător al teatrului, oare te vei putea dezvinovăţi la judecata

lui Dumnezeu pentru împătimirea față de acesta? Nu, fiindcă din pricina lui ai uitat de Dumnezeu, de Biserica lui Dumnezeu, de cuvântul lui Dumnezeu, de rugăciune, de înalta menire pe care o ai fiind zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ai uitat de viața veșnică și de pregătirea pentru ea, de milostenie, de fecioric, de întreaga înțelepciune și înfrânare. Iar tu, lacomule și iubitorule de câștig, oare te vei arăta drept înaintea lui Dumnezeu atunci când El are să te judece după faptele tale? Nu, te va înăbuși aurul tău, lăcomia ta, zgârcenia ta; străin vei fi de milostivirea lui Dumnezeu, ca unul ce nu ai miluit pe aproapele. Vei fi aruncat în focul gheenei și nu ți se va îngădui să primești nici o picătură de apă, care să te răcorească și să potolească văpaia iadului. Iar tu, curvarule, oare vei afla milă la judecată dacă nu te vei pocăi și nu vei lepăda curvia ta, de nu vei plânge pentru ea, de n-o vei șterge prin milostenie și înfrânare? – Așadar, toți cei legați, împătimiți de această lume, care umbră este, de patimile lor cele amăgitoare, nu vor fi miluiți dacă nu se vor pocăi. O, cât de mulți care au păcătuit și s-au pocăit au fost miluiți! Cât de mulți care au fost curvari, ucigași, lacomi și s-au pocăit au intrat în rai și se desfată de fericire! Cât de mare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Cât de mare, nemăsurat de mare, este puterea răscumpărătoare a crucii, Sângele Mielului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, cel vărsat pentru lume! Prin ce se îndreptează necredincioșii, trufașii, împietriții, nesupușii, deznădăjduiții? – Pentru ei milostivirea lui Dumnezeu stă gata, de s-ar întoarce cu smerenie către Dumnezeu, Care nu dorește nimănui să piară, ci vrea ca toți să se mântuiască și întru

cunoştinţa adevărului să vină. Doamne, iartă-ne nouă, preoţilor, care din pricina timpului neîndestulător *degrab ne punem mâna* (I Timotei 5, 22) dezlegătoare (peste cei ce se pocăiesc). Nu ne osândi pentru aceasta şi pentru multe altele.

Ce ne apropie de Dumnezeu sau ce ne face casnici, rudenii ale lui Dumnezeu, fii ai Lui? – Chipul viu al lui Dumnezeu, pus sau înnăscut în sufletul nostru, unirea cu Dumnezeu prin credinţa în care am intrat în urma botezului, născându-ne din apă şi din Duh şi făcându-ne casnici ai lui Dumnezeu, îndatorirea de o parte şi de cealaltă: din partea Domnului – să ne miluiască şi să ne educe duhovniceşte pentru Împărăţia cerurilor, pentru viaţa veşnică în Dumnezeu; din partea noastră – dorinţa şi străduinţa de a-L iubi pe Dumnezeu, Cela ce ne-a iubit pe noi cum nu se poate mai mult, să Îi bineplăcem prin împlinirea poruncilor Lui şi să vieţuim în chip sfânt, îndepărtându-ne de păcate şi aducându-i prinosul pocăinţei. Iată ce ne face casnici ai lui Dumnezeu, fii apropiaţi ai Lui. Iar păcatul mereu se străduie să ne înstrăineze de Dumnezeu, să ne îndepărteze, să ne răcească faţă de El, să ne facă sălbatici, asemenea dobitoacelor şi fiarelor. *Cunoscut-a boul pe stăpânul său şi asinul – ieslea domnului său*, iar omul deseori nu Îl cunoaşte pe Domnul său (Isaia 1, 3).

Fiecare să se preschimbe, să se schimbe la faţă lăuntric; tu, cel trufaş, smereşte-te şi socoteşte-te cel de pe urmă dintre oameni, nu te semeţi niciodată cu nimic şi nu te lăuda: fiindcă ce lucru bun este la tine care să nu fie de la Dumnezeu? – Tot ce-i bun este de la El.

Preschimbă-ţi zavistia în bunăvoinţă; dacă trăieşti în curvie, neîncetat lasă necurăţia ta şi umple-te de râvnă pentru curăţia gândurilor şi dorinţelor; dacă voia ta e stricată, îndreapt-o şi fii neprihănit în cele dinlăuntru ale tale; dacă eşti iubitor de bani, lasă împătimirea, împietrirea inimii tale faţă de sărmani şi fii milostiv; dacă eşti certăreţ şi ursuz, fii modest şi să trăieşti cu toţi în pace; dacă eşti leneş la rugăciune şi virtute, să fii de aici înainte osârduitor; dacă eşti beţiv, să trăieşti de aici înainte cu trezvie; dacă eşti furăcios, dă de la tine; dacă eşti viclean, fii simplu şi nefăţarnic. Toţi să vă ridicaţi la înălţimea virtuţilor ca pe un munte şi să vă scuturaţi de păcatele voastre ca de o tină, ca de o necurăţie, ca de o stricăciune şi izvor al stricăciunii.

Să umbli totdeauna înaintea lui Dumnezeu ca înaintea Feţei Tatălui celui Atotbun, Atotputernic, grabnic-Ascultător, întotdeauna gata să plinească dorinţele şi cererile drepte ale inimii tale.

Gândeşte-te şi judecă în cugetul tău că în cer sunt ştiute toate gândurile, simţămintele şi aplecările sufletului tău, fie că şezi, eşti culcat, mergi, lucrezi, te rogi, citeşti, stai de vorbă – tot, dar tot este ştiut în cer: şi, ca atare, să vieţuieşti cu luare-aminte, să gândeşti şi să simţi drept, să trăieşti după dreptarul conştiinţei şi al poruncilor Mântuitorului şi Dumnezeului nostru; cu oamenii să te porţi sincer, simplu, fără viclenie, cu bunăvoinţă, în chip curat şi sfânt, să te rogi lui Dumnezeu şi sfinţilor cu osârdie şi evlavie. Amin.

Ţie, omul, în fiecare zi, ceas şi minut Domnul, Făcătorul făpturii, îţi face pe plac în tot chipul: şi cu

soarele te luminează, te mângâie şi cu lumina lină a lunii limpezi, şi cu văzduhul de viaţă dătător şi plăcut împrospătător, şi cu focul, şi cu apa spre toată trebuinţa ta, şi cu cerealele, şi cu lemnoasele, şi cu rădăcinoasele, şi cu roadele pământului (şi în ce nenumărată mulţime de felurite gusturi plăcute!) şi prin carnea vieţuitoarelor de tot felul şi tuturor peştilor şi păsărilor; iar ţesăturile – o! câte ţesături ţi-a dăruit Domnul pentru acoperirea şi îmbrăcarea trupului tău sau pentru împodobirea ta; câte metale, câte pietre de preţ pentru împodobirea ta şi a sfintelor biserici! Astfel îţi face Dumnezeu pe plac în tot chipul, spre fiinţarea şi bună-fiinţarea ta, spre desfătarea ta. Oare nu Îi eşti tu dator să Îi faci pe plac tot pentru binele tău – să trăieşti potrivit conştiinţei şi Legii lui Dumnezeu, potrivit poruncilor şi sfaturilor Lui, potrivit Evangheliei Lui, potrivit celor arătate de maica ta duhovnicească, Biserica lui Dumnezeu? Oare tu Îi faci pe plac lui Dumnezeu? – Te bucură, îţi place să respiri văzduhul şi să fii luminat de soare, să mănânci pâinea cea dulce ca să te întăreşti şi să prinzi putere, să bei băuturile de tot felul. – Dar ce lucru plăcut faci tu pentru Dumnezeu? Chiar dacă El n-are nevoie de nimic dintru ale tale, cere să-I faci pe plac tot pentru tine însuţi, fiindcă în a bineplăcea lui Dumnezeu este viaţa ta, tihna ta, lumina ta, puterea ta, bucuria ta, fericirea ta. Lasă nesocotinţa şi vei fi viu; îndreptează-ţi înţelegerea întru cunoştinţă şi vei moşteni viaţa veşnică.

Domnul ne-a iubit pe noi cu dragoste nemărginită, S-a pogorât din ceruri şi S-a făcut om pentru noi; iar în noi ce puţină – şi în mulţi deloc – credinţă şi

dragoste către Dânsul, fiindcă suntem traşi de toate patimile lumeşti şi trupeşti. Iată, sfinţii bineplăcuţi şi sfintele bineplăcute ale lui Dumnezeu L-au iubit cu lepădare de sine, cu ardoare, cu ce nevoinţe! De aceea şi sunt fericiţi, şi Biserica îi fericeşte veşnic.

Dumnezeu, Care pe Fiul Său nu L-a cruţat, ci pentru noi toţi L-a dat, cum nu ne va dărui toate împreună cu El? (Romani 8, 32). Iar noi cum de nu jertfim pentru El, pentru împărtăşirea cu El, toate lanţurile pământeşti, toate împătimirile, dragoste de rude şi de prieteni, de bogăţie, de cinstiri, de hrană şi îmbrăcăminte, de jocuri şi distracţii? Cui şi ce vom pizmui, având în noi înşine pe Domnul, Izvorul vieţii şi al tuturor bunătăţilor?!

Cine trebuie să ne fie mai iubit decât orice? Oare nu Dumnezeu, Făcătorul şi Purtătorul nostru de grijă Cel Preabun? Ce adânc de viaţă, sfinţenie şi lumină este în El! Dar cercetează cu luare-aminte, după putinţă, toate lucrurile Lui – ce bunătate, înţelepciune şi minunată purtare de grijă pentru toate a arătat în ele Domnul! Ce minunată carte este această natură văzută, care neîncetat vesteşte celui cu luare-aminte, cugetător şi credincios desăvârşirea Făcătorului, înţelegerea [raţiunea] Lui cea nesfârşită! Dar – lucrul mai uimitor decât toate – Domnul, drept cea mai mare dovadă a bunătăţii Sale, l-a zidit pe om după chipul şi asemănarea Sa, cu putinţă liberă, înţelegătoare [raţională], de a iubi pe ceilalţi oameni şi de a-L iubi pe Făcătorul şi Purtătorul său de grijă, de a pune preţ pe lucrurile Lui, de a-I fi recunoscător şi credincios pâ-

nă la sfârşitul vieţii, care a fost menită nemuririi. Iată, tocmai aici, în sufletul omenesc, să cauţi mai cu seamă luminările bunătăţii dumnezeieşti, înţelepciunii, măririi dumnezeieşti: căci ce este mai scump şi mai înalt în om decât a fi chip şi asemănare a lui Dumnezeu şi a arăta în sine desăvârşirea Lui? Iată de ce Domnul este singurul vrednic să Îl iubim cu precădere şi în întregime şi să ne lepădăm de noi înşine pentru El. *Cel ce voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). Dar ce aflăm în făpturi, în patimile noastre şi în poftele trupului şi sângelui, în împătimirile de această lume? Aflăm neîncetată amăgire, înşelare, stricăciune, necaz, întuneric şi strâmtorare, dezamăgire şi plictiseală, deşertăciune şi, în cele din urmă, chinurile veşnice, de nu ne vom veni în fire, nu ne vom pocăi şi nu ne vom întoarce la Dumnezeu, Izvorul vieţii noastre şi a tot binele. Acolo aflăm neîncetat amăgire şi vătămare în îndestulările cele de prisos ale pântecelui, în mâncăruri, în băuturi, în jocuri, spectacole, chefuri, în citirea doar a cărţilor lumeşti cu conţinut uşuratic. Cât de mulţi oameni, după sfârşitul lor, se vor tângui nemângâiaţi, vor plânge pentru că şi-au pierdut în zadar vremea dată pentru un scop atât de mare, adică pentru mântuirea sufletului, pentru a deveni casnici ai lui Dumnezeu, pentru pocăinţă, pentru înstrăinarea de tot păcatul, pentru toate faptele bune! – Cât avem timp, să ne trezim din somnul hipnotic păcătos şi pierzător în care suntem cufundaţi, din visarea noastră păcătoasă. *Iată, Mirele vine în miezul nopţii şi fericită este sluga pe care o va afla priveghind...*

Porunca cea mai de seamă a Legii lui Dumnezeu este dragostea, pe ea suntem datori s-o împlinim neabătut; însă diavolul, ştiind aceasta, a pus şi punc împotrivă dragostea sa trupească necurată, la care dintru început i-a învăţat şi până acum îi învaţă pe oameni, dragostea lumii acesteia – dragostea curvească, dragostea cinstirilor acestei lumi: *Ţie Îţi voi da toată slava dacă vei cădea înaintea mea şi Te vei închina mie* (Matei 4, 9).

Câte felurite păcate şi patimi se văd cuibărite în adâncul sufletului tău, atunci când Domnul îţi deschide ochii ca să le vezi! *Doamne, de cele ascunse ale mele curăţeşte-mă, şi de cele străine iartă pe robul tău* (Psalmi 18, 13). *Vulpile* (dracii) *au vizuini şi păsările cerului* (dracii) *cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-Şi plece capul* (Matei 8, 20). Dar ce răsplată a fost gătită celor cu inima curată! Cum îi proslăveşte Domnul încă din viaţa de acum! Şi ce le-a pregătit în viaţa viitoare!

Inima ta trebuie să fie cu totul cuprinsă şi înghiţită de dragostea lui Dumnezeu şi să nu aibă în ea loc pentru necurăţia trupească, oarbă, fără socotinţă, pierzătoare pentru suflet şi trup. Între timp, vrăjmaşul bântuieşte şi trage la nelegiuiri trupeşti, aprinde, arde cu gândurile şi închipuirea păcatului spurcat: tu însă stai împotrivă din toate puterile şi nu te lăsa tras de ele, ca să nu te spurci şi să nu-L mânii pe Dumnezeu.

Oare nu dai tu întâietate făpturii faţă de Făcător şi nu iubeşti mai mult făptura decât pe Făcător? Este neapărată nevoie ca fiecare om să ajungă la înţelegerea

cea adevărată şi să se deprindă a cinsti şi a iubi fără fățărnicie pe Făcătorul Cel Veşnic, Personal, Iubitor al făpturii şi pentru dragostea Lui să dispreţuiască dragostea pământească, pătimaşă.

Nu iubi darurile mai mult ca pe Dăruitor, nu iubi hrana stricăcioasă mai mult decât hrana nestricăcioasă – preacuratul Trup şi Sânge ale lui Hristos, fiindcă sunt unii care iubesc delicatesele lor mai mult decât această hrană cerească, nestricăcioasă, de viaţă făcătoare.

Datori suntem să ne îngreţoşăm de tot păcatul şi să nu avem faţă de el tragere şi aplecare a inimii (dragoste) – de pildă, faţă de mâncare, băutură şi felurite lucruri necuviincioase. În loc de asta, datori suntem să avem neîncetat cugetări evlavioase şi recunoscătoare la Dumnezeu, la necurmatele Lui binefaceri, la preadulcile Lui făgăduinţe din veacul de acum şi din cel viitor, la întâietatea cea neasemuită a viitoarelor bunătăţi cereşti faţă de cele de aici, trecătoare, stricăcioase şi grosolane; datori suntem să ne pocăim întotdeauna pentru toate abaterile de la Legea lui Dumnezeu şi lenevirea în împlinirea ei.

Tu, creştine, eşti dator să fii stăpân şi domn în inima ta, eşti dator să domneşti asupra tuturor patimilor şi să le omori, şi să dai domnia harului şi tot binelui, mai ales dragostei de aproapele, ca să-L iubeşti pe Dumnezeu mai presus de toate, fiindcă dragostea de Dumnezeu se pune la încercare prin dragostea de aproapele: *cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care îl vede, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu, pe Care nu Îl vede?* (I Ioan 4, 20); şi această poruncă o avem de la El: că cel ce Îl iubeşte pe Dumnezeu dator este

să îl iubească şi pe fratele său. *Cel ce urăşte pe fratele său, ucigaş de oameni este* (I Ioan 3, 15).

Singurul Preadorit, Singurul Care este marginea tuturor dorirîlor este Domnul, bogăţia nestricăcioasă, sfântă, mai presus de lume, veşnica dorire, pe care au dorit-o cu putere, fără să privească în urmă, în chip nebiruit toţi sfinţii; Care este dorirea ce nu cade a tuturor nenumăratelor soboare îngereşti. Iar la noi câte doriri înşelătoare, amăgitoare, necurate, stricăcioase, din pricina cărora cădem neîncetat din dragostea către Dumnezeu şi către aproapele! O, oameni deşerţi, vrednici de plâns, netrebnici, care aţi prefăcut în minciună toată viaţa voastră, toate gândurile şi dorinţele voastre, toate năzuinţele voastre, părăsind singurul lucru de trebuinţă – harul lui Dumnezeu care aţi părăsit fântâna apei vii şi v-aţi săpat vouă puţuri sfărâmate, în care nu este apă vie, ci numai apa tulbure, necurată, amară, moartă a patimilor! O, cum ne-a întunecat, lipsit de chip şi omorât păcatul, dimpreună cu patimile noastre de tot felul! Avem neapărată nevoie de luminare, curăţire, sfinţire, pocăinţă neîncetată, cunoaştere de sine, mai ales de cunoaşterea nenumăratelor noastre păcate. *Fărădelegea mea o voi vesti şi mă voi îngriji pentru păcatul meu* (Psalmi 37, 18). Slavă Ţie, Doamne, luminarea noastră, dragostea noastră, Comoara noastră de viaţă dătătoare!

Oare te-ai făcut tu, preote, casnic al lui Hristos cu tot cugetul tău, cu tot sufletul tău şi cu toată inima ta, ca şi El să te facă pe tine casnic al Lui, să Se sălăşluiască întru tine şi locaş în tine să Îşi facă?

Toate le socotesc a fi gunoaie, ca pe Hristos să-L dobândesc (Filipeni 3, 8). O, înalta filosofie creştinească a cetăţeanului ceresc Pavel! Tot ce e pământesc – frumuseţea omenească, bogăţia stricăcioasă, dulceaţa mâncării şi băuturii, frumuseţea hainelor, aurul şi argintul –, toate înşelările pământeşti ce amăgesc văzul şi simţirea, să le socoteşti drept gunoi, pentru a-L dobândi pe Hristos: fiindcă nu poţi să-L ai în inimă pe Hristos de ai împătimire faţă de vreun lucru pământesc. Iată filosofia cerească! Urmează-i.

Nu te supăra pe lucrurile neînsufleţite şi nu le înjura atunci când nu-s aşa cum trebuie şi te împiedică la lucru. Dacă te vei obişnui să te înfurii pe lucruri, te vei înfuria şi pe oameni chiar şi fără pricină şi vei cădea din dragoste – iar dragostea e miezul întregii Legi a lui Dumnezeu. *Iubeşte-l pe aproapele ca pe tine însuţi* (Marcu 12, 33).

Domnul spune: *Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, bine faceţi celor ce vă urăsc şi vă rugaţi pentru cei ce vă supără şi vă prigonesc* (Matei 5, 44). Aşadar iubiţi pe vrăjmaşii voştri polonezi, finlandezi, gruzini, armeni, evrei, neamuri caucaziene; ei urăsc şi bolesc de ură diavolească, ei sunt vrednici de plâns, nefericiţi, supuşi patimilor şi de o sută de ori au nevoie de împreună-pătimirea noastră; ura a orbit ochii lor sufleteşti, ei nutresc vrajbă şi împotriva lui Dumnezeu, Care a dat tuturor porunca dragostei. – Să iubeşti pe orice om care te urăşte şi roagă-te pentru el. *Biruieşte răul cu binele*, cum spune apostolul (Romani 12, 21).

Cel care se obişnuieşte să se întărâte şi să se mânie pentru felurite lucruri care nu-l mulţumesc (cad, se sparg), care nu se potrivesc şi aşa mai departe, acela se obişnuieşte să se mânie şi pe oamenii care din oarecare pricină nu îi fac pe plac, care i se împotrivesc cu voie sau fără voie. Trebuie să răbdăm toate cu seninătate, iar la cel mai mic început de mâniere să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu şi să cerem ajutorul Lui pentru noi, cei neputincioşi.

Dacă ţarul sau, îndeobşte, vreo autoritate duhovnicească sau lumească greşeşte în multe şi se poartă nelegiuit din pricina conştiinţei slăbănoage sau a lipsei de caracter, cu lipsuri vădite, nu îi dispreţui, nu-i ocărî, nu-i defăima prin cuvinte, ci roagă-te pentru ei Domnului, ca *cele neputincioase să le vindece şi cele cu lipsă să le plinească*, fiindcă fără Dumnezeu nu putem face nici un lucru cu adevărat bun şi folositor.

Fericiţi veţi fi când vă vor ocărî pe voi (Matei 5, 11). Domnul fericeşte pe cei ocărâţi pentru Numele Lui cel sfânt, fiindcă şi El Însuşi a fost ocărât şi clevetit de cărturari şi farisei. Şi tu să te bucuri, nu să te întristezi, nici să te superi, atunci când te defaimă şi scornesc împotriva ta tot felul de prostii – pentru aceasta, *plata ta multă este în ceruri. Bucură-te şi te veseleşte* (Matei 5, 12). Tocmai asta îţi trebuia! Oamenii nu te batjocoreau, ci doar te lăudau; de aceea, când eşti lăudat ia aminte să nu fii osândit de Dumnezeu pentru faptul că toţi te vorbesc numai de bine. Adu-ţi aminte de Hristos Dumnezeu, *Care ocărât fiind, nu a răspuns cu ocări, pătimind nu ameninţa, ci lăsa în seama Celui ce judecă cu dreptate* (I Petru 2, 23).

De îți vei aduce darul tău la altar... mergi mai întâi de te împacă... (Matei 5, 23-24). Nu trebuie să avem față de nimeni neplăcere, ci datori suntem să avem pogorământ, răbdare, deplină iertare, dragoste, ca și pe noi să ne ierte Dumnezeu.

Nu judecați, ca să nu fiți judecați: căci cu ce judecată veți judeca, cu aceea veți fi judecați (Matei 7, 1). Doamne, dăruiește-ne a nu-i judeca pe cei vii, și cu atât mai puțin pe morți. Tu singur ești Drept Judecător, ca Făcător și Legiuitor al celor vii și celor adormiți. Iar nouă dă-ne a ne judeca aspru pe noi înșine și a cere pentru cei adormiți iertarea și lăsarea păcatelor celor de voie și fără voie.

Priviți cum laudă Stăpâna smerenia cea iubită de Dumnezeu: *a căutat*, spune, *Domnul spre smerenia roabei Sale, că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile* (Luca 1, 48), și cum osândește trufia, din care s-a întâmplat căderea unei asemenea mulțimi de îngeri din tronuri, începătorii, puteri, stăpâniri. *A făcut*, grăiește Născătoarea de Dumnezeu, *putere cu brațul Său Domnul, risipit-a pe cei mândri cu cugetul inimii lor* (Luca 1, 51). Cine sunt acești trufași întru gândurile inimii lor? – Luceafărul căzut și îngerii lui, toată împărăția dracilor. O, cât de multe jertfe ale pătimirii și morții, jertfe omenești trebuie să mai fie pentru a înlocui îngerii căzuți, și cât de mult se tot adăugește la numărul lor! Câte jertfe ale morții, mai ales în acești ani de anarhie, fărădelege nepedepsită și teroare! Câți prunci nevinovați ce mor în fiecare zi! Câți oameni omorâți pentru credință, țar și patrie! Toți aceștia în-

locuiesc îngerii căzuți, până ce numărul celor din cer se va reîntregi. Doamne, cât de drepte, bune, preaînțelepte, minunate, nepătrunse sunt lucrurile Tale! Moartea seceră și coseşte nenumărate jertfe. Doamne, păzeşte neclintită Biserica Ta!

Minunată, preaînțeleaptă este cântarea proorocească a Maicii lui Dumnezeu: *Măreşte, suflete al meu, pe Domnul... că a căutat spre smerenia roabei Sale, că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile* (Luca 1, 46-48). Mai întâi de toate, ea laudă pe Dumnezeu pentru că i-a dat smerenie și a căutat spre această smerenie. Preasfânta Fecioară, prin smerenia ei adâncă, a îndreptat alunecarea spre trufie și spre dorința de a fi asemenea lui Dumnezeu a Evei. Fiul Ei și Dumnezeu *S-a smerit, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce... S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, întru asemănarea oamenilor făcându-Se* (Filipeni 2, 7-8). Tot pentru smerenie a înălțat-o pe Fecioara Maria, făcând-o Maică a Sa – i-a făcut ei mărire neînchipuit de mare.

Să slujeşti oamenilor fără părtinire și cu drag, bogaților și săracilor, sănătoşilor și bolnavilor, celor plăcuți și neplăcuți la înfățişare, celor de vază și celor simpli, crezând și amintindu-ți că toți sunt mădulare ale lui Hristos și mădulare ale tale, și că pentru slujirea nefățarnică și osârdnică vei primi plată de la Cel ce încununează nevoințele, Hristos. *Cine va da de băut aproapelui fie și un pahar de apă, nu își va pierde plata sa* (Matei 10, 42), spune El. Când slujeşti aproapelui apare uneori părtinire, sau lenevie, lipsa tragerii de

inimă, sau mânia şi întărâtarea, sau dorinţa de a primi plată de la oameni. Să ştii că plata ta este Hristos.

Când slujeşti în biserică, atunci slujeşti cu evlavie; iar când slujeşti în case simple şi la oameni simpli slujeşti cu nepăsare, cu grabă şi fără inimă, ca şi cum în biserică şi în orice loc n-ar fi acelaşi Dumnezeu, Cunoscătorul inimilor, Mare şi Înfricoşător. Îndreaptă-te şi fii în tot locul nefăţarnic şi evlavios.

Ia de la mine, Doamne, tot gândul viclean al vieţii acesteia văzute. Cum mă roade neîncetat acest cu totul viclean gând al vieţii acesteia văzute (este şi una nevăzută), care ne rupe de viaţa adevărată, nevăzută, veşnică. Băgăm mereu de seamă în lume foametea, năzuinţa pătimaşă după cele văzute, pizma faţă de cei care au mult şi îşi tot agonisesc până la nesfârşit, fără să dea din bogăţia lor săracilor, ba încă mai şi iau de la aceştia. Să te îmbogăţeşti cu Dumnezeu şi să nu-i pizmuieşti pe cei ce se îmbogăţesc până la pierderea minţii şi uitarea de Dumnezeu.

Nu privi, din pricina împătimirii tale de agonisită, ca la nişte vrăjmaşi la gloata de săraci care te urmăresc cu cerşitul lor, ci cu adevărat ca la nişte prieteni ai lui Dumnezeu şi ai tăi, pentru care ţi se găteşte răsplată veşnică, nestricăcioasă, în cer; nu-i privi ca pe nişte paraziţi, ci, dimpotrivă, pe tine însuţi priveşte-te ca pe un parazit, fiindcă de la mulţi mănânci şi bei pe degeaba, desfătându-te. Să nu îţi pară rău de bani, ci de săraci, ca de unii cu adevărat nevoiaşi şi vrednici de plâns, care nu au unde să-şi plece capul, care um-

blă până la istovire după o mică milostenie. *În dar aţi primit, în dar să daţi* (Matei 10, 8).

Am fost în sate şi am văzut cum trăiesc ţă ranii. Ce sărăcie pretutindeni, ce zdrenţe cu nenumărate petice! Ce feţe trase din pricina mâncării neîndestulătoare! Ce feţe necăjite! Dar ce, sunt copii vitregi, nu sunt fii ai lui Dumnezeu? Bogaţii nici nu vor să se uite la ei, nu vor să îi îmbrace, să îi hrănească, să îi mângâie! Ce suflet mai are şi bogatul! Cât este de potrivnic lui Dumnezeu şi oamenilor acest suflet! Nu-l ferici pe bogat, nu-l linguşi, nu-l pizmui, ci plângi pentru el ca pentru cel mai jalnic om.

Compar în gând oraşul, mai ales capitalele, cu satele – şi mă minunez de contrastul dintre ele: în oraşe, lux nebun, milioane aruncate pe o măreţie, strălucire şi eleganţă lipsită de folos, iar la sate – sărăcia cea mai de pe urmă, colibe ori căsuţe, în cea mai mare parte acoperite cu paie, toate cât se poate de simple; de mâncat şi de băut – pâine de secară, zeamă chioară, ce dă Dumnezeu. Slujirea lui Dumnezeu şi mamonei în acelaşi timp, patima agonisirii îl face pe om închinător la idoli: *iubirea de argint este închinare la idoli*, spune apostolul (Coloseni 3, 5). Amintiţi-vă până unde l-a dus pe Iuda iubirea de argint. Iată ce vrăjmaş lui Dumnezeu şi omului este iubirea de agoniseală. Fugiţi de iubirea de agoniseală – ea îl face pe om cu inimă de piatră, vrăjmaş al lui Dumnezeu şi al oamenilor.

Asemenea omului bogat amintit în Evanghelie, ce a plecat cu întristare de la Domnul, vedem cum şi acum numeroşi bogaţi, care par că sunt credincioşi şi că-L iu-

besc pe Domnul, cad îndată în necredinţă şi împietrire a inimii atunci când de la ei se cere milostenie pentru săraci şi pleacă de la propovăduitor cu întristare, voind mai bine a trăi în bogăţie decât cu Dumnezeu.

Strânge comori (pământeşti) *şi nu ştie cui le va lăsa pe ele* (Ps. 38, 10), spune prorocul David. Jalnică este starea sufletului bogatului. *Cele ce ai gătit, ale cui vor fi?* (Luca 12, 20), spune Mântuitorul bogatului în parabolă. Groaznică stare! A pregătit bogăţie nemăsurată, iar pe Dumnezeu L-a pierdut, şi sufletul şi l-a pierdut, şi l-a gătit pe el pentru chinurile veşnice. *Mergi, vinde-ţi câte ai şi le dă săracilor, şi vei avea comoară în cer; şi, luând crucea, vino, urmează Mie* (Marcu 10, 21), îi spune Domnul tânărului bogat.

Adu-ţi aminte de cuvintele Mântuitorului despre bogaţi, *ce anevoie este pentru ei*, cei ce nădăjduiesc în bogăţie, *să intre în Împărăţia cerurilor* (Marcu 10, 23), şi că soarta lor sunt chinurile veşnice pentru legarea cu sufletul de bogăţie şi pentru împietrirea faţă de săraci: fiindcă ei pleacă de la Hristos cu întristare atunci când sunt îmbiaţi să îşi vândă averea şi s-o împartă la săraci, de care ei nu se îngrijesc. Jalnici sunt îndeobşte bogătaşii, ca unii ce şi-au schimonosit firea, ca unii care s-au sălbăticit şi au pus viaţa lor nu în Dumnezeu, ci în mulţimea agoniselii, care sunt gata să ia de pe sărac ultima cămaşă. Bogăţia noastră este Dumnezeu împreună cu dreptatea şi milostivirea Lui.

Boala de căpetenie a sufletului acelui tânăr despre care se vorbeşte în Evanghelie era aceea că el era dedat cu patimă lăcomiei, iubirii de argint, din cap până

în picioare, şi inima lui nu era milostivă, ci împietrită, lipsită de împreună-pătimire faţă de aproapele, şi el L-a mințit pe Domnul, Cunoscătorul inimilor, că a păzit din tinereţe toate poruncile; el nu-L iubea nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele – se iubea doar pe sine, iubea agoniseala şi adunatul, nu miluirea săracilor. Vedea un flămând – nu-l hrănea, pe cel gol nu îl îmbrăca; îndeobşte, nu ajuta celui nevoiaş. Începea să se roage – se gândea la bani, nu la Dumnezeu; îndeobşte, doar la cele pământeşti se gândea, iar nu la felul în care ar putea iubi mai fierbinte pe Dumnezeu şi pe aproapele, în care ar putea face binele mai cu căldură; iar poruncile le împlinea doar la arătare, ca să ia ochii celorlalţi. O, suflete al meu ticăloase, fugi şi tu de asemenea făţărnicie!

Doamne, ce bogăţie ai dat omului! I Te-ai dat pe Tine Însuţi, i-ai dat tot harul Duhului Sfânt, Împărăţia care va să vină, dimpreună cu veşnicele ei bunătăţi şi bucurii – iar bogăţia pământească, legarea de ea, îl lipsesc pe om de Dumnezeu şi de viaţa veşnică, ea se arată vrăjmaş omului. Deci, cugetă la ea după dreptarul lui Hristos şi al apostoleştii învăţături şi al pildei sfinţilor, a felului cum priveau ei bogăţia pământească, cum au părăsit-o de bunăvoie, cum au disprețuit-o, socotind-o gunoi, piedică mare în calea iubirii de Dumnezeu, a mântuirii sufletului. Tot îţi e prea puţină bogăţia duhovnicească? Iată, Dumnezeu Însuşi ţi S-a dat tot, S-a dat pe Sine *celor ce se tem de Dânsul* (Psalmi 110, 4) – iar tu asculţi linguşirile vrăjmaşului şi pizmuieşti pe cei bogaţi, ce se îmbogăţesc de la o zi la alta şi se lipsesc – de cine? De Însuşi Domnul!

Două vieți sunt menite de Dumnezeu oamenilor aleși: cea vremelnică, pământească, și cea veșnică, cerească. Viața aceasta de aici ne-a fost dată neatârnat de voința noastră; viața viitoare nu poate fi dată nimănui fără să o vrem, fără credința și dorința noastră: trebuie să credem neclintit și statornic în viitoarea înviere a morților și în viitoarea viață nesfârșită, trebuie să ne educăm pe noi înșine pentru ea, să ne aprovizionăm cu untdelemnul faptelor bune sau cu milostenia, fiindcă *cei milostivi vor fi miluiți* (Matei 5, 7). De aceea Domnul în Evanghelie a arătat tânărului bogat, care voia să afle calea ce duce în Împărăția lui Dumnezeu, milostenia – și încă cea plină de dărnicie: și tânărului i s-a părut cu neputință de purtat cuvântul despre împărțirea avuțiilor la săraci și despre viața veșnică, și a plecat de la Învățătorul Cel Ceresc cu întristarea în inimă. Domnul a spus cu acest prilej că *anevoie este bogatului să intre în Împărăția cerurilor*, fiindcă nu este îngăduit ca țelul tău să fie bogăția lipsită de suflet și fericirea pământească, iar nu patria cerească, nu sărăcia cu duhul. – „În locul tuturor bogățiilor, cinstirilor, frumuseților și desfătărilor pământești, eu Îl vreau pe Hristos Dumnezeu, bogăția cea adevărată, veșnică, ce nu poate fi luată", spune creștinul adevărat. Într-adevăr! – Slavă Ție, Iubitorule de oameni, Care Te-ai dat pe Tine Însuți moștenire omului credincios, ce s-a dăruit Ție: *fiindcă pentru mine viața este Hristos, iar a muri – câștig* (Filipeni 1, 21).

Omul care pizmuiește bogăția străină sau viața lesnicioasă a altuia dă în vileag el singur împătimirea sa față de acestea și îndreptarea mincinoasă a minții

şi inimii sale, şi apostaziază de la Dumnezeu cu inima, şi se face închinător la idoli. Ia aminte mai bine la ţăran: băutura lui este apa, ceaiul doar câteodată şi nu la toţi, ci numai la cei mai cu dare de mână; avutul – două-trei vite, un cal şi câteva oi pentru mâncare şi îmbrăcăminte. Iar dacă e să luăm în socoteală neîncetatele incendii, care ard totul până la temelii în sat, vei ajunge să te minunezi cum mai trăiesc bieţii ţărani. Orăşenii se îneacă în bogăţie, satul se îneacă în foc şi sărăcie. Locuitorii de la ţară sunt mucenici, oameni pururea necăjiţi. Mulţi dintre ei voi fi cei dintâi în veacul care va să vină.

Să nu îi pizmuieşti pe bogaţii zgârciţi şi cu inima împietrită, ce s-au îmbogăţit în chip nedrept pe socoteala poporului sărman. Aceştia pier întru deşertăciunea şi îmbogăţirea lor, şi pe Dumnezeu nu Îl au, şi au căzut cu totul de la El. Adu-ţi aminte că *pământul şi toate cele ce sunt pe el vor arde* (II Petru 3, 10). Şi nu căuta să fii ca cei ce se îmbogăţesc cu trupul, iar de sufletul nemuritor nu le pasă; şi roagă-te pentru ei, cei care pier, întunecaţi fiind cu sufletele lor, şi totdeauna să-L ai în inimă pe Dumnezeu – adevărata bogăţie a omului credincios. Da, amin.

Cel care pizmuieşte bogăţia altora dă prin aceasta în vileag dorinţa ascunsă de a pune stăpânire pe afacerea şi pe bogăţia lor, şi totodată deşertăciunea minţii şi inimii sale, precum şi neîndestulătoarea sa credinţă în Dumnezeu, prin Care viază tot omul, şi neîndestulătoarea sa dragoste către aproapele neputincios. Dacă Dumnezeu ar fi fost bogăţia inimii lui, niciodată

nu ar fi pizmuit bogăția pământească și stricăcioasă a aproapelui său, socotind-o deșartă și foarte împiedicătoare mântuirii sufletului său: fiindcă anevoie foarte este bogatului să intre în Împărăția lui Dumnezeu, iar să piară este pentru el lesne, precum bogatului care se veselea din Evanghelie[1] sau omului bogat *căruia îi rodise țarina și cugeta întru sine, zicând: ce voi face, că nu am unde aduna rodurile mele?* (Luca 12, 17). Citește Evanghelia și caută în ce stă înțelepciunea adevăratului creștin: oare nu în sărăcia cu duhul și în lepădarea de sine? *Noi nimic nu avem, și toate le stăpânim*, spune apostolul (II Corinteni 6, 10).

Fă să răsară în inimile noastre adevăratul soare al dreptății Tale. Biserica roagă pe Domnul din partea fiecărui ortodox ca El să ne învețe în chip desăvârșit dreptatea lui Dumnezeu, încât aceasta să lumineze precum soarele inima noastră și sufletul nostru și gândurile noastre, ca în noi să nu rămână nici o patimă întunecată a păcatului, nici un cuget viclean, nici un simțământ de dușmănie față de cineva, ca omul să aibă coapsele sale încinse cu adevărul, ca *să iubească* doar *dreptatea și să urască fărădelegea* (Evrei 1, 9). Iată ce înseamnă *fă să răsară în inimile noastre adevăratul soare al dreptății Tale, Doamne.*

Doamne! Oare pe Tine, Cela ce ești nemăsurat de Bun și fără încetare ne faci bine în toate felurile, Te mâniem prin toate păcatele și toate patimile? Cu judecățile pe care le știi, îndreptează-ne și ne arată vrednici de Tine, ca să trăim în chip vrednic de chemarea și alegerea noastră creștinească.

[1] Vezi pilda lui Lazăr și a bogatului nemilostiv (*n. tr.*).

La picioarele Tale, Doamne, zăcem în lacrimi de pocăință dimpreună cu toți ierarhii, prorocii, sfinții mucenici și cu toți drepții care au plâns – și prin rugăciunile lor cerem milă de la Tine, și mântuirea sufletelor noastre, și Împărăția cerurilor, cu toate că suntem nevrednici de ea din pricina păcatelor noastre. Aduc Ție spre mijlocire pe Preacurată Maica Ta și soboarele îngerilor și toată făptura înțelegătoare [rațională] – miluiește-ne și ne mântuiește pe noi, păcătoșii, după harul și mila Ta. Amin.

Doamne, mântuiește poporul rus. Biserica Ortodoxă din Rusia piere: pretutindenea desfrânare, pretutindenea necredință, hulă împotriva lui Dumnezeu, anarhie. Doamne, mântuiește-l pe Autocrat[1] și înțelepțește-l! Doamne, toate în mâinile Tale sunt, Tu ești Atoateținătorul!

[1] Este vorba de țar (*n. tr.*).

4. Răspunderea omului-creştin înaintea lui Dumnezeu. Înfricoşata Judecată. Neapărata trebuinţă de a săvârşi în chip lucrător mântuirea proprie, după pilda sfinţilor. Rugăciunea şi citirea Cuvântului lui Dumnezeu

Ce mare vrednicie au omul şi sufletul omului atunci când Domnul îi învredniceşte de împărtăşirea preacuratului Său Trup şi preacuratului Său Sânge şi-l face biserică a Sa, biserică a Sfintei Treimi! Gândiţi-vă la asta, oameni muritori, şi cugetaţi la nemurirea dăruită vouă de Biruitorul morţii. – *Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu are viaţă veşnică* (Ioan 6, 54).

Sufletul e principiu creator: şi în trezie şi în vis, mai ales în vis, el creează, născoceşte sau înfăţişează felurite chipuri, lucruri, imagini din natură cât se poate de felurite, pricinuieşte sau vede felurite întâmplări, aşa încât te minunezi de unde vine, de unde se face asta ca dintr-un izvor cu neputinţă de secat. Minunată este această însuşire creatoare a sufletului. De unde aceste arătări felurite, aceste lucruri, aceste imagini din natură? Cine le înfăţişează privirilor sufletului? Ciudat este că omul care doarme, nelucrând cu nici unul din

simțuri, în vis și vede, și aude, și pipăie, și întrebuințează organul limbii, care în vremea somnului este cu desăvârșire legat și nelucrător. În vremea somnului, sufletul lucrează de sine stătător, neatârnat (independent) de trup, ca principiu viu dominant. *Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!* (Psalmi 138, 13).

Sufletul omenesc are, după adevărul și dreptatea lui Dumnezeu, un preț nemăsurat – iar oamenii îl prețuiesc cât se poate de puțin sau deloc, nu se îngrijesc pentru el, nu-l curăță de spinii patimilor, nu se îngrijesc de pocăință (pocăiți-vă!), de curățirea, de împodobirea (haina de nuntă), de întărirea sufletului, de năzuirea cu toate puterile și mijloacele spre cer, spre viață cerească pe pământ, precum au făcut sfinții (*Petrecerea noastră în ceruri este* – Filipeni 3, 20), nu se îngrijesc de plinirea a toată virtutea. Cei mai mulți oameni parcă într-adins se dedau tuturor patimilor și urâciunilor, tuturor viciilor – și rămân nepocăiți. Vai oamenilor care îngroapă talanții lor în pământ și nu înmulțesc arvunile date de Dumnezeu pentru fericirea lor, pentru slava lui Dumnezeu, pentru nemăsurata Lui bunătate și pentru îndurările Lui! Citește, creștine, cu luare-aminte și mai des Evanghelia, pricepe și pune în inima ta Cuvântul lui Dumnezeu.

Doar Ziditorul știe întreaga vrednicie a sufletului omenesc, pe care El l-a zidit după chipul și asemănarea Sa, și numai El poate prețui după vrednicie nemărginita lui dragoste și dăruire față de El, Domnul Dumnezeu. Fericit omul creștin ce va pricepe asta și cu toată inima se va lipi de Dumnezeu, Ziditorul și

Răscumpărătorul său, şi va răbda toate ispitele întru dragoste şi dăruire faţă de El, precum Iov cel din Vechiul Testament, precum apostolii, ierarhii, mucenicii şi toţi cuvioşii, care bine au plăcut lui Dumnezeu şi s-au învrednicit de cereasca cetăţenie pentru credinţa şi dăruirea lor.

Tot ce este organic şi animal în lume trăieşte viaţa sa aparte, întru slava lui Dumnezeu, spre vestirea înţelepciunii, bunătăţii, frumuseţii Lui, a Vieţii Celei dintâi şi fără de început. A trăi cu viaţă deosebită, înţelegătoare [raţională], personală, veşnică, fericită s-a dat de către Viaţa dintâi şi fără de început doar îngerilor şi neamului omenesc credincios menirii sale, ales, supus poruncilor Făcătorului – adică sfinţilor bineplăcuţi ai lui Dumnezeu. Şi tocmai la această viaţă suntem noi datori să ajungem, urmând celor arătate şi poruncite de către Făcător şi fiind sprijiniţi de ajutorul Lui cel atotputernic, în fiecare zi şi clipă – şi ni s-a poruncit să priveghem neîncetat, *fiindcă potrivnicul nostru, diavolul, ca un leu răcnind, umblă căutând pe cine să înghită* (I Petru 5, 8).

Domnul vrea ca tu să creşti duhovniceşte şi să ajungi la vârsta pârguită, ca un spic de grâu să înfloreşti şi să răspândeşti bună mireasmă înaintea lui Dumnezeu prin toată virtutea cea duhovnicească, precum o floare minunată a câmpurilor şi văilor. Iată menirea ta, omule! Dar totodată Domnul vrea ca tu să fugi de toată putoarea păcatului prin pocăinţă şi lacrimi, prin înfrânare şi priveghere de totdeauna asupră-ţi, prin lupta cu gândurile şi aplecările păcătoase

şi cu patimile, fiindcă *Împărăţia cerurilor se ia cu sila, şi silitorii o răpesc pe ea* (Matei 11, 12).

Din împreună-pătimire şi dragoste nemăsurată, Dumnezeu S-a împreunat cu firea omenească pentru a-l izbăvi pe om, care a fost zidit după chipul Lui, de înrudirea şi împreunarea diavolească – iar el, omul, urmând sfatul diavolului, s-a împreunat pătimaş cu tot trupul necuvântătoarelor, fără a mai vorbi de împreunările nelegiuite şi împotriva firii cu trupul omenesc; s-a împreunat chiar cu lemnul şi cu piatra, făcându-şi dumnezei din piatră şi din lemn *şi zicând lemnului: Tu eşti tatăl meu, şi pietrei: Tu m-ai născut* (Ieremia 2, 27). Ce lucru fără noimă e păcatul! Ce fărădelege, ce batjocorire a omului de către cel vrăjmaş! Izbăveşte-ne, Doamne, de asemenea nebunie.

Veşnica iubire a lui Dumnezeu neîncetat ne înconjoară, ne zideşte, ne apără, ne îndreaptă, ne ajută, ne întăreşte, ne face biruitori asupra vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi, ne vindecă bolile, ne curăţă păcatele, ne împacă sufletele, ne luminează, ne mângâie. Slavă iubirii nesfârşite!

În mintea noastră, în inimă şi în mişcările voii noastre căzute se mişcă şi lucrează aproape neîncetat închipuiri păcătoase, închipuiri ale unor patimi sau ale altora, care din cea mai fragedă tinereţe se cuibăresc în noi şi cresc, se înrădăcinează. De aceea, datoria creştinului şi a creştinei este de a lua aminte la sine cu asprime, a goni fără încetare din sine aceste închipuiri păcătoase, această înşelare, această urâciune diavolească, şi să îşi umple vasul cel duhovnicesc

şi trupesc întru sfinţenie şi cinste, pentru a fi biserici pururea Duhului Sfânt. – *Sunteţi cumpăraţi cu preţ: proslăviţi, dar, pe Dumnezeu în trupurile voastre şi în sufletele voastre, care sunt ale lui Dumnezeu* (I Corinteni 6, 20). *Să umblaţi în chip vrednic de chemarea cu care aţi fost chemaţi* (Efeseni 4, 1).

Toate sunt deşertăciune, tot omul ce viază, spune David (Psalmi 38, 8). *Deşertăciunea deşertăciunilor, şi toate sunt deşertăciune*, grăieşte Solomon (Ecclesiastul 1, 2). Chiar cea mai mare parte a creştinilor, care au primit de la Hristos noua lege harică, slujeşte deşertăciunii.

Adu-ţi aminte de cina cea mare, şi de nesfârşitele bunătăţi gătite de Gospodar, şi de cei chemaţi la cină de către mila Lui: nici unul n-a răspuns poftirii, din pricina împătimirii de cele ale acestei vieţi, şi drept aceea nici unul dintre cei chemaţi nu a gustat din cina Lui. Este cumplit! Ce necredinţă, ce lipsă de cinstire faţă de Stăpânul! Ce lenevie, ce împătimiri prosteşti! Şi totuşi, aşa a fost şi aşa va fi! Toţi merg pe calea cea largă a păcatului, care e lesnicios, toţi fug de calea cea strâmtă şi necăjită, care curăţă, pune la încercare, pregăteşte!

Şi praful pământului va mărturisi despre noi la judecata lui Dumnezeu. *Şi scuturaţi praful de pe picioarele voastre spre mărturie împotriva lor* (Marcu 6, 11). Dumnezeul meu, câţi martori ai necredinţei noastre! Unde vom fugi? Unde ne vom ascunde?

Toţi sfinţii vor mărturisi că mântuitoare este credinţa în Hristos, împotriva tuturor neştiutorilor noştri lumeşti, ce trec drept cărturari şi se laudă cu educaţia

lor calpă, şi împotriva tuturor creştinilor neortodocşi, mai ales împotriva celor care se numesc doar creştini ortodocşi, însă de fapt şi-au vândut de mult credinţa ortodoxă. De aceea se cheamă mucenicii pe greceşte *martyres* – martori. Adu-ţi aminte, creştine, câţi martori împotriva ta vor fi la judecata lui Hristos.

Oamenii sunt în tulburare, stihiile sunt în tulburare, văzduhul, apa, pământul, focul sunt în tulburare – din pricina păcatelor omeneşti, stihiile degrabă se vor destrăma pârjolite, pământul şi toate cele ce sunt pe el vor arde. Păcatele s-au înmulţit peste măsură. Nu mai e cu putinţă viaţa în tihnă. Biserica lui Dumnezeu, Mireasa lui Hristos, împodobeşte-te, ca să te înfăţişezi Mirelui Tău frumoasă, nestricăcioasă, veşnică.

Cumplit de greu a fost întregii naturi în ceasul morţii Dumnezeu-Omului: nu degeaba *pământul tot s-a cutremurat, pietrele s-au despicat, mormintele s-au deschis şi multe trupuri ale sfinţilor ce adormiseră au înviat şi, ieşind din morminte după Învierea Lui, s-au arătat multora* (Matei 27, 51-53). Natura însă a fost ţinută cu tărie de mâna Atotţiitorului şi este încă ţinută până acum... aşteaptă sfârşitul, când neamul omenesc se va preface într-un leş împuţit şi fiinţarea lui nu va mai avea rost, când grâul în cele din urmă se va coace şi va fi gata de secerişul ultim... Atunci se va spune: *Trimite secera ta şi seceră, că ţi-a venit ţie ceasul a secera* (Apocalipsa 14, 15).

În cele din urmă şi noi toţi va trebui să părăsim acest veac scurt de aici, să trecem în veşnicie, să ne arătăm Sfântului şi Dreptului Judecător şi Făcător a

toate, lui Dumnezeu, şi să dăm seama de viaţa noastră. Cum şi cu ce ne vom arăta? Ce judecată şi hotărâre a Lui pentru întreaga veşnicie vom auzi? Iată la ce suntem datori să cugetăm, iată pentru ce suntem datori să ne îngrijim! O, cugetaţi cu toţii la această soartă ce va să vină şi pregătiţi faptele voastre bune, roadele voastre duhovniceşti, ca să nu se arate nimeni pom sterp.

Hristos l-a înviat pe Lazăr din morţi cu cuvântul: înseamnă că El este Făcătorul lui Lazăr, Făcătorul neamului omenesc; El l-a înviat pe fiul văduvei cu cuvântul: înseamnă că El cu acelaşi cuvânt a făcut lumea dintru nefiinţă; El a certat vânturile şi apele cu cuvântul: înseamnă că El le-a zidit cu cuvântul Său, căruia toate se supun; El a umblat pe apele mării ca pe uscat: înseamnă că El este Făcătorul mării, al lacurilor, al râurilor şi al tuturor izvoarelor; El a prefăcut focul în rouă, apa în vin, râurile în sânge, praful pământului în muşte, a scos din mare broaşte spre pedepsirea egiptenilor: înseamnă că El este Făcătorul stihiilor; de aceea, prin acelaşi cuvânt al Lui, în vremurile din urmă pământul se va preface într-un rug de foc învăpăiat, iar stihiile se vor destrăma pârjolite. Înseamnă că prin acelaşi cuvânt al Domnului şi morţii toţi vor învia. Oare pot pricepe ateii această minunată facere [creaţie] şi purtare de grijă a Domnului pentru lume?

S-a sfârşit Patruzecimea sau Postul Mare. A venit praznicul învierii din morţi a dreptului Lazăr de către Hristos spre arătarea învierii lui Hristos din morţi şi a învierii de obşte care va să vină. Aşadar întru învierea care va să fie pentru toţi va începe pentru drepţi

şi pentru cei care s-au pocăit o nouă viaţă veşnică, iar pentru păcătoşii necredincioşi şi nepocăiţi – muncile cele veşnice, precum a arătat despre aceasta Însuşi Hristos. Cuvântul Lui nu va trece. Dreptul Lazăr a mai trăit câţiva ani după înviere, a fost arhiereu şi s-a săvârşit la adânci bătrâneţi. – Toţi au nevoie să se pregătească pentru viaţa cea viitoare. Omul a fost făcut pentru viaţa cea nesfârşită, doar că păcatul a adus în lume moartea şi viaţa scurtă, plină de dureri şi necazuri; însă Mielul lui Dumnezeu a luat asupra Sa păcatul lumii – Hristos a biruit moartea.

Slavă preamarelui praznic al Învierii lui Hristos din morţi şi biruinţei învierii! Slavă viitoarei învieri de obşte a oamenilor! Nimeni să nu cuteze a întuneca slava acestei întâmplări de o însemnătate ce acoperă toată lumea – nici un fel de atei, nici un Tolstoi: o slavă de neînlăturat acoperă această întâmplare, şi Biserica o prăznuieşte după vrednicie; ea este neasemuită în toată lumea. Sărăcăcios, hoţeşte, teatral e prăznuită Învierea lui Hristos la catolici şi la rascolnicii noştri, fiindcă este o prăznuire calpă, cu mijloace omeneşti, nu de la Duhul Sfânt.

Dat fiind că potrivnicul nostru diavolul s-a făcut în mulţi totul şi se străduie să fie totul în toţi oamenii cu o putere întunecată, pângăritoare, satanificatoare, stricătoare, omorâtoare, sluţitoare, şi se străduie să înrobească sieşi cu desăvârşire neamul omenesc, Domnul Cel Atotbun, Atotdrept, Preaînţelept şi Atotputernic vrea să fie pentru om, care se luptă împotriva Lui, totul în toate: sfinţenie, dreptate, putere împotrivitoare, biruitoare, luminătoare, curăţitoare, înnoitoa-

re, de bună mireasmă făcătoare, întăritoare, de nemurire dătătoare, îndumnezeitoare. Slavă Ţie, Treime, Dumnezeul nostru! Păcatul a molipsit tot neamul omenesc, a molipsit sufletul şi trupul omului: mintea, inima şi voinţa, organele fizice, toate simţurile, vederea, auzul, gustul, mirosul şi pipăitul, a molipsit toate stihiile: văzduhul, apa, focul, pământul şi lumina – totul este spurcat de păcatul omenesc, fiindcă *pământul şi lucrurile de pe el vor arde* (II Petru 3, 10), şi va fi un cer nou şi un pământ nou, nestricăcioase, şi *însăşi zidirea va fi slobozită din robia stricăciunii întru slobozenia slavei fiilor lui Dumnezeu* (Romani 8, 21).

De acum nu voi mai bea dintr-această roadă a viţei până în ziua aceea când voi bea cu voi vin nou întru Împărăţia Tatălui Meu (Matei 26, 29). Asta o spune Domnul ca Om: El a prevăzut cerul nou şi pământul nou, în care toţi oamenii aleşi se vor înnoi şi vor avea totul nou – şi o cetate nouă, Ierusalimul cel duhovnicesc, şi o mâncare nouă, şi o băutură nouă, care sunt Însuşi Hristos şi Duhul Sfânt, şi un nou Soare sau Luminător, care este Hristos. Roada cea de acum a viţei – Sângele lui Hristos – este băutura ce închipuie împărtăşirea cea adevărată cu Hristos, ce va să vină, întru Împărăţia Lui. *Dă-ne nouă mai adevărat să ne împărtăşim cu Tine în ziua cea neînserată a Împărăţiei Tale* (Cântarea a 9-a a Canonului pascal).

Cât de greu este pentru trup şi, totodată, cât de întunecat este pentru suflet când soarele lipseşte! Cum a încremenit, a amorţit totul de gerul straşnic! Cât de întristător, de dureros, de plicticos este! Dar cum

este pentru sufletul omenesc să fie lipsit de harul lui Dumnezeu, de rugăciune, de Cuvântul lui Dumnezeu, de slujbele dumnezeieşti, de împărtăşirea cu Sfintele Taine! Multora numai moartea le va arăta cât sunt de orfane, de sărmane, de sărace sufletele lor!

Doamne, cât de rău îi va părea cândva sufletului omenesc pentru faptul că atunci când a depins de voia lui să se îmbogăţească cu cuvântarea de Dumnezeu, vederea lui Dumnezeu şi dragostea de Dumnezeu, să se înalţe deasupra a tot ce este pământesc şi stricăcios şi să moştenească Împărăţia cerurilor, el s-a supus de bună voie stricăciunii şi patimilor trupeşti: în vreme ce putea să se înalţe, el s-a coborât jos, jos, până la cele mai dedesubt!

Îngrozitoare sunt cuvintele Domnului Iisus Hristos: *unde viermele lor* (al păcătoşilor) *nu moare şi focul nu se stinge* (Marcu 9, 44). – Ele se vor împlini întru tot adevărul şi puterea asupra păcătoşilor nepocăiţi – a preacurvarilor, ucigaşilor, hoţilor şi celorlalţi. O! Plângi, păcătosule, cu lacrimi de sânge pentru necazul cel cumplit ce va să vină asupra ta! Fie că o crezi, fie că nu o crezi, va veni la tine acest necaz şi se va furişa nebăgat de seamă. *Veni-va în ziua întru care nu-l aşteaptă şi în ceasul în care nu crede, şi-l va tăia pe el în două, şi partea lui cu făţarnicii o va pune. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor* (Matei 24, 50-51).

Pe toţi păcătoşii necredincioşi şi nepocăiţi îi aşteaptă pedeapsa veşnică, muncile cele veşnice, *cele gătite diavolului şi îngerilor lui* (Matei 25, 41) – şi pe bună dreptate, fiindcă ei au făcut răul şi au împlinit

voia diavolului cea rea şi pierzătoare. Fiecare din noi cunoaşte în sine din cercare pedeapsa pentru păcat: tulburare, *necaz şi strâmtorare* (Romani 2, 8).

Viaţa de acum este şcoală duhovnicească, război, nevoinţă, încleştare cu păcatul sau cu duhurile răutăţii cele de sub ceruri, care încearcă să ne silească la rău. Fiecare are nevoie să se deprindă a birui în sine păcatul cu ajutorul lui Dumnezeu, căci fără Dumnezeu nu ajungi nici la prag şi de la Dumnezeu sunt date toate puterile dumnezeieşti spre viaţă şi cucernicie; trebuie doar să nu ne lenevim a le folosi. Vreţi să vă deprindeţi a răpi prin silire Împărăţia cerurilor? – Învăţaţi de la sfinţi cum s-au nevoit ei, cum au întrebuinţat asupra lor înşile toată silirea, ce lepădare de sine au avut, ce despătimire faţă de bogăţie, faţă de cinstea şi slava lumească, faţă de plăcerile trupeşti; ce înfrânare au avut, ce osârdie către Dumnezeu; ce rugăciune de totdeauna; ce osteneală, ce virtuţi! Şi cum au ajuns fără greş în Împărăţia lui Dumnezeu! Nimeni din ei nu a fost ruşinat, toţi au primit viaţa cea nestricăcioasă şi slava veşnică, veşnica fericire, şi se află în afara oricărei frici de a pierde Împărăţia cerurilor, pe care au dobândit-o. Fiţi şi voi următori ai lor, fiecare după puterea sa, citiţi, ascultaţi Cuvântul lui Dumnezeu, luaţi aminte, înţelegeţi, năzuiţi neobosit către scopul vieţii voastre – şi veţi primi fericirea veşnică. Doar v-aţi ostenit într-un fel sau altul pentru bunăstarea cea pământească: osteniţi-vă mai ales pentru primirea vieţii veşnice; *căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi toate celelalte*, toate bunătăţile pământeşti, *se vor adăuga vouă* (Matei 6, 33). Amin.

Ce suflet înalt, bogat, luminos, dumnezeiesc este în sfinții oameni ai lui Dumnezeu! De ce nevoințe este el în stare în dânșii, adică în toți sfinții! De ce vederi dumnezeiești este în stare! De ce dar al cuvântului, de ce lucrări, de ce cântări a fost în stare în Ioan Gură de Aur, Teodor Studitul, Damaschin, Iosif scriitorul de cântări, Cosma de Maiuma și ceilalți nenumărați scriitori de cântări ai Bisericii! Iar oamenii de acum până unde au căzut! – până la dobitoacele necuvântătoare, ba încă și mai rău!

Minunată este ființa sufletului omenesc, chiar și căzut: căci luați seama cum este el în sfinți, care au slujit Domnului cu osârdie în viața aceasta vremelnică! Cât de dăruit este el lui Dumnezeu prin dragoste, cu lepădare de sine, rugăciune, înfrânare, privire necurmată către Dumnezeu! Cât de curat, de neclintit, de luminos, de bineînmiresmat! Dar până și trupurile sfinților răspândesc bună mireasmă. Dar sfârșitul lor – cum a fost! Cât de pașnic, slăvit, luminos, sfânt!

Dumnezeul meu! De ce privelişte, de ce mângâiere cerească au avut parte Preacuvioșii Serghie și Serafim! Însuși Domnul Se arată în chip vădit și sărbătoresc privirii Preacuviosului Serafim, dimpreună cu puterile cerești, la Vohodul Mic al Liturghiei, iar Preasfânta Stăpână de Dumnezeu Născătoare – nu o dată! Iar Sfântului Serghie însăși Maica lui Dumnezeu dimpreună cu sfinți i-au călcat în chilie. – O, mângâiere! O, vrednicie a omului creștin și a nevoitorului! Slavă lui Dumnezeu, Care bine a voit așa!

Sfinții au urmărit cu agerime toate mișcările inimii lor și au luat seama ca nu cumva să se cuibărească

în ele vreo ură, nevoire de bine şi răutate, sau zavistie faţă de cineva, părtinire, lăcomie, şi au smuls fără întârziere aceste rădăcini diavoleşti, au aruncat afară această dospeală a iadului, precum şi celelalte patimi. Au tăiat fără întârziere toate rădăcinile şi rădăcinuţele, din râvnă pentru Dumnezeu, şi nu le-au îngăduit să se întindă, ca să nu-i înăbuşe şi să nu-i despartă de Dumnezeu. Amin.

Adu-ţi aminte de singura bogăţie a lui Ilie Proorocul – cojocul căzut asupra lui Elisei la înălţarea proorocului. O, cum L-a iubit el, Ilie, pe Dumnezeu, cât de străin a fost de orice împătimire a acestei vieţi! A fost cu totul în Dumnezeu, şi dinainte de luarea lui la cer trăia cu inima în cer, cu Dumnezeu. *Viu este Domnul Savaot, Căruia stau înainte* (III Împăraţi 18, 15).

Precum este în firea noastră ca atunci când avem vedere bună să zărim lucrurile aflate aproape şi departe de noi, aşa şi sfinţilor îngeri, sfinţilor bineplăcuţi ai lui Dumnezeu le este lesne să vadă în Duhul Sfânt, în Care ei petrec, în Care ei odihnesc – să vadă, zic, inimile oamenilor, gândurile şi dorinţele lor, prin harul lui Dumnezeu. – Aşa-numiţii străvăzători vedeau cu ochii inimii lor şi pe pământ inimile şi faptele săvârşite în taină ale oamenilor. Sfântul Andrei, nebunul pentru Hristos, a dat în vileag greul păcat al sodomiei săvârşit în taină de un boier.

Dumnezeiasca iconomie a mântuirii oamenilor este fără greş în sine până la o iotă, pe întinderea tuturor vecilor, şi făgăduinţele făcute de către Domnul celor credincioşi şi nevoitori sunt adevărate până la o

iotă. – Nici un om care a umblat nerătăcit şi neabătut pe calea Domnului nu a fost ruşinat, nu a pierit, ci a primit pentru nevoinţele sale plată nestricăcioasă: Împărăţia cerurilor. Iar lumea cum priveşte nevoinţele oamenilor credinţei şi evlaviei, şi la nevoitorii înşişi? Ca la nişte superstiţioşi şi ieşiţi din minţi; nu crede în adevărul iconomiei dumnezeieşti, şi ca atare piere în necredinţa sa. O, minunat adevăr al dumnezeieştii iconomii a mântuirii omeneşti!

Pe ceea ce este slava a toată lumea, care din oameni a răsărit şi pe Stăpânul a născut, uşa cea cerească, pe Maria Fecioara să o lăudăm, cântarea (slava) *celor fără de trupuri* (îngerilor) *şi podoaba* (proslăvirea) *credincioşilor, că aceasta s-a arătat Cer şi Biserică Dumnezeiască.* Astfel proslăveşte în prima sa *Dogmatică* scriitorul de cântări al Bisericii, Sfântul Damaschin cel cu strune de aur, pe Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare, a cărei adormire o pomenim şi o proslăvim acum. – Să grăim cu bucurie şi să proslăvim pe această Fecioară şi Maică de toată lumea proslăvită, care din neamul omenesc se trage, pe care neîncetat o slavoslovesc cu bucurie îngerii cei fără de trup şi oamenii credincioşi de pe pământ: fiindcă ea s-a făcut cer şi biserică a Dumnezeirii. A venit sfârşitul cel dinainte hotărât al multnecăjitei sale vieţi pământeşti, şi ea a adormit pentru trei zile cu somnul de viaţă purtător al morţii. Despre ea se putea spune atunci: *Nu a murit Fecioara, ci doarme* (Matei 9, 24). Da, ea a adormit, a murit pentru trei zile, la fel ca Hristos Dumnezeu, Fiul ei, şi a treia zi a înviat. Ea a înviat şi a fost luată la cer. O, minune! O, fericită soartă! O,

bucurie fără de sfârşit! Cu vrednicie şi cu dreptate este! Fiindcă ei, celei Preacurate, s-ar fi părut că i se cade să aibă parte pe pământ doar de bucurii, ca o atotdreaptă – în vreme ce ea toată viaţa a suferit pentru Fiul ei Cel Unul-Născut, toată viaţa s-a temut pentru El din pricina mulţimii vrăjmaşilor Lui – şi a împăraţilor acestei lumi, şi a învăţaţilor, şi a necredincioşilor, a făţarnicilor, a celor stăpâniţi de credinţe deşarte, a lacomilor, trufaşilor, amăgitorilor, pizmaşilor, iubitorilor de argint. Însă iată că s-a sfârşit viaţa pământească a Dumnezeu-Omului, plină de pătimiri, Cel Răstignit a înviat, a început veşnica Lui slavă, El a şezut şi după omenitate de-a dreapta lui Dumnezeu pe tronul slavei. – Ea a fost lăsată să mai trăiască pe pământ, în casa apostolului Ioan, celui înfiat de ea. Când era de acum aproape de bătrâneţe, ea a adormit şi degrab a fost mutată la veşnicele şi prealuminatele locaşuri. Şi cum a fost slăvită adormirea ei! Ce minunată, cu totul de nedescris bună mireasmă răspândea trupul ei cel pururea feciorelnic, după cum scrie Sfântul Dionisie Areopagitul, care a fost de faţă la îngroparea acesteia! Ce desfătată cântare îngerească! Cu ce cinstire, cu ce minunate cântări a fost ea îngropată în sunetul insuflatelor laude ale Sfinţitului Mucenic Ierotei! Slăvit sfârşit al începutului slăvit, al vieţii pământeşti!

Ce minunat este soborul îngeresc, cel nesfârşit şi cu totul minunat orânduit! Dacă lumea văzută – de pildă, cea a stelelor – este atât de minunată, şi natura pământească dimpreună cu toate stihiile, câmpurile, poienile, livezile, pădurile, râurile, mările, lacurile ei, cu toate plantele şi cu regnul animal şi cu celelalte

făpturi, este atât de mare şi de minunată, cât de mare şi minunată trebuie să fie lumea îngerească cea luminoasă, fără de păcat, înţelegătoare, minunată, plină de tărie, puternică! O, frumuseţe! O, măreţie! O, fericire! O, slavoslovie a Făcătorului!

Să se laude cuvioşii întru slavă şi să se bucure întru aşternuturile lor (Ps. 149, 5). Să ne amintim Viaţa Preacuvioasei Xenia, părăsirea de către ea a casei părinteşti, dispreţuirea bogăţiei şi rangului şi logodnicului, dragostea ei arzătoare către Hristos, postirea, rugăciunea, istovirea trupului, grija de mântuirea sufletelor fecioarelor. – De unde asemenea năzuinţă către Dumnezeu în sufletele credincioase, cucernice? Din faptul că oricine năzuieşte spre cel cu care se aseamănă: sufletul, care este zidit după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, năzuieşte către Cel cu Care este asemenea, chipul năzuieşte către Chipul dintâi [Arhetip], lumina către Lumină, viaţa către Viaţă, puterea bună către Buna Putere, înţelegerea către Izvorul înţelepciunii. Iar oamenii necredincioşi şi nechibzuiţi, păcătoşi şi răi, năzuiesc spre cel cu care se aseamănă, adică spre răul şi preaviclеanul diavol, răul năzuieşte spre rău, întunericul spre întuneric; necurăţia spre necurăţie, puterea rea spre puterea rea. Asemenea fecioarelor celor nebune, moţăie şi dorm oamenii necredincioşi şi cei credincioşi – însă cei credincioşi fără fapte bune, fără milostivire către aproapele. Fecioarele nebune, având credinţă, nu au avut şi fapte bune – drept care au fost osândite. O, cât de mulţi dintre creştini vor fi osândiţi!

Citind cu luare-aminte slujbele bisericeşti rânduite pentru sfinţii din fiecare zi a anului şi privind cu du-

hul nevoințele lor, nu pot să nu mă minunez de dragostea lor plină de lepădare de sine, de negrăitul pogorământ al lui Dumnezeu față de ei și de dragostea lui Dumnezeu față de ei. Câte daruri duhovnicești au primit ei de la Dumnezeu, ce minuni au făcut, ce dar al proorociei au avut! Și în timpul vieții, și după moarte Dumnezeu i-a proslăvit, și S-a sălășluit în ei, și i-a cinstit cu slavă și cu cinste negrăită. Unii sfinți au strălucit ca soarele la sfârșitul lor și îngeri le-au fost însoțitori la cer. Iată ce înseamnă sufletul omenesc curățit de păcate și care a îndrăgit cu toată inima pe Ziditorul său!

Cât de minunate și felurite ca formă, culoare și miros sunt nenumăratele flori și, îndeobște, plante din natură și din feluritele clime ale pământului! Nu te poți îndulci destul de înfățișarea și de mireasma lor. Dacă plantele sunt atât de minunate, să ne gândim ce bună mireasmă vor răspândi în rai sfinții, drepții lui Dumnezeu din toate tagmele, rangurile și vredniciile! *Dacă pe iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu așa o îmbracă, nu cu mult mai vârtos pe voi, puțin credincioșilor?* (Matei 6, 30). Străduiește-te, omule, să ajungi la frumusețea cea lăuntrică a credinței, a virtuții, și nu te lenevi. Ce bună mireasmă răspândesc, mai presus de cea a oricărei flori, moaștele sfinților! Minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui, ba și în mine este minunat El – în mine, păcătosul care se pocăiește și primește de la Domnul neîncetat milă și judecată.

Schimbarea la față a lui Hristos pe Tabor arată că dacă lumina cea de aici, a soarelui, este așa frumoa-

să şi de viaţă făcătoare, cu atât mai frumoasă şi mai de viaţă făcătoare este lumina veşnică şi neînserată ce va să vină.

Lumea de acum, a stihiilor, este o umbră slabă a viitoarelor bunătăţi nestricăcioase, veşnice, preadesfătate. Judecă după lucrurile de acum asupra bunătăţilor nestricăcioase ce au să vină. *Ochiul nu a văzut, urechea nu a auzit şi la inima omului nu s-a suit ce a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul* (I Corinteni 2, 9). *Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!* (Psalmi 138, 13).

Veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, de moşteniţi Împărăţia care v-a fost gătită vouă de la întemeierea lumii! (Matei 25, 34). Ce spui Tu, Doamne: *Veniţi de moşteniţi*?... Spusele Tale sunt neîndoielnice şi adevărate. Nouă ne-a fost gătită de către bunătatea fără de măsură a lui Dumnezeu împărăţie veşnică, nestricăcioasă, unde nu e nevoie, durere, întristare şi suspin, stricăciune şi moarte, ci veşnică desfătare, veşnică bucurie şi dreptate. Şi noi, puţin credincioşii şi deşertii, nu râvnim, nu ne pasă de această împărăţie, în care drepţii vor împărăţi veşnic împreună cu Dumnezeu şi în Dumnezeu. O, cât suntem de orbi, de împătimiţi de cele văzute şi vremelnice! Cât suntem de jalnici şi de proşti, de nechibzuiţi! Ne lepădăm de fericirea veşnică, de împreună-vieţuirea cu Dumnezeu şi sfinţii, şi ne lipim de praf, de vise, de întuneric şi putoare duhovnicească.

Care dintre oameni e vrednic de Împărăţia cerurilor? Cel ce din toate puterile se străduie să se asemene întru sfinţenie, bunătate, milă către aproapele, lui

Dumnezeu – Tatălui și Fiului și Sfântului Duh; cel ce se străduie să se asemene sfinților întru pocăință, rugăciune, înfrânare, răbdare, blândețe, seninătate, ascultare, dragoste nefățarnică (iar noi toți suntem înclinați spre fățărnicie). În cer e loc numai pentru sfințenie, dragoste, unire de cuget, pentru o singură voie sfântă și fără de prihană. *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Sfântul Duh* (Romani 14, 17).

Văzând în fiecare zi alergarea neclintită și neabătută a tuturor luminătorilor și planetelor cerești, precum și starea neclintită a globului pământesc dimpreună cu toate cele ce sunt pe el, mă minunez fără să mă pot minuna îndeajuns de bunătatea, puterea și înțelepciunea Făcătorului, Celui Unul întru Treime; și strămutându-mă cu gândul în lumea nevăzută, nestricăcioasă, veșnică, neasemuit mai presus ca lumea cea văzută, și mai mult sunt copleșit de minunare în fața Ziditorului tuturor lumilor văzute și nevăzute. Dacă lumea văzută este atât de frumoasă, de feluri-tă, plină de viață și frumusețe, cum trebuie să fie lumea cea nevăzută? Nu în zadar s-a zis în Cuvântul lui Dumnezeu că *ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-au suit cele ce a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul* (I Corinteni 2, 9). Deci, îndrăgiți-L pe Dumnezeu fără întârziere, toți creștinii chibzuiți, și atingeți desăvârșirea întru dragostea și dreptatea veșnică.

Dacă întru ceea ce este străin nu ați fost credincioși, cine vă va da ceea ce este al vostru? (Luca 16, 12). Avutul străin e bogăția pământească, îndatoriri-

le pământeşti, trupul pământesc, sănătatea – de care n-am ştiut şi nu am vrut să ne folosim aşa cum ne-a arătat Dumnezeu, ca de unele ce sunt trecătoare şi vremelnice. Adevărata noastră bogăţie este sufletul nostru, bogată prin chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, prin voia slobodă înţelegătoare [raţională], prin nemurire, prin putinţa de a iubi pe Dumnezeu şi pe aproapele, de a se pocăi, de a se ruga, de a da mulţumită lui Dumnezeu şi de a-L proslăvi. Iată avutul nostru – sufletul, care este făcut după chipul lui Dumnezeu, pe care noi l-am făcut străin de Dumnezeu prin împătimirile noastre de lucrurile acestei vieţi. Sfinţii bineplăcuţi ai lui Dumnezeu au fost credincioşi Lui şi în avutul străin, cheltuindu-l cu săracii, iar de avutul lor – de sufletul lor – s-au folosit în chipul cuvenit, l-au curăţit prin rugăciuni şi lacrimi de pocăinţă, prin ostenelile privegherii şi ale postului, prin mucenicia pentru Hristos. Aşadar să fim credincioşi lui Dumnezeu şi în avutul din afară şi în cel lăuntric, sau şi în avutul străin şi în avutul nostru. Avutul nostru este sufletul, care ne-a fost dat de Dumnezeu pentru a-l educa creştineşte, pentru a reface în el chipul lui Dumnezeu, pentru a ne asemăna lui Dumnezeu şi pentru a dobândi fericirea cea nesfârşită.

Omul este cumplit de nestatornic şi schimbător, ca urmare a vătămării celei dintru început din rai: de pe culmile înaltei vederi de Dumnezeu şi a cugetărilor dumnezeieşti, el într-o clipă poate cădea în urâciunea gândurilor şi simţămintelor spurcate, viclene, curveşti şi hulitoare, rele şi zavistnice, aşa încât după o bucurie duhovnicească ajunge să plângă în taină pentru ti-

căloşia sa. Fericit cel ce prin harul lui Dumnezeu s-a întărit neclintit întru Dumnezeu şi a scăpat de cursele lui Veliar cel hulitor de Dumnezeu.

Omul este atât de adânc vătămat, stricat şi pângărit de păcatul cel până la nesfârşire felurit, că şi nevoindu-se îndelung până la vederea de Dumnezeu şi cugetarea de Dumnezeu, dacă pentru o clipă pierde frâiele duhovniceşti ale minţii şi inimii, îndată poate să se coboare până la gânduri şi simţăminte josnice, trupeşti, spurcate – fiindcă rădăcinile păcatelor pătrund inima omenească adânc şi în toate părţile, şi nu rareori se întâmplă ca până la moartea omului să rămână în el şi să paralizeze sufletul lui; doar prin răbdare, înfrânare, neîncetată rugăciune, dureri şi pătimiri se dezrădăcinează. „Sunt măcinat de dinţii fiarelor", spune Sfântul Ignatie Teoforul, „ca să mă fac pâine curată a lui Dumnezeu."

Din pricina celor trecătoare, materiale, să nu ajungi nepăsător faţă de cele veşnice, duhovniceşti, şi să nu îţi pierzi dragostea şi pacea cu aproapele pentru pierderi, pagube şi lipsuri materiale. Păstrează pacea şi dragostea. *Pacea să aveţi cu toţi şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul* (Evrei 12, 14), spune apostolul.

Nimeni nu este care şi-a lăsat casă, sau fraţi, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau holde pentru Mine şi Evanghelie, şi să nu primească însutit acum, iar în veacul cel viitor – viaţă veşnică (Marcu 10, 29-30). De ce? Fiindcă toţi cei care s-au lipit de acest veac sunt fântâni sfărâmate, care nu pot avea în sine apa vieţii, şi deseori pier de moarte cruntă.

Trece chipul acestei lumi, stricăcios fiind, cu toată frumusețea, bogăția, dulceața, slava și cinstea sa. Rămân doar veșnicele bunătăți, veșnicele comori, veșnica viață, dreptate, dragoste dimpreună cu sfințenia și cu pacea lui Dumnezeu. Într-acolo îndreaptă-ți ochii inimii, acolo să mergi *de unde vine ajutorul* (Psalmi 120, 1).

Ca și eu, dimpreună cu toți aleșii Tăi, părtaș să fiu nestricăcioaselor Tale bunătăți, pe care le-ai gătit celor ce Te iubesc pe Tine, Doamne! Nestricăcioasele bunătăți sunt pregătite, iar eu nu năzuiesc să le primesc prin credință și nădejde, prin osârdie către virtute. Vai mie, Doamne!

Ne rugăm în fiecare zi și slăvim pe marii bineplăcuți ai lui Dumnezeu ce au predanisit în scris Bisericii rugăciunile lor, gândim cu gândurile lor, simțim cu simțămintele lor, ne străpungem pentru păcatele noastre cu străpungerea lor, ne străduim să ne ridicăm la iubirea lor pentru Făcătorul și Dumnezeul tuturor, alcătuim cu ei o singură Biserică, o singură turmă a lui Hristos, și să dea Dumnezeu să fim miluiți și mântuiți. Numai să nu slăbim, să nu ne lenevim în viață, ci să ne silim la pocăință și la toate faptele bune. Sfinții au trăit, s-au nevoit, s-au luptat, au răbdat ispite, au biruit întru numele Domnului pe vrăjmașii dinlăuntru și din afară, și s-au mântuit. Să ne mântuim și noi, după mila lui Dumnezeu.

Creștinul nu numai că este dator să se îngrețoșeze de tot păcatul, ci n-are voie nici să îngăduie la sine gând păcătos. Sfințenia este stihia [elementul] creștinului, fără ea creștinul nu este creștin. *De n-are cine-*

va Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui (Romani 8, 9). *Fiți sfinți, că Sfânt sunt Eu, Domnul Dumnezeul vostru!* (Levitic 11, 44) Este neapărat trebuincioasă pocăința de totdeauna, lupta de totdeauna cu păcatul, rugăciunea către Dumnezeu pentru ajutor – și ajutorul vine îndată. Mulțumită Domnului pentru el, căci s-a zis: *Fără Mine nu puteți face nimic* cu adevărat bun (Ioan 15, 5).

Sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu priveau neclintiți cu ochii inimii la viața veșnică ce va să vină și năzuiau spre ea neabătuți toată viața lor pământească. Și tu să faci la fel.

Pretutindeni în lume vedem prăznuire, putere, bucurie și zburdălnicie a vieții: târâtoarele, gâzele, păsările, peștii de soiuri fără număr, nenumăratele animale, fiarele și pe împăratul făpturilor pământești – omul; toate trăiesc, năzuiesc spre îndestularea vieții și bucurie, spre ostenceală. Priviți ce vesel zboară și se joacă gâzele (de pildă fluturii, greierii, muștele), păsările, peștii, pisicuțele, căței, oițele, viței, mânjii – și ne vom minuna de bucuria și prăznuirea vieții care este în ei. Această viață însă e trecătoare, nu multă vreme se joacă și se bucură toate aceste vietăți: în scurtă vreme nu vor mai fi, ci în locul lor altele noi se vor naște – de parcă viața se învârte ca o roată. – Dar cine le-a dat și le dă tuturor viață? – Viața Cea fără de început, Veșnică, Ipostatică, Preaînțeleaptă, Bună – Dumnezeu. Dar viața cea îndrăgită de făpturile pământești, dimpreună cu bunătățile ei, degrabă trece și se sfârșește pentru necuvântătoare. De aceea, Preabuna Viață Ipostatică vrea și a hotărât să dea ființei înțelegătoare/rationale

a omului viață veșnică în ceruri împreună cu Dumnezeu, și pentru dobândirea acestei vieți i-a dat omului toate mijloacele. Iată țelul tău, omule: să năzuiești spre viața veșnică și spre veșnica bucurie!

Alintă-te pe lângă Mântuitorul și Maica Domnului, alintă-te ca un fiu sau fiică fără fățărnicie, alintă-te, zic, citind cu inima canoanele, acatistele Preadulcelui Iisus și Maicii Domnului, alintă-te și pe lângă sfinți cu rugăciuni fierbinți și cu canoanele și acatistele rânduite, și nu vei fi rușinat, ci grabnic vei simți tu însuți în inima ta alintare cerească de la Duhul Sfânt – însă nu te descuraja dacă inima ta e rece trecând prin suflarea întunecată a vrăjmașului netrupesc. Domnul vede tot, și nimeni nu pleacă deșert de la Dânsul, ci degrab dă fiecăruia după merite. Rabdă, fiindcă s-a zis: *Întru răbdarea voastră veți mântui sufletele voastre* (Luca 21, 19).

Când te rogi lui Dumnezeu și sfinților, trebuie să te silești a lepăda orice împătimire lumească față de oameni și lucruri, sau orice părtinire față de oameni și lucruri, și să te silești a-i iubi pe toți ca pe niște frați și surori cu toată voirea de bine, ca pe tine însuți.

Fără saț, cu bucurie și neîncetat proslăvesc pe Domnul Atoatefăcătorul îngerii din cer, a căror mulțime este fără număr, precum și sfinții oameni – iar noi, cei pământești și care ne-am făcut ca de pământ, ne-am îngroșat, cât suntem de leneși la rugăciune, slavoslovie și mulțumire! Asta fiindcă ne-am împătimit de pământ, de trupul iubitor de plăceri și leneș, de agonisita pământească, de feluritele desfătări ale simțurilor. Pentru a-L slăvi, a-L iubi după vrednicie pe

Făcător este nevoie să dezrădăcinăm iubirea păcătoasă de sine, egoismul. – *Cine voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie* (Matei 16, 24).

Somnul îndelungat răceşte inima şi o toceşte faţă de rugăciune. O, cu câtă fereală trebuie să dormim! Desfătarea cu mâncarea şi băutura de asemenea răceşte inima noastră faţă de rugăciune.

Fii sincer, iubitor, întru simplitatea inimii, fără făţărnicie faţă de fiecare om, fără a căuta la chip, aşa cum îţi doreşti să fie ceilalţi faţă de tine. Să ai marc evlavie şi dragoste, să te rogi către sfinţii bineplăcuţi ai lui Dumnezeu şi mai ales către Maica Domnului şi toţi sfinţii. Dacă va da Dumnezeu, o să îi vezi în veacul viitor faţă către faţă, vei vedea strălucirea şi slava lor, de care i-a învrednicit Dumnezeu, şi te vei încredinţa că nu degeaba i-ai cinstit şi i-ai chemat aici pe pământ, fiind în trup şi aflându-te în Biserica lui Dumnezeu, de care ei, ca şi tine, ţin ca mădulare ale singurului Trup al lui Hristos, căruia El e Cap.

Sfinţească-se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă -se voia Ta precum în cer, aşa şi pe pământ (Matei 6, 9-10). Oare cu adevărat doreşti tu, păcătosule, sfinţenia? Oare cu adevărat râvneşti tu, stăpânit fiind de vrăjmaşul cel pierzător – diavolul – împărăţia păcii lui Dumnezeu mai întâi în tine însuţi, iar apoi în toţi oamenii? Oare cu adevărat vrei să plineşti voia lui Dumnezeu cea dreaptă, atotbună, şi cu adevărat doreşti şi te rogi lui Dumnezeu ca toţi oamenii să cunoască şi să plinească voia Tatălui nostru Celui Ceresc? În fiecare

zi rostim aceste cuvinte ale *Rugăciunii Domneşti* fără să pătrundem în adâncime înţelesul lor şi le aruncăm parcă în vânt, drept care nici nu este în noi schimbarea cea bună, ci rămânem cu toţii aceiaşi păcătoşi, leneşi şi vicleni.

Cu ce luare-aminte, cu ce evlavie, cu ce iubire, pace şi recunoştinţă suntem datori întotdeauna să rostim Numele lui Dumnezeu şi Rugăciunea Domnească: *Tatăl nostru...*, precum şi toate celelalte rugăciuni. Numele lui Dumnezeu este mare, sfânt, înfricoşător, şi singură numirea Lui este fericire pentru cel credincios.

În cer este primită doar limba nefăţarnică a inimii celui ce crede, se roagă, se pocăieşte, se milostiveşte şi împreună-pătimeşte cu aproapele, are curăţie şi întreagă înţelepciune: de la inima vicleană Domnul întoarce Faţa Sa.

Când te rogi înaintea icoanei Domnului, sau a Maicii Domnului, sau a vreunui sfânt, întreabă-te lăuntric: oare fără făţărnicie şi cu dragoste priveşti sfintele icoane, oare cu credinţă, cu toată inima te rogi, cu tot cugetul şi cu toată nădejdea? Oare nu doarme inima ta, oare nu doarme gândul tău?

În rugăciunile noastre pentru aproapele Domnul caută la inimile noastre să vadă dacă dorim cu adevărat mântuirea şi tot binele aproapelui nostru, aşa cum le dorim pentru noi înşine; în al doilea rând, ca să vadă dacă ne îngreţoşăm cu adevărat de păcat şi iubim cu adevărat pocăinţa şi virtutea; în al treilea rând, ca să vadă dacă Îl iubim cu adevărat pe Domnul şi avem dă-

ruire din inimă către Dânsul; în al patrulea rând, ca să vadă de nu avem mânie sau vrăjmăşie faţă de cineva.

Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine! (Luca 1, 28) Stăpâna a primit toată plinătatea harului de la Domnul, ca Maică (după omenitate) a Atotdesăvârşitului Făcător: plinătatea dreptăţii, sfinţeniei, bunătăţii, milostivirii şi împreună-pătimirii faţă de păcătosul şi întru toate necăjitul neam omenesc, plinătatea puterii şi a tăriei, a fericirii, a slavei veşnice şi a întâietăţii asupra tuturor puterilor cereşti. Ea a primit toate cele zece taine ale harului şi, din pricina ne urmatei bogăţii de har, după asemănarea apelor fără număr ale mării, poate izvorî şi izvorăşte cu îmbelşugare tuturor celor ce cu credinţă vin la ea tot ajutorul haric în nevoi, necazuri, boli şi în toată împrejurarea întristătoare. Deci, vino la ea cu credinţă şi nădejde lipsită de orice îndoială.

Aleargă la sfinţi şi la atotputernicele rugăciuni ale Maicii lui Dumnezeu, nu te lipsi de acest har – îndeajuns e rugăciunea ei spre milostivire pentru toţi, şi pentru tine. Amin.

Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine! (Luca 1, 28) Totul este haric în tine, Stăpână: şi purtarea în pântece, şi naşterea, şi creşterea, şi bunavestire, şi zămislirea de la Duhul Sfânt, şi naşterea Pruncului Celui mai înainte de veci; şi toată viaţa ta este plină de har.

Faţă către faţă, gură către gură stăm de vorbă noi, creştinii ortodocşi, cu Domnul, cu Maica Domnului, cu sfinţii îngeri şi cu toţi sfinţii. Iată ce înseamnă, după datina creştin-ortodoxă, a te ruga cu evlavie, *în duh*

şi adevăr, înaintea sfintelor icoane. Iată de ce le punem în biserici şi în casele de rugăciune (paraclise), precum şi la noi în locuinţe. Noi credem în apropierea de noi a Domnului şi a sfinţilor Lui, ca şi în faptul că suntem un singur trup duhovnicesc cu ei, o singură Biserică, precum Unul e Capul lor şi al nostru, Domnul Iisus Hristos. În faţa unei astfel de credinţe cum avem noi în sfintele icoane şi în Biserică, oare voi, ereticilor luptători împotriva icoanelor, veţi arunca în ele cu pietrele osândirii defăimătoare? – Noi avem dreptate, iar voi nu aveţi dreptate şi sunteţi nişte făţarnici.

În chipul de viaţă purtător al Mântuitorului, al Maicii Domnului, al Înainte-Mergătorului şi al sfinţilor e zugrăvită însăşi sfânta dreptate, bunătate, smerenie, milostivire. Cu ce dragoste se cade să privim sfintele icoane, chipul sfintei Cruci, Evanghelia şi celelalte lucruri sfinte care ne amintesc de marile fapte şi cuvinte ale lui Dumnezeu şi ale sfinţilor bineplăcuţi ai Lui! Aşa să şi priveşti: nu lăsa capul în pământ, nu te înstrăina cu inima şi cu privirea precum fac luteranii, paşkovţii[1] sau evreii. Fă-te casnic al Bisericii cereşti. Îţi plac monumentele oamenilor care s-au făcut vestiţi prin ceva, îţi place să priveşti portretele, fotografiile lor – de ce nu-ţi place să priveşti chipurile sfinţilor? Eşti inconsecvent şi foarte, foarte prost, făţarnic şi absurd.

Privind la iconostas în biserică, în paraclis sau acasă, adu-ţi aminte de cuvintele Mântuitorului: *Voi nu sunteţi străini şi venetici, ci împreună-cetăţeni cu*

[1] Sectă de tip neoprotestant (*n. tr.*).

sfinții și casnici ai lui Dumnezeu (Efeseni 2, 19). Și să spui: Prin mila lui Dumnezeu, noi, creștinii ortodocși și credincioși, suntem împreună-viețuitori cu Maica Domnului și cu toți sfinții. Iată de ce întrebuințăm noi sfintele icoane și le cinstim, cinstind în ele chipul dintâi [arhetipul], adică pe înșiși sfinții; alcătuim împreună cu ei un singur sobor, o singură Biserică, cerească și pământească. Cinstindu-i, pomenim și cinstim nevoințele lor făcute din dragoste de Dumnezeu, credincioșia și dăruirea lor până la moarte față de Dumnezeu și vrem să le urmăm și noi în credință și lepădare de sine pentru numele Lui.

Creștinul ortodox se întoarce cu fața spre sfintele icoane ale Mântuitorului, Maicii Domnului, îngerilor și feluriților sfinți cu scopul de a arăta vădit credința sa că cei închipuiți în icoane sunt de față, sunt aproape de el; în sfintele icoane se realizează, se înfăptuiește credința noastră ortodoxă, iar fără sfintele icoane parcă atârnăm în văzduh, neștiind cui să ne rugăm. Rugându-se Domnului, Prorocul David spune: *Căutați Fața Lui pururea. Fața Ta, Dumnezeule, voi căuta. Căutați Fața Domnului asupra celor ce fac rele, ca să piardă de pe pământ pomenirea lor* (Psalmi 104, 4; 26, 13; 33, 15).

Sfinții Apostoli și tot soborul cel nenumărat al drepților și cu toți sfinții sunt minți cerești și la cele cerești, nu la cele pământești, cugetau și de acelea s-au îngrijit; cu trupul trăiau pe pământ, iar cu inima și mintea în cer. Jalnice sunt obștile [comunitățile] creștine ce nu cinstesc pe sfinți – ele se lipsesc pe

sine de sfânta pildă a vieţuirii lor şi de mijlocirea lor. Domnul Însuşi ne învaţă să chemăm ca mijlocitori pe sfinţii bineplăcuţi ai Lui: *Şi s-a suit fumul tămâilor, cu rugăciunile sfinţilor, din mâna îngerului înaintea lui Dumnezeu* (Apocalipsa 8, 4). – Luteranilor, ce aveţi de zis la asta?

Cu credinţă şi cu dragoste chem pe sfinţii apostoli şi proroci şi pe toţi sfinţii şi mă închin lor, iar în persoana lor mă închin Singurului Dumnezeu, Care S-a sălăşluit şi petrece în ei – cinstesc în ei dragostea, ce nu cunoaşte cădere, către Făcătorul, sfinţenia lor, viaţa lor nestricăcioasă, călcarea în picioare de către ei a tuturor smintelilor acestei vieţi, cugetarea lor cea cerească, dreptatea lor cea desăvârşită, dăruirea lor faţă de Dumnezeu, ascultarea faţă de poruncile Lui, răbdarea lor, răbdarea lor neînfrântă în nevoinţe, în pătimirile pentru Hristos, neclintirea în adevăr, în dogme, în porunci, în toată deprinderea virtuţii.

Mă apucă întristarea pentru oamenii ce nu citesc deloc Cuvântul lui Dumnezeu, ci doar gazetele şi literatura lumească fără alegere. Vai lor din pricina necunoaşterii Cuvântului lui Dumnezeu şi a voii Lui cu privire la ei! Ce răspuns vor da lui Dumnezeu la judecată?

Vrăjmaşii netrupeşti întrebuinţează toate sforţările ca să facă lipsite de preţ pentru noi, în gândurile şi inimile noastre, spusele Cuvântului lui Dumnezeu şi cuvintele rugăciunilor bisericeşti, şi să dea preţ cărţilor lumeşti, deşarte, şi volantelor pline de toate păcatele şi smintelile lumeşti (cântece, producţii dramatice, romane şi celelalte). Sunt unii care au băgat de sea-

mă la ei înşişi cum îi împiedică vrăjmaşii a rosti cuvintele Sfintei Scripturi şi cuvintele rugăciunilor cunoscute, şi câte necazuri şi deznădejde le-au pricinuit, întunecându-le, tulburându-le şi omorându-le (paralizându-le) inima, câtă luptă din cea mai încordată le-a trebuit pentru a-i zdrobi pe vrăjmaşi şi a citi în tihnă şi cu nefăţărnicie Cuvântul lui Dumnezeu şi rugăciunea.

În omul nostru cel vechi este apucătura de a se împotrivi în taină, atunci când se citeşte Cuvântul lui Dumnezeu sau vreuna din cărţile de slujbă sau dintre scrierile Părinţilor şi îndeobşte o carte sfântă, de a se împotrivi – repet – celor spuse, adică celor grăite şi scrise. Acesta este glasul tainic al vrăjmaşului – satana –, care cel dintâi s-a învăţat şi învaţă duhurile căzute şi oamenii să se împotrivească lui Dumnezeu, sfântului Său adevăr şi sfintei Sale dreptăţi. Astfel, am băgat şi bag de seamă că şi mie, inimii şi minţii mele, diavolul se împotriveşte în taină la citirea rugăciunilor, canoanelor, stihirilor, Simbolului credinţei, şi sunt dator să mă lupt cu el şi să-l arunc din gând. O, ticăloase, departe de mine, vrăjmaş al adevărului şi dreptăţii lui Dumnezeu! Tu călăuzeşti la minciună, blestem şi moarte pe cei ce te slujesc, aşa cum i-ai călăuzit pe Adam şi Eva.

5. Extrase biografice din jurnal

Proslăvesc nemăsurata milostivire şi îndelungă-răbdare a lui Dumnezeu faţă de mine şi de toţi oamenii. De-a lungul a şaptezeci de ani am păcătuit în fiecare zi şi m-am pocăit, şi Domnul m-a miluit, nu m-a pedepsit după toată dreptatea Sa, aşteptând îndreptarea mea în fiecare zi. Zilele tinereţii mele au trecut – şi în cea mai înaltă instituţie de învăţământ, în Academie, am început să iau mai mult aminte la lumea mea lăuntrică. După ce am ajuns preot, am trăit nu fără de păcat, dar adânceam din ce în ce mai mult rostul chemării mele, şi Domnul m-a miluit în fiecare zi, dăruindu-mi lacrimi de pocăinţă, învrednicindu-mă de deasa împărtăşire cu Sfintele Taine; slujirea adusă de mine Sfintei Biserici, săvârşirea rugăciunilor şi Tainelor nu a fost fără poticniri, vrăjmaşii nevăzuţi mă luptau şi mă robeau, mă tulburau cu putere, mai ales în timpul săvârşirii Tainelor; lupta era pe viaţă şi pe moarte – moarte duhovnicească. Mă pocăiam, plângeam fiind biruit, şi primeam iertare. În primii ani de preoţie nu săvârşeam Liturghia des, nu în fiecare zi, şi ca atare deseori slăbeam duhovniceşte; după aceea, văzând folosul săvârşirii Liturghiei în fiecare zi şi împărtăşirii zilnice cu

Sfintele Taine, am început să slujesc şi să mă împărtăşesc în fiecare zi. Şi în toţi anii mei de preoţie şi slujire lui Dumnezeu, câtă milă am primit de la Dânsul! Fără număr. Dau mulţumită Domnului pentru minunatele rugăciuni de seară şi de dimineaţă, ca şi pentru pravila Sfintei Împărtăşiri. Câte lacrimi de străpungere curăţitoare nu mi-a dat Domnul, ce râuri de milă n-a revărsat asupra mea – şi asta în fiecare zi, chiar şi acum! Ce voi răsplăti Domnului pentru toate aceste mile? Fărădelegile mele s-au înmulţit mai mult decât nisipul mării, şi până acum sunt încă viu, şi încă mă pocăiesc, neîncetând a păcătui cu fapta, cu cuvântul, cu gândul, cu lenevia, cu nepăsarea, cu neînfrânarea şi cu tot păcatul propriu omului. O, Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului, încă şi încă! Mai rabdă-mă pe mine, cel îmbătrânit în nelegiuiri, şi mă curăţeşte de toată întinăciunea trupului şi a duhului. Amin.

Doamne, în fiecare zi încearcă să mă rupă de Tine duhul înşelăciunii pământeşti, ce mă omoară, mă întunecă, mă chinuie cu deşertăciunea. Mereu trebuie să port război cu mine însumi, cu poftele mele şi cu înşelăciunea celui vrăjmaş, şi să omor toate patimile, socotindu-le prosteşti, fără noimă şi pierzătoare, punându-Te mai presus de toate şi iubindu-Te doar pe Tine. O, cât este de viclean vrăjmaşul, cât de neadormit, de lucrător spre pieirea noastră! Şi nu dintr-o dată îi pricepem vicleşugurile, ci pe urmă, când ne săturăm şi ne îngreţoşăm de el cu totul. Adesea ne aflăm în înşelarea lui. Doamne, izbăveşte-ne de cel viclean! *Viaţa pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor* (Antifon 1, glas 5).

Doamne, umple toată ființa mea, și să fugă departe de mine toată nevoirea de bine, nici pentru o clipă să nu se atingă de mine urâciunea aceasta. Cu totul să fiu în Tine și cu Tine, Bine Atotîndestulător. Tu ești viața mea, Tu ești pacea mea, Tu ești fericirea mea, Tu ești lumina, și tăria, și slava mea. Amin.

Doamne, nu-mi da mie să îmi închipui despre mine însumi că aș fi mai bun decât vreunul dintre oameni, ci să mă cred mai rău decât toți și să nu osândesc pe nimeni, ci să mă judec cu asprime pe mine însumi.

Sfântul înger păzitor mă povățuiește în fiecare zi și în fiecare ceas pe calea mântuirii. Văd acest lucru cu ochii inimii, îl simt și mulțumesc lui Dumnezeu și îngrijitorului meu trimis de Domnul.

În fiecare zi Domnul mă rezidește și mă face din nou prin slujirea Liturghiei și împărtășirea cu Sfintele și de viață Făcătoarele Taine; văd, simt cu sufletul, simt și cu trupul această minune dumnezeiască și mulțumesc Făcătorului și Refăcătorului meu, *Care mă zidește din nou pe mine făptură nouă*, mă vindecă, mă împacă. Ce-Ți voi aduce sau ce-Ți voi răsplăti, Doamne? N-am nici un lucru bun în mine care să fie al meu, totul este al Tău. Învață-mă să Te iubesc fierbinte, Doamne Dumnezeul meu!

Treimea este viața mea, lumina, pacea, izbăvirea mea, mântuirea mea, frumusețea mea, sănătatea mea, mulțumirea mea, purtarea de grijă pentru mine și pentru toată făptura, puterea și slava mea, înnoirea mea cea cuprinzătoare. Ea este totul pentru mine; nu pizmuiesc pe nimeni, tuturor le vreau binele și rog pe

Dumnezeu să dăruiască tuturor tot ce este de trebuinţă, iar bogaţilor rărunchi îndurători şi inimă împreună-pătimitoare.

Aş vrea să văd Bunătatea începătoare [primordială], Lumina, Frumuseţea, Înţelepciunea nesfârşită, Puterea Ce a zidit toate şi le poartă şi le cârmuieşte – dar nu sunt pregătit, sunt necurat cu inima. *Aceste făgăduinţe având, să ne curăţim de toată spurcăciunea trupului şi a duhului, făcând sfinţenie întru frica lui Dumnezeu* (II Corinteni 7, 1).

La bătrâneţele mele (79 de ani), fiecc zi este o deosebită milă a lui Dumnezeu, fiecc ceas şi fiecc minut: puterea mea fizică s-a istovit, dar duhul meu este priveghetor şi arde către preaiubitul meu Mire, Domnul Iisus Hristos. Câte chezăşii ale milei am primit şi primesc dc la Dumnezeu în această viaţă – nădăjduiesc că şi în viaţa viitoare, de după moarte; iar moartea este naştere în viaţa veşnică, prin mila şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

Slavă lui Dumnezeu! Preoţia mea a împlinit cu harul şi cu mila lui Dumnezeu cincizeci şi doi de ani, încă trăiesc, cu toate că-s bolnav. Pentru atâţia ani de preoţie harică nu sunt în stare să mulţumesc Domnului, Celui Unul întru Treime. Cum am putut, cum am ştiut, cum m-am silit am slujit, însă în multe am greşit, nu m-au ţinut puterile, vrăjmaşul m-a luptat cu putere. Acoperă, Doamne, toate păcatele mele cu milostivirea Ta.

Ce-Ţi vor răsplăti Ţie, Doamne, că mi-ai dăruit mila de a mă naşte şi de a fi crescut în credinţa şi Bi-

serica Ortodoxă și în draga, neprețuita patrie care este Rusia, în care din vechime a fost sădită Biserica Ortodoxă. – Îți mulțumesc și Te slăvesc, pe cât pot, după harul Tău!

Doamne, nu sunt în vreo limbă a oamenilor cuvinte care să-Ți mulțumească după vrednicie pentru toate nenumăratele binefaceri arătate de bunătatea Ta mie, păcătosului, de-a lungul întregii mele vieți, care s-a scurs înaintea Feței Tale, Părinte Îndurate! Chiar și până acum, iată că e de-acum al șaptezeci și nouălea an de când mă păzești și mă mântuiești în fiecare zi, și acum mai cu seamă, din pricina vrăjmașilor mei, care caută să mă înghită fiindcă sunt robul Tău, măcar că sunt nevrednic. Ci dăruiește-mi, Doamne, harul de a-Ți mulțumi desăvârșit și a dobândi viață curată, zidită de mine prin pocăință, dăruiește-mi să scap de înșelăciunea păcatului celui de multe feluri, care mă luptă și vrea să mă fure de la Tine. Dăruiește-mi să Te proslăvesc răsunător, răsunător, în lumea aceasta fără Dumnezeu.

Cuvânt
(rostit pe 28 iulie 1907)

Într-una dintre rugăciunile de dimineață către Dumnezeu Atoatefăcătorul citim: *și mă mântuiește, și mă du întru Împărăția cea veșnică: că Tu ești Făcătorul meu și Purtătorul de grijă și Dătătorul a tot binele.* Astăzi, la rugăciunea de dimineață, mi-au atras în chip deosebit luarea-aminte cuvintele acestea. În ele sunt cuprinse gânduri însemnate, pline de multă învățătură și mângâiere.

Cu toții suntem păcătoși, nu avem libertate din pricina păcatelor; noi toți, la fel ca toate lucrurile și ființele din lume, suntem cu trupurile noastre stricăcioși și degrab trecători, pieritori – în vreme ce sufletul nostru este veșnic și vrea ființare veșnică și se străduiește a se înveșnici cumva; oamenii credincioși și evlavioși au năzuință către viața veșnică și socotesc viața de aici drept un vis și o închipuire degrab trecătoare. Noi, creștinii, am învățat din cartea Evangheliei, care este Cuvântul adevărului veșnic și netrecător, să credem în viața veșnică, și în fiecare zi spunem în sinea noastră: *aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie.* Hristos, Dumnezeul nostru, este învierea

şi viaţa. El ne-a dăruit viaţa veşnică. *Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le.* – Aşadar, iubiţi fraţi şi surori, este o împărăţie a luminii veşnice, a vieţii veşnice, a iubirii veşnice, a dreptăţii veşnice, a păcii veşnice, a frumuseţii veşnice, a fericirii nesfârşite şi neînchipuite pentru cei ce s-au pregătit în vederea acestui veac care va să vină. Acesta e un adevăr nestrămutat. Dar tot un adevăr nestrămutat este şi acela că pentru această împărăţie a păcii, dreptăţii şi dragostei trebuie să ne pregătim aici. Cum să ne ducem la bun sfârşit această pregătire ne învaţă Evanghelia, ne învaţă Biserica. Suntem datori să deprindem aici credinţa dreaptă şi toate virtuţile creştineşti: dragostea, simplitatea inimii, blândeţea, smerenia, bunătatea şi milostivirea, nepomenirea răului, înfrânarea, dimpreună cu începutul şi sfârşitul a toată virtutea: rugăciunea neîncetată. Fără rugăciune creştinul, la fel ca peştele fără apă, nu poate să trăiască.

Deci, să ne pregătim, iubiţi fraţi şi surori, pentru împărăţia veşnică prin credinţă, rugăciune şi virtute. Amin!

Slavă lui Dumnezeu!

Cuprins

1. Despre Credința și Biserica Ortodoxă. Vrăjmașii Credinței și ai Bisericii 5
2. Căderea în păcat și urmările ei. Diavolul – pricinuitorul păcatului. Însemnătatea Jertfei de pe Golgota și a Tainei Împărtășaniei în lucrarea proniatoare a mântuirii oamenilor ... 47
3. Calea pământească a creștinului către Dumnezeu este lupta cu trupul, pocăința, împlinirea virtuților creștinești: dragostea de Dumnezeu și aproapele, răbdarea și iertarea, smerenia, milostivirea și celelalte. Privire asupra bogăției 81
4. Răspunderea omului-creștin înaintea lui Dumnezeu. Înfricoșata Judecată. Neapărata trebuință de a săvârși în chip lucrător mântuirea proprie, după pilda sfinților. Rugăciunea și citirea Cuvântului lui Dumnezeu. 127
5. Extrase biografice din jurnal 159
Cuvânt (rostit pe 28 iulie 1907) 165

Pretutindeni în lume vedem prăznuire, putere, bucurie şi zburdălnicie a vieţii: târâtoarele, gâzele, păsările, peştii de soiuri fără număr, nenumăratele animale, fiarele şi pe împăratul făpturilor pământeşti – omul; toate trăiesc, năzuiesc spre îndestularea vieţii şi bucurie, spre osteneală. Priviţi ce vesel zboară şi se joacă gâzele (de pildă fluturii, greierii, muştele), păsările, peştii, animalele – şi ne vom minuna de bucuria şi prăznuirea vieţii care este în ei. Această viaţă însă e trecătoare, nu multă vreme se joacă şi se bucură toate aceste vietăţi: în scurtă vreme nu vor mai fi, ci în locul lor altele noi se vor naşte – de parcă viaţa se învârte ca o roată. Dar cine le-a dat şi le dă tuturor viaţă? Viaţa Cea fără de început, Veşnică, Ipostatică, Preaînţeleaptă, Bună – Dumnezeu. Dar viaţa cea îndrăgită de făpturile pământeşti, dimpreună cu bunătăţile ei, degrabă trece şi se sfârşeşte pentru necuvântătoare. De aceea, Preabuna Viaţă Ipostatică vrea şi a hotărât să dea fiinţei înţelegătoare/raţionale viaţă veşnică în ceruri împreună cu Dumnezeu, şi pentru dobândirea acestei vieţi i-a dat omului toate mijloacele. Iată ţelul tău, omule: să năzuieşti spre viaţa veşnică şi spre veşnica bucurie!

Sfântul Ioan de Kronstadt

editura Σοφία

www.sophia.ro
ISBN 978-973-136-109-3
9 789731 361093